

~~677 B34~~

061-1097

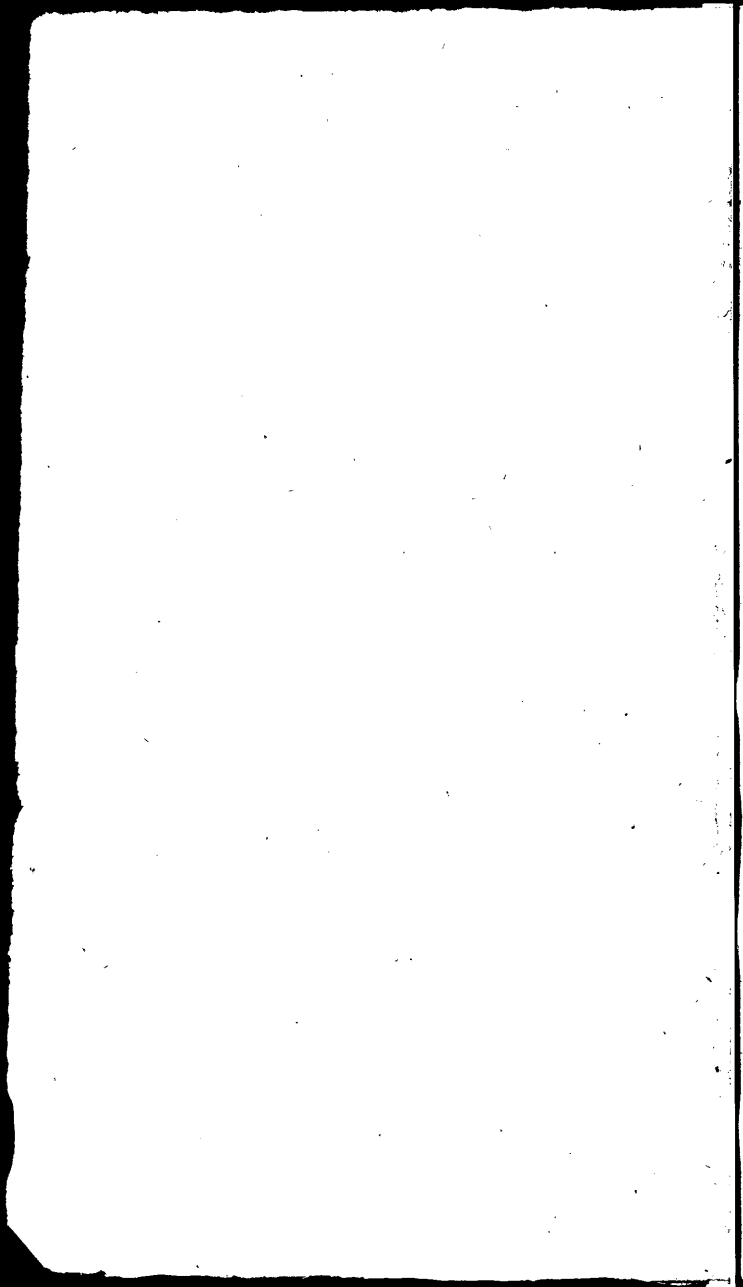
01 1093 5459 UB AMSTERDAM

061-1097

~~77~~

~~B36~~

129

DE
OPVOEDING
VAN HET
MENSCHDOM
VOLGENDS DEN BIJBEL.
IN EENIGE
LEERREDENEN

DOOR
E W A L D,
SUPERINTENDENT EN PREDIKANT
TE DETMOLD.

Uit het Hoogduitsch.

E E R S T E D E E L.

TE UTRECHT,
Bij de Wed. S. DE WAAL, EN ZOON.
M D C C X C I L

Paedagogische bibliotheek
van het N. O. G.

A L L E N

DIE DEN HEERE JESUS , EN ZIJNE
OPENBARING , BEMINNEN.

B I J Z O N D E R

IN HET GRAAFSCHAP LIPPE , HET
VORSTENDOM ISENBURG , EN
TE FRANKFORT AAN
DEN MAIN

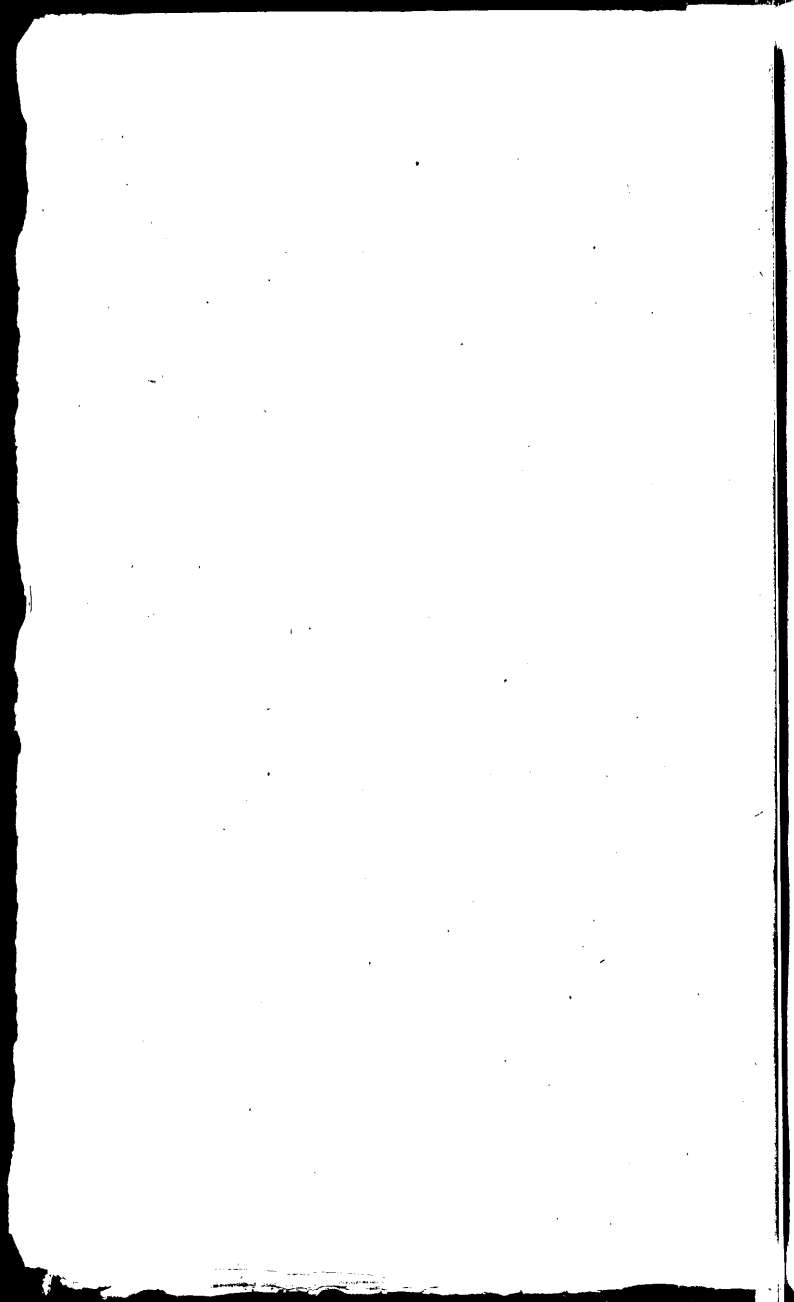
W O R D E N D E Z E

L E E R R E D E N

D O O R D E N

S C H R I J V E R

O P G E D R A G E N .

Hetgeen ik van het oogmerk dezer leerredenen te zeggen heb, is zeer weinig. Wij zijn Leeraars van JESUS CHRISTUS om JESUS CHRISTUS te verkondigen; aandenken en geloof aan *Hem*, onzen *Heer*, te onderhouden, en uit te breiden, tot dat Hij zelf komt. Elk doet dit, zoo goed hij kan, naar de gave, die hij ontvangen heeft. Maar ieder werkt niet op Allen; maar wie Hem met liefde en kracht verkondigt, die heeft of vindt zijn kring, van wien hij gehoord, of verstaan wordt, beter dan een ander, van hun kan verstaan worden alſchoon die ook beter prediker waar.

Als is deze kring ook klein — het is toch wel de moeite waardig, om ook aan *weinig*en JESUS te verkondigen; en hij bemint *Hem* nog niet, die niet geern spreekt en schrijft, om ook slechts *een eenigen* voor Hem in te nemen.

Dit was de reden, waarom ik de verbaazende menigte van leerredenen, en het wel veel, zeer veel geringer, maar toch niet geheel verachtelijk, aantal leerredenen van den Heere JESUS ook nog door deze vermeerdere.

Met blijdschap geef ik ze ter drukpersfe; zoo veele en zoo veele, die ik ook kenne, die Hem ook beminnen en zoeken, zullen zich — dit weet ik, hicrover verblijden; Zij zullen *zijn* aanden-

denken, en *zijne* liefde in veele harten vernieuwen, misfchien hier of daar eene bijna doode hoop weder doen herleven; en het is toch zoo menschlijk, dat deze gedachten blijdschap verwekt!

Aangenaam zal het mij dus zijn, van eene zulke werking te hooren: maar, indien niet al zoo aangenaam, evenwel nog leerrijker, van eene broederlijke berisping te hooren; Al het welk ik dan, gelijk elke andere werking, en elke andere onbroederlijke berisping gerust wil afwachten.

Haare onvolkomenheid voel ik zeer wel; misfchien beter, dan menige vitter mij dezelve zou kunnen aantoonen. Maar mijn troost is, dat ik dezelve heb uitgewerkt, zoo goed het mij, naa alle
uiter-

uiterlijke en inwendige omftandigheden, mooglijk was: Van ieder huishouder wordt toch immers niets meer geëischt, dan dat hij getrouw bevonden worde!

De genade van onzen Heere JESUS zij met allen, die zijne verschijning lief hebben.

Gefchreven op den laatften dag des jaars 1782.

IN PLAATS EENER
I N L E I D I N G.

U I T T R E K Z E L S

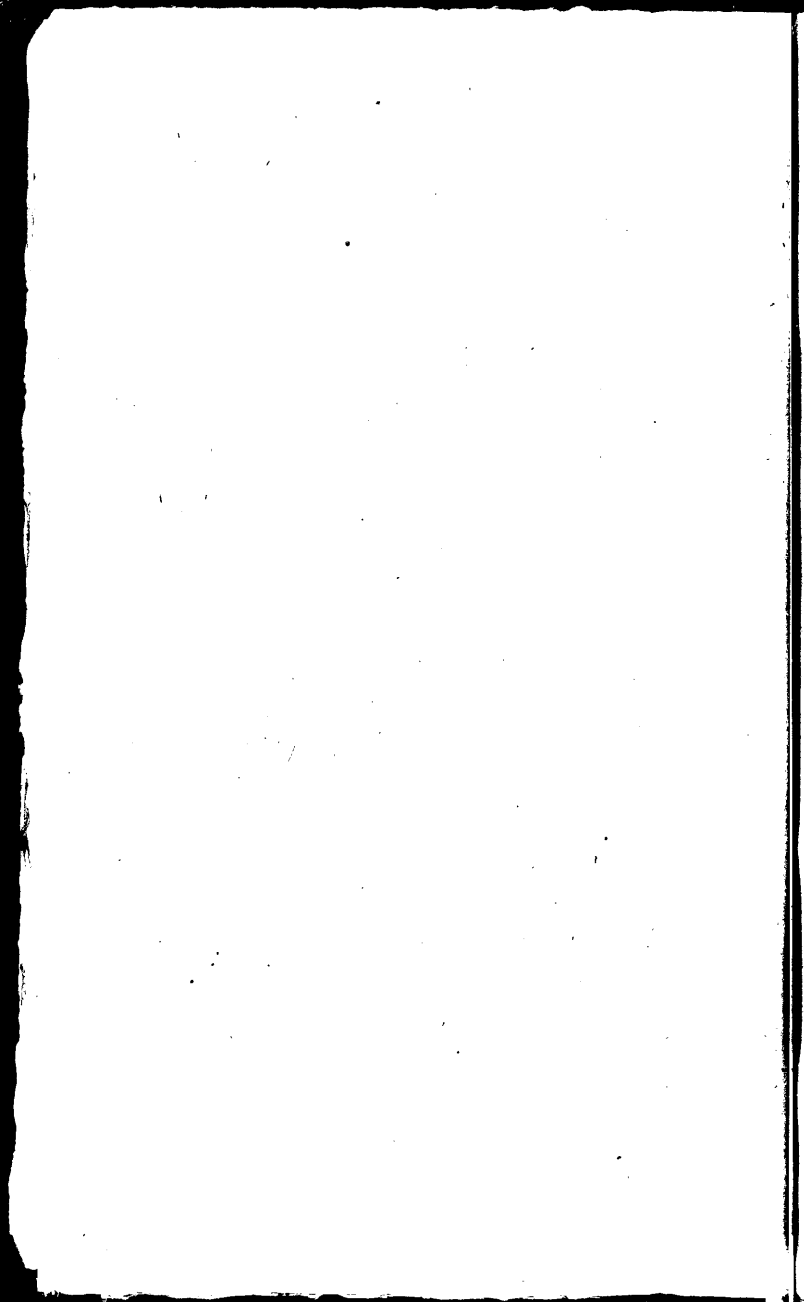
Uit eene Intreereden te Detmold,

O V E R

I Kor. II: 2.

*Want ik en hebbe niet voorgenomen iet te weten
onder u dan Jefus Christus, en dien gekruist.*

Op den 21 October 1781.

Maar nu, mijne Waardsten, zijt gij zeker begerig, hem te leeren kennen, die uw leeraar zijn zal. Gij verlangt te weten, wat gij van hem, en van zijn preeken te wachten hebt. — Geleerdheid, of welspekendheid, of eene eenvoudige verklaring, van het geen Gods woord voorstelt. Niets is billijker, dan dat ik u hieromtrent terstond alle twijfeling ontnem. Mij is veel aan uw vertrouwen gelegen, en ik weet, dat men het vertrouwen door niets beter, dan door openhartigheid, verwerven kan.

Toen ik heden voor acht dagen voor het eerst in deze kerk kwam, deze groote, aanzienlijke gemeente zag, — zoo veele zielen die ook ik stichten, welke ook ik den weg ter eeuwige Zaligheid aanwijzen moet; — toen het van mijnen broeder en medeleeraar afgekondigd werdt: dat ik heden als uw leeraar voorgesteld zou worden! — Hemel! hoe was ik aangedaan!

daan! hoe zwaar viel mij dit op het hart :
 „ hun bloed zal , — als gij iet verwaar-
 „ loost , — ook van uwe hand gevorderd
 „ worden ! ” — Troostloos zou ik geweest
 zijn , als ik u mijne eigene wijsheid had
 moeten prediken , als *ik* den weg ter uwer
 verbetering *zelf* had moeten uitdenken.
 Maar broeders , ik ben (en dit is mijne ge-
 ruststelling) ik ben alleen een *uitdeeler* van
 eene gave Gods . Niets nieuws , maar het
 oud Euangelie , zal en wil ook ik u predi-
 ken , — rein en zuiver , volgens mijnne
 beste overtuiging , zoo als ons Gods woord
 verkondigt . Het middenpunt mijner leere
 zij , en moet zijn , hetgeen het middenpunt
 van de leere der Apostelen was : JESUS
 CHRISTUS *de gekruiste* .

Anderhalf jaar was PAULUS te *Korinthen*
 geweest , en hadt de *Korinthiers* geleerd ,
 dat JESUS , de CHRISTUS , of de Mesfias ,
 was , — de Jooden had hij zoeken te over-
 tuigen , dat in hem alle voorzeggingen ver-
 vuld , — de Heidenen , dat in hem alle
 behoeften voldaan waren , of nog zouden
 worden . Na zijn vertrek waren er partij-
 schappen ontstaan , die zich naar hunne aan-
 voe-

voerers noemden, en hen blindeling volgden. Deze aanvoerers waren lieden van groote gaven, — geleerde welsprekende mannen, maar die juist door hunne gaven, geleerdheid en welsprekendheid verleidden. Zij verkondigden niet CHRISTUS, maar *zich zelve*, — niet de wijsheid Gods, maar *menschlijke* wijsheid; zij waren geen dienars en gezanten van JESUS CHRISTUS. Tegen deze lieden spreekt PAULUS in het geheele eerste hoofdstuk van dezen brief. Dat ik niet met zoo veel eigen wijsheid predike, zegt PAULUS, in het eerste hoofdstuk: dit is de wille Gods! dit *mag* ik niet doen, opdat het Kruis van CHRISTUS niet verijdeld worde. Niet door hetgeen menschen als wijsheid voorkomt, ja zelf in het eerst dus schijnt, maar hetgeen hun als dwaasheid voorkomt, wil hij gelukkig maaken. Wanneer de wijze iet met zijne wijsheid, de geleerde met zijne geleerdheid verricht; dan denkt de met zich zelve ingenomen mensch maar al te ligt: „ dat hij *alleen* het „ gedaan heeft!” — en zoo moet hij niet. „ Voor God moet geen vleesch zich „ beroemen!” — De Leere van Christus is *ook* wel wijsheid, de hoogste en diepste

wijsheid. — Hij is ons ook tot wijsheid van God geworden, „ maar het is eene „ geheime, verborgene wijsheid, alleen „ aan de volmaakten geopenbaard, „ alleen hun, die ook het geen dwaas schijnt aannemen, dewijl het van God komt. — „ Ik (vervolgt PAULUS) ik deed geheel anders, toen ik tot u kwam. Aan menselijke wijsheid zou het mij wel niet ontbroken hebben, maar ik kwam niet met uitnemendheid van woorden, om u het getuigenisfe Gods, te verkondigen.” Want ik heb niet voorgenomen iet te weten onder u, dan JESUS CHRISTUS, en dien GEKRUIST.

Gij ziet, mijne Waardsten, — *de gekruiste Christus was het middenpunt, het eenige en alles van de leere van PAULUS.* Hij zal ook het middenpunt van mijne leere zijn. Met de verkondiging van dezen Christus vong hij zijn leeraarambt te *Korinthen* aan. — Hoe kon ik mijn leeraarambt hier in *Detmold* beter aanvangen, dan met „ Hem, buiten „ wien, geen heil, en geene Zaligheid te „ vinden is?” Ik wil u naar de oude, maar onverbeterlijke uitdrukking — *dezen*

zen Christus *geheel* en *alleen* zoeken te prediken. God geve ons alleen daartoe Zijnen geest, om te kunnen spreken, en te hooren, gelijk 'er gesproken en gehoord moet worden.

De gekruiste CHRISTUS, gelijk de Euangelisten hem aan ons voorstellen, en de Apostelen verkondigen, *heeft* en *geeft*, en *is* alles, hetgeen de menschen nodig hebben. Het zij naar ons verstand, of hart, — naar ons lichaam of ziel. — Het zij ons zaligheid of brood ontbreekt, — Christus heeft en wil het geven, hem, die het van hem begeert. Het zij verdiende, of onverdiende, — kleine of groote, — in het oog vallende, of voor alle menschen verborgen nood. — Hij kan, en wil ons daar uit redden, heeft reeds duizendmaal daaruit gered, en zal het nog algemeener doen, dan hij het ooit gedaan heeft. Hij is wijsheid hem, die wijsheid, — troost hem, die troost, — voorbeeld hem, die een voorbeeld, — hij is juist voor elk, hetgeen hij behoeft, en geloven kan. Wie deel heeft aan CHRISTUS, die heeft alles; wie hem niet kent, heeft niets, — ten

minsten niets, hetgeen duuren, in eeuwigheid duuren kan. Wie hem *alleen* als leeraar, *alleen* als een voorbeeld, *alleen* als een vergever der zonden, *alleen* als een voorpraak bij den Vader aanneemt, die heeft Christus verdeeld, en een verdeelde Christus is geen Christus, — is niet hetgeen God ons in hem geven wil. Geenzins zulk eenen, maar eenen *geheelen* Christus, heeft PAULUS gepredikt, en dien wil ik prediken onder u, zoo lang God mij vergunt te prediken. — Ziet de Zon aan, hoe zij, in de Lente, zappen aan de gewassen schenkt, hoe zij het levenlooze doet herleven, elk naar zijn soort! Ziet ook, hoe zij schijnt, zoo dat de landman bij zijnen landbouw, de arbeidsman bij zijn handwerk, ieder bij zijne bezigheid, zoodat de gevoelige mensch aan Hemel en Aarde ziet, „Hoe vriendlijk onze God is!” Beschouwt haar als een voorbeeld van den vasten, stillen gang, van eene algemeene weldadigheid, van werkzaamheid zonder onrust! — als een voorbeeld, hoe men *allen alles* word, en tevens altijd *een* blijft! — aanschouw eindelijk de hooge majesteit van haaren opgang, de lieflijke zagtheid van haar ondergaan. —

Dus

Dus is Christus! — Hij is *alles in één* en *één in allen*. „ Wijsheid, en Rechvaardigheid, Heiligmaking, en Verlossing.” —

Indien hij geen verlosfer was, wat zou hij als leeraar helpen? Wat baat het den zieken, indien gij hem zegt: hij moest opstaan, om deze of geene bezigheid — zoo en zoo te verrichten — zoo lang hij ziek is? Indien hij geen verlosfer was, wat zou hij als voorbeeld helpen? Wat baat het den zieken, indien gij, die gezond zijt, rondom hem loopt, en met de grootste vaardigheid en gemak, bezigheden verricht? zal hij, die ziek is, het daarom aanstonds ook kunnen doen? — Hoe zou de mensch, eindelijk geprangd van het lichaam des doods, allen moed verliezen, om ict te worden? — indien God voor geen verlosfer gezorgd hadt, — hoe zou men — van het eene einde der aarde tot het andere — bij de beste menschen — hoe zou men, zoo lang deze aarde staat, dit klaaggeschrei hooren: „ Wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?” —

Doch niet alleen als verlosfer — in den bepaalden onschriftuurlijken zin, welken men zoo dikwijls aan dit woord geeft, — maar ook als den *grootsten Leeraar*, verkondigt PAULUS hem, en wil ik hem verkondigen onder u. Hebt gij hem, mijne broeders — heeft iemand onder u hem onderhouden als zijnen verlosfer; heeft iemand door hem gewetens rust, en inwendige vrede, en nieuwen moed, tot het goede bekomen, — door zijn woord, door zijne onverklaarbare, maar zeer gevoelige werkingen op het hart; heeft dit eens vooral uw hart tot hem geneigd, uw vertrouwen op hem versterkt — — hoe zal elke leere dan eerst recht werken, die hij u geeft, elke openbaring, die gij van hem ontvangt, elk woord uit zijnen mond! Hoe werkt elk woord van den vader op het kind — hoe veel sterker dan het beste woord van eenen vreemden, wien het niet bemint, op wien het geen vertrouwen stelt! — Als de beminnde, en beminde Jesus, ons dan onze bestemming leert, om met hem te heerschen, met hem te oordeelen, met hem de broeders te zaligen — dat dit van eeuwigheid af het liefderijk voornemen des vaders
ge-

geweest is — als hij ons den weg aanwijst, hoe wij daartoe komen kunnen, om te be-
minnen, gelijk hij bemint, te verloochenen,
gelijk hij verloochend, te lijden en te werken,
gelijk hij geleden en gewerkt heeft; als hij ons zegt, dat wij geen verbetering in woorden en daaden veinzen,
maar inwendig veranderd moeten worden, voor dat wij tot deze bestemming kunnen
geraaken, — dat Gods kracht ons daar in bijstaan, en ons helpen zal, in alles, hetgeen wij niet doen kunnen; — als hij ons verzekert, dat wij weder opstaan en eeuwig
leven zullen, zoo zeker als hij opgestaan is, en eeuwig leeft, — dat hij onze plaats in den Hemel bekleedt, gelijk hij dezelve op aarde bekleed heeft, als het hoofd, en
hoogste voorbeeld der menschen — — als hij ons dit alles zegt met het gezag van Gods Zoon, wien wij geloven, op wiens woord wij leven en sterven kunnen: — — o Hoe veel goed zullen ons deze leeringen doen! hoe zullen zij onze inwendige behoeften voldoen! — ons licht geven, waar anders eene steeds duurende duisternis zou gebleven zijn! Daar zou veel ontbreken aan den CHRISTUS van den bijbel, in-
dien

dien hij niet verkondigd werdt als de *grootste* leeraar der menschen.

PAULUS wilde geen' halven Christus verkondigen, als hij hem *den gekruisten* noemt. Hij gelooft niet, dat alleen zijn kruisdood verdiende verkondigd te worden, en dat men zijn leven en zijne leere kon ter zijde stellen: — Neen! zoo partijdig hebben de Apostelen nooit de kruifiging van Christus beschouwd. Zijne kruifiging was het middenpunt van alles! Aan het kruis was hij voornaamlijk verlosfer, voornaamlijk leeraar, voornaamlijk een voorbeeld. Nooit zag men hem meer als „het Lam „Gods, hetwelk de zonden der wereld „droeg,” dan juist aan het kruis. Nergends valt zoo duidlijk in het oog, dat wij door lijden tot vreugde, door de diepste verlooehening tot de hoogste heerlijkheid geraaken moeten, dan toen „Christus ge„hoorzaam is geworden tot de dood, ja „tot de dood des kruis.” Nergends was hij een grooter voorbeeld van liefde en onderwerping, dan toen hij voor de boosdoeners badt, „Vader vergeef het hun — „zij weten niet wat zij doen!” toen hij
zijnen

zijn vriend en moeder verzorgde, toen hij zijn geest in de hand des vaders beval, die hem scheen verlaten te hebben; nergens ziet men zoo den *geheelen* Christus, als aan het kruis. Daarom geloofde PAULUS ook, en elk echt Euangelisch leeraar gelooft dit, „ dat hij niets anders, „ niets hogers weet, dan JESUS CHRISTUS „ *den gekruisten.*”

Dezen CHRISTUS derhalven heeft hij alleen verkondigd. Geen andere grond behoefde en kon er gelegd worden, dan alleen Hij. Niet als of nu de naam CHRISTUS in ieder hoofdstuk, in ieder vers moest voorkomen. Neen! ook hier doet het „ Heere Heere „ zeggen” niets af. PAULUS heeft toch in dezen zelfden brief van zoo veele andere zaaken gesproken, misbruiken bestraft, waarschuwingen en lessen gegeven, verordeningen gemaakt. — Maar op Christus heeft hij alles gebouwd. Van *Hem*, in *Zijnen* geest was elke les, elke waarschuwing, elke troost, die hij gaf; in *Zijnen* geest, elke schikking, die hij maakte. Van Christus begon alles, op Christus doelde alles. — Elk-zagt verzoek, en elk streng ge-

gebod, elke lof en elke berisping hadt geen ander doel, dan tot Christus op te leiden, die zijn leven gelaten hadt voor de zijnen, „buiten wien geen heil, en geene zaligheid te vinden is.”

En dezen Christus, gelijk hij in Gods woord verkondigd is, u te prediken, verbind ik mij hier voor het aangezicht Gods. — Hier deze bijbel, die van het begin tot het einde van hem getuigt, en geen menschelijk boek, en geene zelf gemaakte, van hem afleidende gevolgtrekkingen zijn de grond van mijn geloof, en zullen de grond van mijn preeken zijn. Hem wil ik verkondigen, om den gerusten op te wekken, den huichelaar te waarschuwen, den zwakken te sterken, den bedroefden en zieken, en stervenden, te troosten.

Maar daartoe heb ik u lieder aller vertrouwen nodig, waardste, dierbaarste toehoorders. Christus kon niet werken, waar geen geloof was — hoe zoude ik kunnen werken?

Heilig zal mij de dag zijn, waar op ik voor
het

het eerst een waar echt vertrouwen bij iemand onder u zie, waarop een bekommerde tot mij komt, om zijnen kommer in mijnen schoot uit te schudden; een twijfelende, om mij zijne twijfeling, een dwaalende, om mij zijne dwaling te ontdekken. — O mijne broeders, ik wensch dit vertrouwen niet om mijnen wille, maar om u na Jesus te wijzen, die den dwalenden te recht brengt, den twijfelenden bevestigd, den bekommerden vertroost. Ik wensch dit vertrouwen, op dat ook ik het werktuig worde waardoor gij verneemt, wat gij aan Jesus den gekruisten hebt.

Ik zie wel veele hinderpaalen, die er ten minsten voor het begin zijn. Misschien versta ik niet terstond in het eerst uwe spraak geheel; maar elk hart vol vertrouwen zal ik verstaan ook zonder woorden. Ik kom uit eene eenigzins verre landstreek; maar zoo zeker als hier dezelfde zon schijnt, die daar schijnt; zoo zeker wordt ook daar dezelfde Christus vereerd, die hier aereerd wordt. Misschien ziet gij gebreken in mij — niet *misschien*, maar zeker zult gij deze ontdekken: O! ontzeg mij daar-

daarom uw vertrouwen niet, dewijl ik een mensch ben, gelijk gij. „Wij dragen onzen schat in aarden vaten” — zeide een Apostel. — En hoe kan ik anders zeggen, ik die niet eens den schat in mij draag, dien zij droegen?

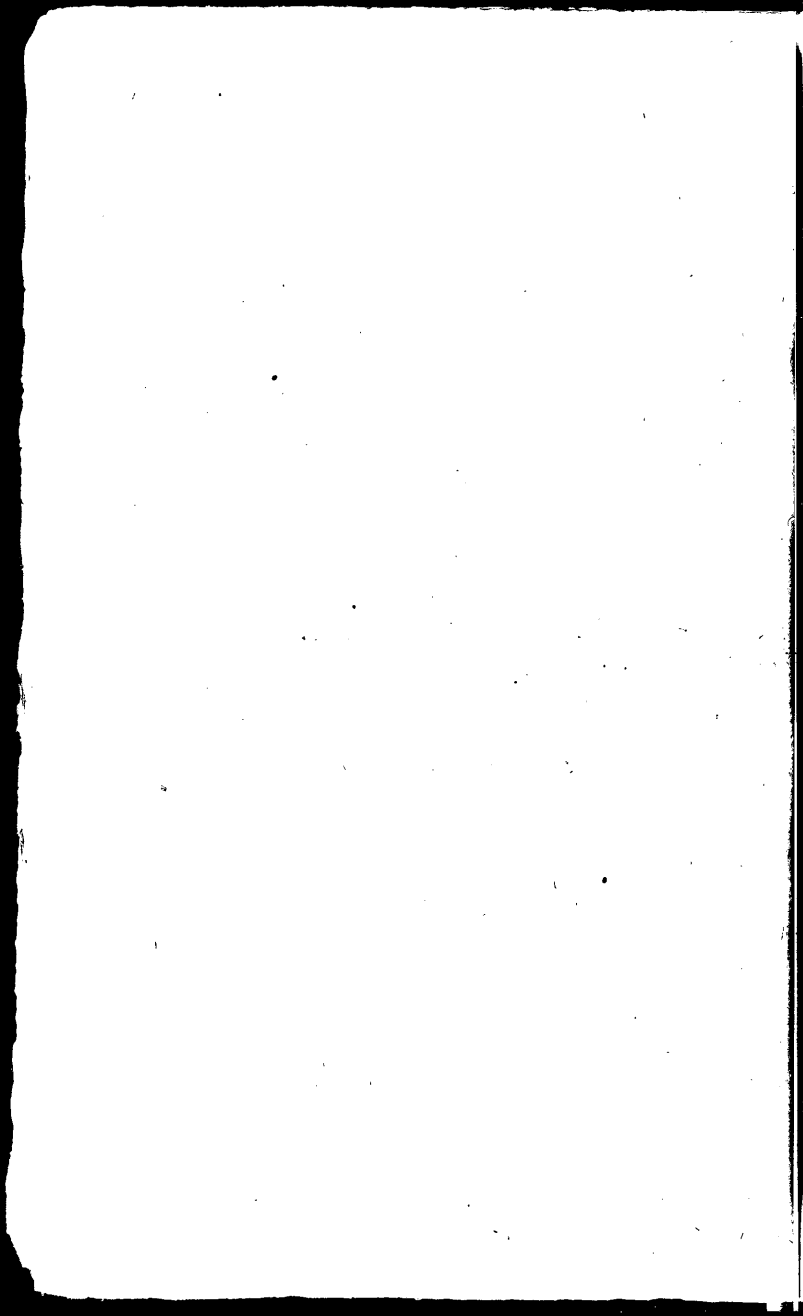

LEER-

E E R S T E
L E E R R E D E N
VAN HET EVENBEELD GODS.

O V E R

Gen. I: 26, 27.

E E R S T E

L E E R R E D E N

VAN HET EVENBEELD GODS.

O V E R

Gen. I: 26, 27.

Menigvuldig is de openbaring van God in den Bijbel, gelijk zijne openbaring in de natuur menigvuldig is. Daar is God, die honderd duizend menschen in eenen nacht verdelgt — en God, die om het behoud van een eenigen bekommerd is; — Godt, die op de wolken, als op eenen wagen rijdt, de Hemel, als een doek oprolt — en God, die eenen mensch leert, hoe hij een schip moet bouwen; — God, die verschrikt, en verblijd — die beloont en straft — die over koningen heerscht, en voor kinderen als een kind is — hoogste magt, en diepnederdaalende liefde! — Daar zijn menschen, die God vervloeken, en menschen, die liefdevol aan God hangen; — menschen, die zich beneden het gedierte verlaagen, en

menschen . die Gods beeld gelijk worden — menschen, die vallen, en opstaan; boozen, die waarheid zeggen, en goed doen — goeden, die onwaarheid zeggen, en kwaad doen, — beminnde, en haatende — geloovige, en ongeloovige, Engelen, en duivelen, in alle de verschillende trappen en vermengingen, die zich in het menschlijk hart laten vinden. In den bijbel heeft men eene afwisseling, gelijk in de natuur een lentelucht met onweersstorm, maanlicht, met zónneschijn, ruifschende beekjens met watervloeden afwisselen. Maar de bijbel en de natuur hebben evenwel hare hoofdstandpunten, waar uit alles voortkomt, waarheen alles terug keert. Zoo veel menigvuldigheid, zoo veel éénheid! — De mensch werdt tot hooge doeleinden geschapen — hij viel — en hij zou weder hersteld worden. Daar loopt ook, bij slot, alles op uit, hetgeen ons de bijbel van den mensch zegt. Ik heb mij voorgenomen, dezen Hoofdinhoud des bijbels in eenige Leerredenen open te leggen, en begin, natuurlijk, met het geen zij van de oorspronkelijke bestemming des menschen zegt.

Dit

Dit staat Gen. I: 26 en 27.

En God zeide : laat ons menschen maaken , naa onzen beelde , na onze gelijkenisse ; en dat zij heerschappij hebben over de visfchen der zee , en over het gevogelte des hemels , en over het vee , en over de geheele aarde , en over al het kruipende gedierte , dat op de aarde kruipt ; ende God schiep den mensch naa zynen beelde , naa den beelde Gods schiep hij hem .

God hadt de aarde met duizenderlei levendige wezens vervuld ; de lucht met vogelen , het water met visfchen , de aarde met veelerlei dieren van zoo verscillende natuur , driften , en krachten , elk tot zijn oogmerk , beziel. In het geringste van deze scephelen was Gods vinger zichtbaar ; in en op elk hadt hij iet van zijn wezen gedrukt ; elk kon en moest *iet* werken , *iet* genieten , zich meer of min over zijn leven verheugen . Reeds dit , dat zij allen — *leefden* ; dat er een inwendige kracht in hen was om zich te bewegen , te groejen , voort te teelen — hoe ziet men reeds hieruit een afdrukzel en uitvloeizel der Godheid ! — Maar elk voelde slechts *iet* ; werkte alleen met *eene* kracht ; genoot alleen een *klein*

gedeelte der schepping. .Geen wezen was er, hetwelk op *alle* wezens werkte, hetwelk hun *allen* overzag, hen *allen* genoot. De aarde was gelijk een rijk van rijke onderdanen, zonder Heer, die voor het geheel zorg droeg, op hen geheel werkte. God was wel de Heer der aarde, even als de Heer der starren, des Hemels. Maar niemand was er, die Gods plaats bekleedde, geen zichtbaar stadhouder van God. — En nu sprak God: „Laat ons menschen „maaken, naar ons beeld, dat zij heer „schappij hebben over de vischen der „zee, en over de vogelen des hemels, „en over al het gedierte, dat op aarde „kruipt.” — O mensch! hoe heeft de Heer des hemels en der aarde u veredeld met deze woorden! hoe zou ik in eenig boek beter text kunnen vinden, als ik van den *adel*, de *verhevene bestemming des menschen*, spreken wilde, dan juist dezen? Gevoelt gij, menschen, waartoe gij geschapen zijt; wat gij zijn moet op aarde? — O! hoe veel edeler zoudt gij handelen; hoe zou u uwe *menschheid*, de *menschheid van uwe broederen* zoo veel heiliger worden! — doch tot onzen text,

„Laat

„Laat ons menschen maaken!” — Zoo staat er niet van planten, boomen, en dieren; niet van starren, maan en zon. God sprak: „Daar zij!” en „zij waren.” Maar thans pleegt God met zich zelve raad. Planten, en dieren, zon, maan, en starren konden eenvoudig weg geschapen worden: maar bij den mensch was eene raadpleging nodig. Het is eene nieuwe afdeeling, eene verpoozing in de geschiedenis. — Hoe menschlijk vernedert God zich tot de menschen! en vertoont zich gelijk een menschlijk kunstenaar, opdat menschen zouden gevoelen, waartoe hij hen bestemd heeft! — te weten, gelijk een kunstenaar zijnen gewoonen arbeid, zonder zich te bedenken, voortmaakt, het een naa het ander; maar wanneer hij een meesterstuk wil maaken, eerst overlegt, hoe hij het inrichten, volkomen, en steeds volkomener maaken wil: dus handelde God, als hij de menschen scheppen wilde. Het is, als of hij zich voor af verheugde met de gedachten, een wezen voort te brengen hetwelk een zichtbaar plaatsbekleeder van hem op aarde zou zijn. Niet alleen een schepzel, maar ook zelfs schep-

per, uitvoerer, regeerer, niet alleen van God gekend, en bemind, maar hetwelk ook *hem* kent, *hem* bemint. Naar het uiterlijke wel een dier des velds, gelijk het dier uit aarde gemaakt, door aarde gevoed; maar een natuurlijke Heerscher, Heer aller dieren. Op aarde, hetgeen God over alles is — eene uitdrukking, evenbeeld der Godheid. —

En dat raadsbesluit van God werdt uitgevoerd; het meesterstuk der aarde is gemaakt — „ God schiep den mensch naar „ zijn' beeld, naar den beelde Gods schiep „ hij hem.” — O broeders! dat wij ons niet meer verblijden over onze menscheid! niet verblijden, dat onze ziel zonder banden zich boven alles heen denken, ons hart zich in zoo veel voorwerpen voelen — en beminnen kan! dat wij ons zoo weinig verblijden over deze kracht om te werken, te scheppen, te schikken! — over deze gedaante, dit aangezicht, waarin God zoo veel van zijne kracht en liefde, en liefderijkheid ingedrukt heeft! — Hoe spreekt zoo menig menschen werk en menschen aangezicht — hoe sterk roept het ons toe: „ de mensch is Gods „ beeld!”

„beeld!” — Ziet mensch! uwe schoone, opgerechte, hemelwaards zich opheffende gedaante, zoo als dezelve geen dier heeft — een sprekend beeld van hetgeen gij zijt en zijn moest. Een gedeelte van uw lichaam raakt de aarde aan, het andere gedeelte ziet, tracht, en streeft ten hemel. Men ziet aan u, dat gij niet voor deze aarde alleen bestemd zijt, dat gij leven moet in de zichtbaare en onzichtbaare wereld tevens. Men ziet aan u, dat gij om te heerschen geschapen zijt over de meest laagere, met het oog naar de aarde gekeerde dieren. — Ziet dit sprekend, verstaanbaar sprekend aangezicht, dit oog, den spiegel der ziel. — Ziet onschuld en liefde in het kind; ernst en wijsheid en kracht in den man; goedheid, zagtheid, en barmhartigheid in het aangezicht der vrouw. O! wanneer liefde u uw gevoel opent, en gij ziet, hoe het kind op uwen schoot u toelacht met eene onbewuste maar onuitspreeklijke bekoorlijkheid — hoe de vrouw u te gemoet loopt met opene armen, en de zaligheid, in het gelaat — hoe afkeer voor een laage, schandlijke daad uit de oogen des mans glinstert, terwijl zijne wenk-

braauwen zich zamentrekken; of wanneer gij ziet de zaligheid op het wezen van den godvruchtigen, die iemand uit zijne ellende geholpen, eenen verdwaalden te recht gebracht heeft — de vrede Gods in de oogen van een Christen, die van het gebed opstaat, en het gevoelt, dat hij verhoord is — de rust in alle de trekken van den lijder, die het weet dat „ al het lijden van dezen tegenwoordigen tijd „ niet te vergelijken zij bij de aanstaande „ heerlijkheid;” dan zult gij voelen en gelooven, dat de mensch geschapen is naar Gods beeld. — Aanschouw, mensch, elk land, elk oord, welken de menschen bewoonen; denkt aan het geen het was, en hetgeen het door menschen geworden is; hoe de mensch schept en herfschept — uitroeit en voortbrengt — leidt en schikt — naar *zijn*' zin, voor *zijn* gebruik, gelijk *hij* wil. Waar deze kerk staat, was wel eer eene dikke, ongenaakbaare wildernis — waar gij thans vruchten inzamelt, waren wel eer onbruikbaare moerassen — waar thans de schaapjens veilig graazen, hadden misfschien hongerige wolven hunne holen. Menschen hebben het her-

herschapen, uitgeroeid, het geen zij uitroejen, voortgebracht, hetgeen zij voortbrengen wilden. Hoe zichtbaar ligt in hun de scheppingsgave van den Schepper; „God schiep den mensch naar zijn' „beeld!”

En deze ziel vooreerst, die in het voorledene en in het toekomende leeft; wien geen vriend te ver is, aan wien zij niet denken; niets te groot, en niets te geestlijk is, is, dat zij zich niet tot haar bevassing nederbrengen, verkleinen, verlichaamlijken zou kunnen — dit denkende, zich herinnerende, dit vergelijkende, schikkende, en scheppende — alöm tegenwoordig, alomvattend wezen met die duizenderlei krachten en neigingen, ondoorgrondlijk, gelijk Gods wezen ondoorgrondlijk is — deze ziel, die steeds meer wil, dan zij doen, meer denkt, dan zij willen, naar meer denkbeelden streeft, dan zij denkbeelden op aarde hebben kan; die bij de grootste menschen in hunne beste uren, als zij zich hoog hoven andere verheffen, haare banden zoo diep, zoo smertlijk voelt. — O! hoe kan het raadzels der menschheid anders opgelost worden, dan, met de woorden:
„ God

„ God schiep ” oorspronkelijk „ den mensch „ naar zijn beeld.”

Ook dit hart, hetwelk met anderen zich vereenigen, het welzijn, en de ellende van anderen als zijn eigen voelen, hetwelk — *beminnen* kan; deeze vrienden, broeder-, vader-, moeder- en huwlijks-liefde, die zich voor anderen opoffert, voor anderen lijdt, en leeft, met oneindig minder moeite, met veel hooger vreugde, dan wanneer ze voor zich zelve leedt en leefde; deze dikwijls onwederstaanbaare drift en aandrang om uit te gaan uit zich zelve, één te worden met het beminde, alleen zich te denken, en te voelen in *Hem*; — die geen geluk kent, dan om anderen gelukkig te maaken; geen ongeluk, dan het ongeluk van echtgenoot, kind, broeder, of vriend — deze aangeboren zoo inwendig in ons wezen ingevlochten geneigdheid, die zich ook bij den laagsten nog menigmaal verheft.... o! hoe draagt zij de spooren, van haaren godlijken oorsprong in zich zelve! „ een iegelijk die lief heeft, „ is uit God geboren, en kent God.” (*)
El-

(*) 1 Joh. IV: 17.

Elke zuivere liefde is het afdrukzel, is het uitvloeizel van God, die de liefde is.

Eindelijk elke waarheidsgezindheid, elke aangeboren liefde tot rechtschapenheid, trouw, barmhartigheid; elk overblijfsel van onschuld en zuiverheid van hart inden mensch — hoe zichtbaar, en tastbaar is dit „*Gods* beeld!” Schoon ik niet kan aantoonen en zeggen: ziet hier het uitdrukzel van de trouw, heiligheid, waarheid, en barmhartigheid *Gods*! — ach! kon ik dit; indien er een zoon, of dochter van het Paradijs onder ons was, en ik plaatste dien in het midden van deze kerk — een mensch, die geheel waar, geheel getrouw, geheel rechtschapen; die zuiver en vol liefde was, zonder het te weten, — *Gods* beeld, zonder te weten, dat men hier of daar anders zijn konde; gij zaagt hem met de tekens van alle deze waarheid, en zuiverheid in het gezicht, gij zaagt hem heden en morgen, en steeds voortwerken uit liefde, zich zelve vergeten, en denken, en zorgen, en handelen voor anderen. — Hoe luid zou uw hart het u zeggen, hoe zoudt gij aan den inwendigen eerbied voor hem gevoelen, dat hij *Gods* beeld is! — Maar ach! „ waar wil men eenen reinen vinden,

„ waar

„ waar niemand rein is ?” Nogthans het overblijfsel daarvan , dat men nog onder de menſchen vindt , wijst genoeg op haaren oofsprong. Kunt gij eenen rechtvaardigen man aanzien , zonder eerbied voor zijne rechtvaardigheid ; eenen waarheidsminnaar , deugdzamen , zonder eerbied voor zijne waarheid en deugdzaamheid te gevoelen ? Kunt gij zuiverheid van harte op het wezen van eene vrouw , onſchuld op het gelaat van een kind lezen , zonder liefde en eerbied voor die zuiverheid , voor die onſchuld gewaar te worden , zelfs dan , wanneer gij niet meer rein zijt , als gij uwe onſchuld verloren hebt ? — wee ! wee ! wee ! u als gij niet eens dit meer voelt. — En van waar deze eerbied , dien de booze dikwijls verwenscht ? Hij is de ſtem van uw hart , dat een verhevenner wezen voor u ſtaat ; een inwendig , onloochenbaar gevoel roept u toe : zie , dit is Gods beeld ! —

Het uitwendige teken , dat de mensch het evenbeeld van God is , was dit , dat hij „ heerschte over alle dieren.” — Hier vertoont zich zeker ook , hoe veel de mensch verloren heeft , hoe weinig hij dat nog is , waartoe hij van God beſtemd was. De mensch kan niet meer de dieren tot
zich

zich roepen, of hun naamen geven. — Zij vreezen hem, of hij vreest hen; en waar hij heerscht, hoe weinig heerscht hij alleen door het werken op hunne driften, volgens hunne natuur, met liefde! hoe weinig als het evenbeeld van God! — Wee den mensch, als God zoo over hem heerschte, gelijk hij over de dieren heerscht! — Hij, die zoo dikwijls, niet hun heer, maar hun dwingeland is, — Hij, die zoo dikwijls maakt, dat „het schep- „ zel met opgestoken halze wenscht vrij te „ worden van den dienst van het verderflijk „ wezen;” (*) die zoo onbegrijpelijk zich verharden kan tegen hunne zuchten en jammeren, hetwelk eike zenuw van één onbedorven hart treft! Hij, die zoo menigmaal in zijne, meer dan dierlijke wreedheid niet denkt aan het woord Gods: „de „ rechtvaardige ontfermt zich over zijn „ vee.” (†) — Maar zoo waar als dit alles is; zoo onloochenbaar zijn de sporen van deze heerschappij over de dieren nog heden ten dage. De mensch heeft die dieren verdelgd, die hem konden benadeelen, in de meeste plaatzen, die hij bewoont; hij

(*) *Rom. VIII.*

(†) *Spieuk. XII.*

hij heeft zoo veele geflachten van dieren onder het juk gebracht, dat zij zijnen wil doen moeten. Tot spijs, en ter kleeding, tot zoo veelerhanden arbeid gebruikt hij de dieren; hij gebruikt dieren, om over dieren te heerschen, om dieren te verdelgen. Het zwakke menschengeflacht heerscht nog in veele opzichten over de zoo oneindig sterkere geflachten der dieren. — O mensch! als gij met uw paard rijdt, of de melk van uwe koe trekt; als gij uwe schaapen scheert, of ten spijsze slacht — als een visch of een vogel op uwe tafel komt — laat het u eene herinnering zijn aan het woord: *God schiep den mensch naar zijn' beeld.*

En nu, broeders — waarom heeft God ons dit geopenbaard? waarom moest het aanstonds op het eerste blad van den bijbel staan: mensch, gij werdt geschapen naar naar Gods beeld? — Mischien om den dwaazen hoogmoed in u te voeden, dat gij alleen behoeft, u zelven en uwen wil te gehoorzaamen? Of dat gij diep gevallen met eigen kracht tot dien trap van deugd en geluk kondt opklimmen, waarnaar uw wezen dorst? — Dan moest gij geen blad, geen hoofdstuk verder lezen; dan moest gij u zelven op eene

on-

önbegrijplijke wijze begoochelen — als of gij alle krachten hadt , om zoo te worden , gelijk gij zijn moest ; — als of gij alle uwe krachten zoo gebruiktet , gelijk gij ze gebruiken moest ; — als of gij nog , als wel eer , het evenbeeld Gods , waartoe gij bestemd zijt . — Neen , het staat daar , om den gezonken moed der menschheid aanstonds in het begin weder op te heffen ; om uw vertrouwen op dien God verwekken , die u tot zulk een groot oogmerk geschapen heeft . Als gij u , mijn broeder , diepgezonden , en zondig gevoelt , als gij voor u zelve niet verbergen kunt : dat er „ eene wet in „ uwe leden is , die strijdt met de wet uwes „ gemoeds , en u gevangen leidt onder de „ wet der zonden ; ” leest het dan : „ God „ schiep den mensch naar zijn beeld ! ” en stel u gerust ! O ! Hij , die „ zich over alle „ zijne schepzelen ontfermt ” zal zich zeker over u ontfermen , gij die zijn voornaamste schepzel op aarde zijt . Verwachten , hopen kunt gij het reeds vooraf van hem , dat hij een middel tot uwe genezing vinden zal , op wien hij zijn beeld gedrukt heeft . En wildet gij in nood of ongelegenheid aan God wantrouwen ; kon u de heillooze gedachten overkomen ; dat God u verlaaten , u

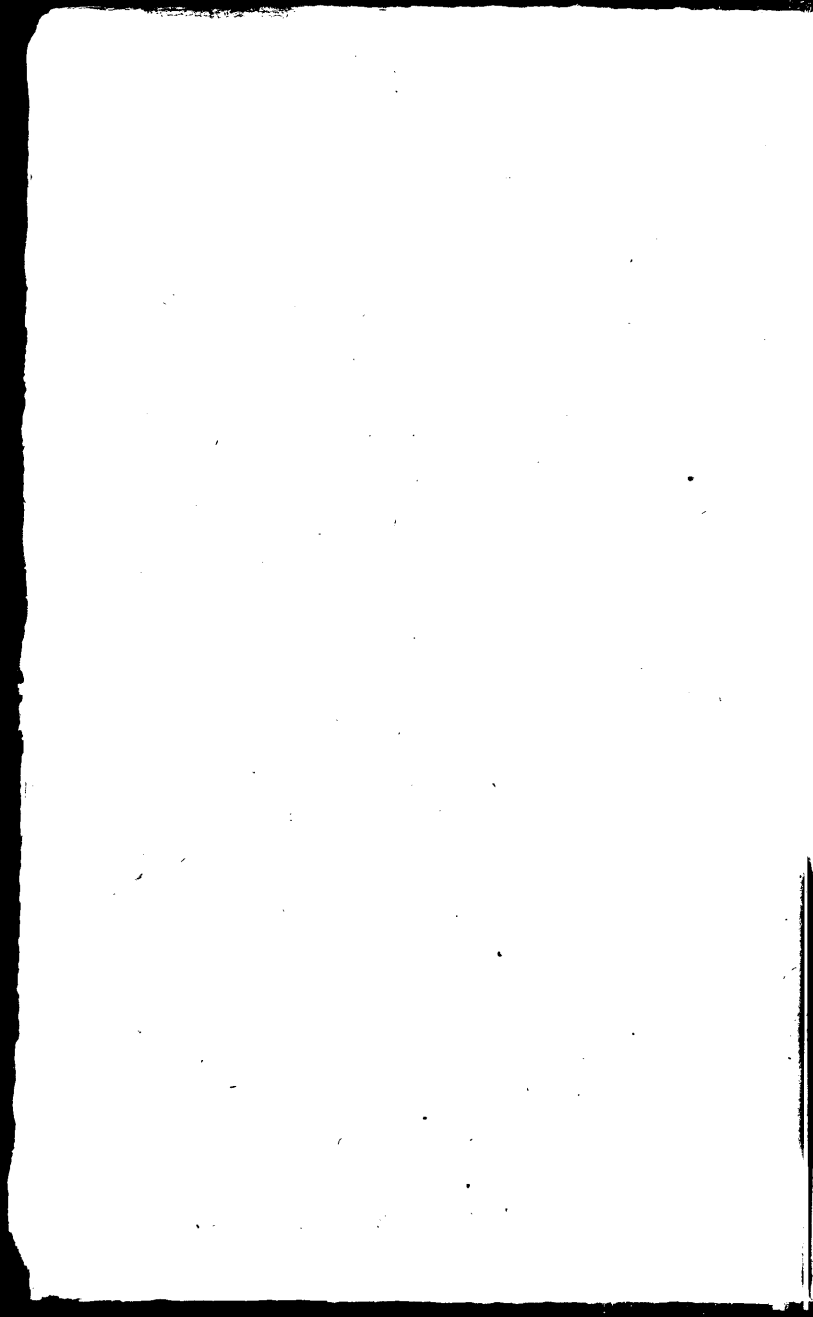
vergeten heeft, dewijl gij misfchien zoo arm, zoo met smarten overladen, of op deze of geene manier zoo beangftigd zijt — richt u op met de gedachten: God fchiep mij tcch naar zijn' beeld! ik ben toch meer waardig, dan de lelien op het veld, dan de vogelen in de lucht. — Hij, die de vogelen des Hemels voedt, en de lelien van het veldt kleedt, en voor den worm, die voor uwe voeten kruipt, zorgt, zal hij niet voor u zorgen, wien hij naar zijn' beeld fchiep? — Duizendmaal eer kon hij de zon haar licht, en de ftarren haare glans ontnemen, voor dat hij zou kunnen ophouden, voor u te zorgen. Gij ligt hem meer aan het hart, dan zon, maan, en ftarren; want in geen een heeft hij zijn beeld ingedrukt dan in u. En fchoon hij hemel en aarde vernietigde, gij mensch zult blijven, in zijne hand, en in zijn hart blijven. Zoo zeker God is, en zijn zal, zoo zeker zijt gij, en zult gij zijn. Het verganglijke kan het beeld niet zijn van den onverganglijken: en u, mensch „ fchiep God naar zijn' beeld, „ naar zijn' beeld fchiep hij u!” O menschen, mijne broeders, en mijne zusters, laat ons dit geloven en gevoelen, en in dit geloof goed en liefderijk en zalig zijn. Amen.

LEER-

TWEEDE
LEERREDEN
VAN HET EVENBEELD GODS.

OVER

Gen. I: 26, 27.

T W E E D E
L E E R R E D E N

VAN HET EVENBEELD GODS.

O V E R

Gen. I: 26, 27.

Nog eens, mijne Waardsten, lees ik u de woorden voor, die ons aan onze groote bestemming herinneren moeten. Nog eens willen wij dezelve in dit uur behandelen. Het is immers belangrijk genoeg, om te weten, waarom wij op de aarde zijn; belangrijk genoeg, om zich vast en onbetwistbaar te overtuigen, dat God ons naar zijn evenbeeld gemaakt heeft. Dit uur zal niet verwaarloosd zijn, als wij daar nog eens van spreken.

De woorden staan, gelijk gijl. weet Gen. I: 26, 27.

En God zeide: laat ons menschen maaken, naar onzen beelde, naar onze gelijkenisse; en dat zij heerschappij hebben over de vischen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de geheele aarde, en over

al het kruipende gedierte , dat op de aarde kruipt. En God schiep den mensch naar zijnen beelde , naar den beelde Gods schiep hij hen.

Ik wenschte bij het einde van mijne laatste predikatie , dat wij toch dit geloven en voelen , en in dit gevoel goed , liefderijk en zalig mogten zijn. Want hiervan ben ik verzekerd ; wien dit altijd voor oogen zweeft : — Gij zijt het beeld der Godheid , en elk mensch is zulks — ook de slechtlijkste , de ondraaglijkste , ook de onverstendigste , meest verdorvene werdt oorspronkelijk naar Gods beeld gemaakt , en moet naar Gods beeld weder hersteld worden ; indien dit gevoel bij zijnen arbeid en bij zijne vermaaken , indien het hem bij alles verzelde , hetgeen hij met menschen te doen , van menschen te verdragen heeft ; die zal laagheid , het dierlijk wezen , verfoejen , die zal menschen verdragen , menschen vereeren , de menschheid , zelfs in den aller slechtsten , nog weten te schatten. Maar misschien ziet ieder niet recht in , hoe dat gevoel deze werking zou kunnen voortbrengen ; ik zal derhalven beproeven , of ik dit heden duidlijker maaken kan.

Wan-

Wanneer God ons laat openbaaren , dat hij ons naar zijn beeld geschapen heeft ; zoo is het , als of hij daarmede zeide : *mensch , waardeer uwe eigene menschheid , verneder ze niet ; gebruik elk vermogen derzelve , gelijk gij ziet , dat ik het mijne gebruike .*

Tevens zegt hij daarmede : *mensch , vereer de menschheid uwer medemenschen , met welken gij leeft , bijzonder die , op welken gij werken moet . Bedenk bij ieder , die een mensch is , dat gij met het hoogste , edelste schepzel Gods , met een wezen te doen hebt , op welk hij zijn' beeld drukte .* En van deze woorden Gods aan ons wilde ik heden geern een uitlegger , een verklaarer voor elk onder u zijn . — Verklaarer van uwe woorden , uw uitlegger , o God ! — die naar uwe mening verklaarde voor deze veelen , die hier zijn ; den sterken niet te veel , den zwakken niet te weinig — die er niets bijvoegde , het geen niet één der Bijbel-Schrijvers voor het zijne erkennen zou ; niets daarvan afnam , verminkte , beperkte van hetgeen , gij ons daarmede hebt willen zeggen — — hoe kan ik dit anders dan door u , die , ook zonder bijzondere gaven des Geestes , door gewoo-

ne wegen van uwe voorzienigheid bezorgt, dat er gesproken wordt, hetgeen gesproken moet worden ! doet dit heden ook aan mij ; geef mij een open zin voor uwe woorden , opene ooren aan de genen , die gekomen zijn om te hooren , Amen.

Ik zeide , wanneer God ons openbaart, dat wij naar zijn' beeld geschapen zijn ; zoo roept hij ons tevens toe : mensch , waardeer uwe menschheid , verneder u niet beneden het gedierte ; gebruik elk vermogen , dat gij ontvangen hebt , gelijk ik de mijne gebruik . De opstellers des bijbels , en bijzonder PAULUS , hebben mij op deze gedachten gebracht ; PAULUS , die zijne Christelijke broeders alleen daarom op de verhevenheid van hunne bestemming wijst , om hen daar door tot zuiverheid van zin , en wandel , op te wekken . „ Of en weet gij „ niet ” zegt hij (*) „ dat ulieder lichaam „ een tempel is des Heiligen Geests , die in „ u is , die gij van God hebt , en dat gij „ uwes zelfs niet en zijt ? Weet gij niet , „ dat uwe lichaa men leden van Christus „ zijn ? Zal ik dan de leden van Christus

„ 1197

(*) 1 Korinth. VI.

„nemen, en maaken ze tot leden eener „hoere? Dat zijverre.” Waarom zou God ook anders aan ons de grootheid van onze bestemming geopenbaard hebben, dan om ons op te wekken, om, volgens deze bestemming, te wandelen? Waarom anders zou hij ons gezegt hebben: mensch, gij zijt het evenbeeld Gods! dan om ons stiltziggend te vermaanen, om rein en heilig te zijn, gelijk hij rein en heilig is. Dwaaze ouders spreken dikwijls tegen hunne kinderen van hunne voorrechten, zonder dit oogmerk te hebben; zij zeggen hun wel: gij zijt een rijk, aanzienlijk mans kind. — Uw vader is van Adel, een Graaf, een Vorst! maar deze zijn dwaaze, van ijdelheid, en hoogmoed verblinde ouders; zij meenen het niet recht met hunne kinderen, zijn geen evenbeelden Gods. — Dan een verstandig vader zegt zijn kind nooit, dat het eenigen voorrang boven anderen heeft, dan om het aan te spooren, om dezen voorrang te verdienen; nooit, dat het meer dan een ander is, dan om het te herinneren, dat het beter dan anderen moet worden. Doen dit menschen, die toch in tegenoverstelling van God, boos, onver-

ftandig, zijn; hebben zij altijd dit oogmerk er mede: hoe veel meer de wijste opvoeder „ de beste vader over alles, wat kind, „ deren heet in hemel en op aarde!”

Mensch, riep hij u toe, toen hij u zijn raadbeffluit omtrent uwe beftemming ontdekte, waardeer uwe menschheid, verneder u niet beneden het gedierte, over het welk gij tot Heer gefeld zijt. Maar hier — — o! mijne Waardften, — — geern wilde ik hier afbreken, en mij afwenden van voorwerpen, die mij reeds zoo menigmaal in het binnenfte mijner ziel bedroefd hebben. Als men ziet, hetgeen men helaas! maar al te dikwijls zien kan, hoe een hoop dronkaarts daar zwiert, hoe hun de oogen fchemeren, elk lid hun zijne dienst ontzegt; als men hoort, welk een beestachtig getier uit hunne keel komt, welke fchandlijke woorden hunne tong uitftamelt, hoe zij zelfs met vloeken en raazen op elkanderen aanvallen, om elkanderen als beesten te vermoorden; als men weet, dat zij zich voorbedachtlijk zoo verlaagd, hunne menschheid zoo gefchonden hebben — en men denkt daar bij: *dit* zijn evenbeelden Gods! ook hen heeft God naar zijn' beeld ge-

geschapen — — Hoe zou men niet wel bloed weenen, dat zij het evenbeeld Gods zoo met voeten treden, dat menschen daar vreugde in zoeken, om laager dan de dieren te zijn! Of indien men menschen hunnen wellust zoo ziet naarloopen; eer, deugdzaamheid, eerbied voor onschuld — alles aan een zijde stellen, niets kennen, niets willen, dan de voldoening hunner lusten — en de gedachten schiet iemand dan in: ook dezen zijn als evenbeelden Gods geschapen! deze onreinen moeten beelden van den allerreinsten, deze onteerers den onschuld moeten beelden van hem zijn, die de onschuld zoo schat, bemint, en beschermt! Als men den toornigen ziet in zijne woede, hoe hij naar menschenbloed dorst — den nijdigaard, dien het geluk van anderen eene knaging in het gebeente is — den lasteraar, die als een pest in het duister omfluipt, om gebreken des naasten uit te vorschen, en dezelve opgespoord hebbende, te verspreiden — en zij zouden beelden van den liefdevollen, alles schenkende, alvergevenden God zijn! — Als men den baatzuchtigen aanziet, die alles voor zich zelve begeert, voor zich zel-

zelve doet — hoe ongelijk aan God, die alles voor anderen wil, voor anderen doet : — — o! mijne Geliefden, hoe treft dit hem, die niet alleen een menschen-vriend heet, maar ook een menschenvriend is? Eene stem van den hemel diende men te eischen, die dit in de ooren en in de harten riep: wacht u, uwe menschheid zoo te schande te maaken! hebt gij het reeds gedaan, vernedert ze niet meer; hebt toch om Gods wil meer eerbied voor u zelve! — Hoort, hoort, en laat uw geweten in elk uur van verzoeking u daarvan herinneren: „ God schiep u naar zijn' beeld, naar zijn' beeld schiep hij u.”

Mensch! — roept God u in mijn text toe — die zoo veelerlei Godlijke vermogens ontvangen hebt, gebruikt deze vermogens, gelijk ik de mijne gebruik, onbaatzuchtig, ten uwen beste gebruik. Verstandige, gij zijt het evenbeeld Gods; dient anderen, met uw verstand, gelijk God met het zijne dient — leert hen, gelijk God leert — vermaant hen, gelijk God vermaant — „ trek hen door liefde tot liefde en „ tot goede werken.”(*) Gij zijt het even-
beeld

(*) *Hebrëen X.*

beeld Gods, die op andere werken, hen gemakkelijk tot iet bewegen kunt. Wee u, indien gij deze Godlijkste aller gaven daartoe aanwendt, om anderen tot iet boos over te haalen, dan zijt gij het evenbeeld des duivels, „die omgaat zoekende, wie hij zou „mogen verflinden.” (*) Kunt gij anderen overreden, overreedt hen ten goede; ontdekt gij ligtlijk de zwakke zijde van eenen mensch, gebruik dezen zin daartoe, om hem voor zwakheden te bewaren. Alle de kunst, die de booswicht gebruikt ter verleiding, gebruik gij die ten beste. Het evenbeeld Gods zijt gij, rijke, rentmeester over veele goederen Gods, besteedt uwe rijkdom, gelijk God de zijne besteedt. Geeft, gelijk God geeft, den boozen en den goeden, vijand en vriend, Jood en Christen. De vader in den Hemel zij uw voorbeeld, „die zijne zoon op doet gaan over „boozen en goeden, en regent over recht, „vaardigen en onrechtvaardigen.” (†) Ook gij zijt het evenbeeld Gods, aanzienlijke, die, door geboorte of ambten, menschen hebt te bestieren. Gebruik uwe magt,

ge-

(*) *1 Petr. V.*(†) *Matth. V.*

gelijk God de zijne gebruikt; wees rechtvaardig en onpartijdig, gelijk God; wees genadig, waar God genadig, streng, waar God streng is. Het welzijn van andere menschen zij u altijd voor oogen, — bij het straffen, en bij het vrijspreken, gelijk ons welzijn steeds voor de oogen van God is. O! hoe ligt alles, de verhevenste pligt van elken stand in de woorden: „God schiep den mensch naar zijn' beeld!”

En over het geheel alle, de verhevenste pligten jegens onze broeders, — jegens goeden, en jegens boozen — jegens vrienden en jegens vijanden — jegens elk, die slechts eene menschlijke gedaante heeft, die slechts een mensch is. Overal, wanneer een menschlijk wezen voor uwe oogen komt, dan moet in uw hart klinken het raadsbesluit Gods omtrent de bestemming der menschen. Uit het oog, waarmede een mensch u aanziet, spreekt God tot u: waardeer de menschheid van uwe medemenschen: „God schiep hen naar zijn' beeld.” O! wanneer gij een' edel, liefderijk en lievenswaardig' mensch kent; als reeds de goedheid, de edelaartigheid van zijne gevoelens uw hart eerbied, zijne lievenswaardigheid en liefde

liefde u tegenliefde afperst — hoe moet deze eerbied, deze liefde vermeerderen, als gij gevoelt: dat hij het evenbeeld van God is! een afdrukzel van Gods goedheid is zijne goedheid — een afdrukzel van Gods edelmoedigheid zijne edelmoedigheid — een afdrukzel der liefde Gods de liefde, die hij in zijn hart draagt. Hoe zoudt gij den mensch beminnen om Gods — en God beminnen om uwes beminden broeders wille! Hoe veel heiliger zou u zijn hart, zou u de geheele mensch worden; hoe veel te meer zoudt gij u wachten, om hem hier of daar voor een oogenblik te beledigen — hem, die — *Gods beeld* is! gij zondt toch God beledigen als gij hem beledigde; gij zoudt God lasteren, als gij zulk een' mensch lasterdet, — die zijnen broeder niet bemint, dien hij ziet; „hoe zal hij God be-, minnen, dien hij niet ziet? (*) — En indien gij met een boos mensch te doen hebt; ... zekerlijk zult gij zijne boosheid verfoejen; zekerlijk u van de ondeugd afwenden, die zijne menschheid onteert: maar den mensch, den mensch moet gij be-

(*) 1 *Joh. IV.*

beklagen. Het is jammer van zijne menscheid; want ook hij werdt gefchapen naar Gods beeld. Hoe treurt elk menschen-vriend, als hij een goed verftandig mensch ziet, die zijn verftand verloren heeft; — ziet, hoe het fchoon geweest zijnde gezicht uitteert, hoe de voorheen fcherpzinnig opflag verward omdwaalt, op alles ftaart, en niets ziet — en u zou het niet fmerten, als gij een evenbeeld Gods door onmatigheid, of nijd, of wellust bedorven ziet — wel de fpooren der boosheid op zijn wezen leest (ach! de ondeugd tekenet zich met leesbaare letteren op het gelaad van eenen mensch!) — dit wel leest en ziet: maar tevens nog fpooren van eene gewezene onfchuld, goedheid en zuiverheid — menschlijkheid ontdekt — Gods beeld *ontdekt*? — Zoekt geen heiligheid daarin, mijne geliefden, gevallen menschen te verachten, zonder medelijden en liefde hen van u af te wijzen. Hij immers heeft medelijden met hun, „ wiens „ oogen zoo rein zijn, dat ze het booze „ geheel niet aanschouwen kunnen.” — Hij verdroeg en beminde hen toch, die niet waarheid zeggen kon, „ wie van u „ over-

„overtuigt mij van zonden?” de ellendigste, slechtste mensch is evenwel nog een mensch: En *God schiep den mensch naar zijn' beeld*. Zoo zeker, als hij mensch is; zoo zeker kan hij weder hersteld worden, van Hem, die „alles nieuw maaken wil” „zelf het vermogen, om zich te vernederen, behoort alleen als een voorrecht aan den mensch; want het is tevens het vermogen, om volmaakter te worden; want ook dit vermogen, om alles met keuze, verstand, en welgevallen naa te doen, heeft toch niemand dan de mensch.” (*) — O! mijne broeders en zusters, laat ieder, ook zelf het ellendigste mensch zoo gewichtig voor uw hart zijn, als hij voor het hart Gods is „die geen welgevallen vindt in de dood van een eenig zondaar, maar wil, dat hij zich bekeere, en leve.”

En gij dan — Leeraars, Schoolmeesters, ouders! — Gij wier ambt het is menschen te leeren, menschen ..
tot

(*) *Eene gedachten uit LAVATERS gelaatkunde.*

tot de eeuwigheid op te leiden — gevoelt gij niet, wat u de woorden zeggen: „ God schiep den mensch naar zijn' „ beeld? ” — Zegt uw hart u niet, als ik dus van de gewichtigheid des menschen spreek: ik heb een gewichtig ambt.: want ik moet menschen vormen! Groot is mijn beroep; want ik heb kinderen op te voeden! — O! wanneer het zoo iet zegt, het spreekt waarheid! de stem Gods is het, die tot uw binnenst spreekt, die gij gelooven kunt, en geloven moet. — — U, o opvoeders, leeraars, schoolmeesters, u vertrouwde God het gewichtigste toe, hetgeen hij op aarde heeft — menschen, *zijn* evenbeeld! — Evenbeelden Gods moet gij zijn, en evenbeelden Gods moet gij uit menschen, uit kinderen, vormen. Gering wordt dikwijls uw stand gehouden van menschen, die het oogmerk van ons bestaan vergeten: maar oneindig gewichtig is hij in de oogen Gods; want de eerste kinderleeraar en opvoeder was God, en zijn Zoon, Jesus Christus — gevoelt het gewigt van uw beroep! „ wien veel toever- „ trouwd is, van hem zal veel gevorderd

„ wor-

„worden.” Neemt God tot een voorbeeld bij uw leeren en opvoeden; zoekt vertrouwen en liefde te verkrijgen, door vertrouwen en liefde te werken. De gehoorzaamheid van uwe leer- en kweekelingen grondt zich op het geloof, gelijk de gehoorzaamheid aan God zich op het geloof gronden moet. Gaat nooit — ach! nooit, in uwe scholen, tot uwe kinderen, zonder God, dien alwijzen, om wijsheid te smeeken, zonder u het gewigt van uw beroep voor te stellen — het gewigtigste op aarde: menschen op te voeden, die „naar „ het beeld Gods geschapen zijn.”

Gij eindelijk, ouders, — Gij — wie weet, hoe veel honderd vaders en moeders, die in deze kerk zijn — waar zal ik beginnen, — wat zal ik uitkiezen van het oneindig veel, hetwelk ik u zeggen mogt? Wat kan ik zeggen, hetwelk niet reeds in de woorden ligt: de kinderen, die God u gaf, zijn evenbeelden van God? — Gij, die uwe kinderen bemint, hoe veel moet gij wel aan hem toevertrouwen, dien gij uw bemind kind, uw evenbeeld toevertrouwdt! hoe veel goeds moet gij van hem

verwachten, als gij het hem ter opkweeking, en opvoeding aanbeveelt. — Hoe veel moet God u vertrouwen, daar hij u de beminden van zijn hart, zijne kinderen — daar hij u menschen aanvertrouwt, die naar zijn beeld geschapen zijn! — Hoe zou het u smaaken, als hij, dien gij een' kind toevertrouwdet, het mishandelde in zijnen toorn, het van zijne gezondheid beroofde — — als gij dit kind wederzag, dat voorheen schoon, sterk en vrolijk was, en het was thans bleek, en uitgeteerd, waggelde op zijne voeten! hoe zoudt gij zijn, als gij hoordet, dat de booswicht hem ongezonde en vergiftige spijsen ingegeven, maar gezonde kost en geneesmiddelen hem ontzegd hadt? — — En hoe zal het God behaagen, als hij u goedgeaarde, ten goede geschikte, onschuldige kinderen toevertrouwt; en gij mishandelt ze dikwijls in drift, gij berderft, door uw voorbeeld, de gezondheid hunner ziel; gij vloekt in hunne tegenwoordigheid, en zij leeren vloeken; gij spreekt leugens in hunne tegenwoordigheid, en zij leeren liegen; gij geeft u
in

inhunne tegenwoordigheid, aan uwe drift, aan uwe ijdelheid en aan uwen wellust, over, en zij volgen uw voorbeeld; gij zendt hen niet naar school, waarheen gij hen zenden moest; zij leeren noch God noch Jesus kennen, en Jesus en andere menschen beminnen, ... en dus bedorven, dus leugenachtig, zoo vol woestegranschap, ijdelheid en wellust, zoo onbekend met hunnen liefdevollen hemelschen vader, ontvangt hij ze weder uit uwe handen! — Hoe zal, hoe kan dit God behagen, „den besten Vader over alles, „wat kind heet?” — — Maar hoe bemint gij hem, die uw kind goed bezorgt, ten goede aanspoordt, die het u gezond en vrolijk, als een goedaardig gefchikt kind, wederlevert? — Hoe geern wilt gij hem belonen, zoo goed gij kunt! — En hoe zal God u beminnen, als gij uwe kinderen hem ter eere opvoedt; wanneer gij u wacht, om hun een kwaad voorbeeld te geven; niet vloekt, opdat uwe kinderen niet vloeken; niet liegt, opdat uwe kinderen, niet liegen; aan geene onmatigheid, geen wellust, geen ijdelheid u overgeeft,

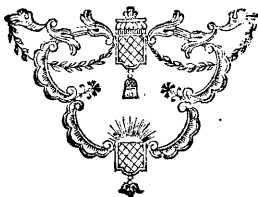
geeft, opdat uwe kinderen niet onmatig, wellustig of ijdel worden; als gij hen vroeg met Hem, hunnen Vader, en met hunnen Verlosfer, en leermeester Jesus, bekend maakt! Hoe zal hij u beloonen, u met vaderlijke blijdschap ontvangen, als gij hem eens deze kinderen voorftelt, en zeggen kunt: „zie, hier ben ik, en die gij „mij gegeven hebt:” — o! leert het van Jesus, den kindervriend, hoe gewichtig kinderen in Gods oogen zijn; zoo gewichtig, dat een Engel over hen waaken moet. „Zie toe” zegt Jesus (*) „dat gij niet „een van deze kleinen veracht: want ik „zegge u, dat hunne Engelen in den Hemel altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de Hemelen is.” — Ik weet u niet meer te zeggen, nadat ik u dit gezegd hebt.

Zoo laat ons dan onze groote bestemming nooit vergeten. Alles, hetgeen wij met verstand en overleg voornemen, alles, wat wij doen, wat ons geen dier naa kan

(*) *Matth.* XVIII.

kan doen, zij ons eene herinnering: God schiep u, mensch, naar zijn beeld; zij ons eene aansporing, om navolgers van God en van zijn uitgedrukt evenbeeld Jesus Christus, te worden. Ook de bevelen van Jesus aan ons: „gij moet barmhartig, heilig, volmaakt zijn, gelijk uw vader in den Hemel is; bemint elkan-„ deren, gelijk ik u bemind hebt.” — Ook deze verftrekken ons tot een eeuwig bewijs, dat groote vermogens in ons liggen, dat God groote vermogens in ons opwekken wil. Van niemand anders in den hemel of op aarde kon ooit gevorderd worden, te beminnen, gelijk Jesus beminde, dan van hem, die naar het beeld van God geschapen werdt. Laat ons in den goeden, deugdzaamen, beminnenden mensch, God vereeren, God beminnen. Doet ons de verkeering met eenen vriend, eenen mensch zoo goed, die evenwel stechts het zwakke beeld van God is; hoe eindig meer moet ons de omgang met Godverheugen, het oorspronkelijk beeld van al het goede, bekoorlijke, en beminnenswaardige, hetwelk in menschen liggen

kan. Als een mensch mij dus aankleeft, mij zoo trouw en zuiver bemint, die slechts een mensch, nog daarenboven een ellendig, gevallen mensch is; hoe moet God mij wel beminnen, die alle deze liefde in zijn hart gaf, die de liefde zelve is! O! God, geef toch, dat deze groote bestemming des menschen steeds sterker geloofd, steeds hartlijker gevoeld worde! Amen.

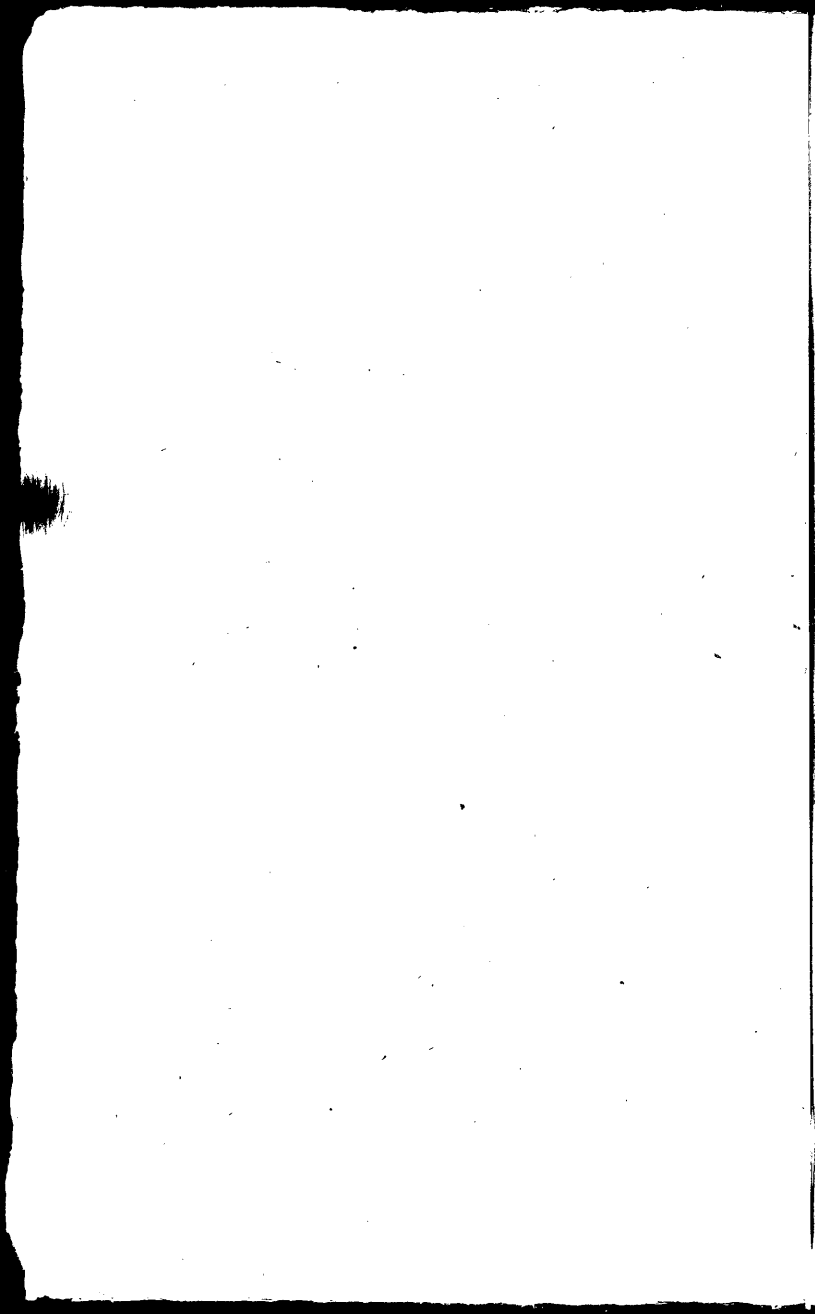

DERDE
LEERREDEN

VAN DEN VAL DES MENSCHEN.

OVER

Gen. III: 1--7.

DERDE

LEERREDEN

VAN DEN VAL DES MENSCHEN.

OVER

Gen. III: 1—7.

W aardste broeders en zusters; wanneer wij in de lente eene boom zien, lommerrijk en bloejend, — wanneer ons oog zoo zagt rust op zijne bladeren, en wij van zijne geuren verkwikking inademen, en ons over den boom verblijden; — hoe treurig is het, als wij hem weder vinden in den winter, kaal en dor, zonder zap en leven, een treurig geraamte, van hetgeen hij was! — Of wanneer wij een bloejend Jongeling in de sterkte zijner krachten, het vuur zijner oogen, de vlugheid zijner leden, het leven zijner natuur zien — en wij vinden hem weder, wanneer een worm aan zijn leven knaagt, zijne wangen, niet door gezondheid, maar door de koorts gloejen, zijn oog ingezonken, en zijn geheele wezen, magteloos is O! hoe treft ons dit, de gezonde heer-

heerlijke menschheid dus te zien verwelken, om in het graf te verdorren, en evenwel vragen wij zoo geern, van waar hij deze ziekte gekregen heeft; wij willen weten, of hij zich zelf bedorven, en hoe? en wanneer? en bij welke gelegenheid hij zich bedorven heeft? Gij kunt reeds gissen, ten minsten veelen onder u, wat ik met deze inleiding bedoel. Bij eenen groenenden bloejenden boom had ik u gebracht — en ach! de boom is verdord. — Eenen Jongeling vol schoonheid en krachten had ik u voorgesteld — maar ach! de Jongeling teert uit. Den mensch had ik u beschreven, hoe hij geschapen werdt naar Gods beeld; wij hadden ons verblijd, dat wij menschen waren: maar — hij is niet meer, hetgeen hij was, niet meer Gods beeld. De geschiedenis, waardoor hij het grootste gedeelte zijner uitmuntendheden verloor, wil ik u heden verhaalen. — O! wisten wij den dag, waar op EVA at, hetgeen zij niet eeten mogt. — een vast en treurdag moest hij voor het gantsche menschedom zijn; want de menschen verloren het grootste, het beste, dat zij bezaten — onsterfelijkheid, en gelijkvormigheid aan God.

Zoo

Zoo hoort dan, de treurige geschiedenis van het eerste ongeloof en ongehoorzaamheid tegen God!

Zij staat Gen. III: 1-7.

De slang nu was listiger dan al het gedier te des velds, hetwelk de Heere God gemaakt hadt: en zij zeide tot de vrouwe: Is het ook dat God gezegd heeft, gij lieden zult niet eeten van allen boom dezès hofs? en de vrouwe zeide tegen de slang: van de vrucht der boomen dezès hofs zullen wij eeten: maar van de vrucht des booms, die midden in den hof is, heeft God gezegd; gij en zult van die niet eeten, noch die aanroeren, op dat gij niet en sterft. Toen zeide de slang tot de vrouwe: gij lieden en zult de dood niet sterven. Maar God weet, dat ten dage als gij daar van eet, zoo zullen uwe oogen geopend worden: en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad. En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijsze, en dat hij een lust was voor de oogen, ja een boom, die begeerlijk was, om verstandig te maaken, en zij nam van zijne vrucht en at: en zij gaf ook haaren man, met haar, en hij at. Toen werden hunner beide oogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren, en zij
hch-

hechten vijgeboombladeren te zamen, en maakten zich schorten.

Eerst zullen wij deze geschiedenis verklaren, en dan eenige hoofd-aanmerkingen daar over ontvouwen. — En gij, o God! die ook dezelve ons ter leering en waarschuwing beschrijven liet, geef, dat zij heden werke, het geen zij werken moet — eene vaste overtuiging, dat u niet te gelooven, de bron van alle zonden en alle ellende zij.

God had de menschen in eene aangename, vruchtbaare landstreek geplaatst, in een Paradijs, een hof, gelijk hij hoven aanlegt. Hier was het opvoedingshuis van God, rijklijk voorzien met alles, hetgeen de krachten der nieuw geschapen menschen vormen en ontwikkelen kon. Met vruchtboomen van allerlei soort was deze oord beplant; de sinaak der menschen kon proeven, en kiezen, kon verandering hebben, waarnaar zijne natuur verlangt, en die hem voor verveeling bewaart. Een eenige boom was daar onder, van welken God verbood te eeten. Mijne Waardsten, hetgeen God ver-

verbiedt , is altijd vergif ; offchoon de mensch het ook voor het gezondste voedsel , of wel voor een geneesmiddel houdt : en al ware hij dit ook niet ; al was hij werkelijk geen nadeelige boom geweest — alle kracht der eerste menschen moest toch geoefend , gevormd , ontwikkeld worden , — waarom dan geloof en gehoorzaamheid niet , zonder welken de mensch geen mensch is , maar een redelijk , doch even daarom een des te schadelijker dier wordt ? — Laat uw kind opgroejen , zonder het iet te bevelen : of te verbieden , en ziet in hem , wat uit ADAM zonder verbod zou geworden zijn . — — Daar leefde hij dus in het heerlijk Paradijs , verkeerde met God , als met zijnen Vader ; kende schaamte en vrees nog niet . De verboden boom was voor hem geen boom ; de vrucht daarvan voor hem geen vrucht ; want zij was verboden — van Hem verboden , die hem doch zoo veel tot spijsze gegeven hadt . Hij leefde een rein menschen leven , een kinder leven ; in den schoot der natuur , onder de dieren des velds . Zij waren zijne medgezellen , zijn gezelschap , gelijk zij thans nog het gezelschap der kinderen zijn , en van ieder mensch ,

mensch, die eenzaam of in den staat der natuur leeft. ADAM en EVA moesten van dieren leeren, gelijk nog heden ten dage een kind van hun leert. Elk dier was hun een levendig beeld eener kracht, eener uitmuntendheid. — In den hond zagen zij getrouwheid, in het schaap het geduld, en ook zoo in de slang voorzigtigheid. Steeds is zij ten minsten het beeld daarvan geweest; en de groote volks-leeraar Jesus zegt, zonder vrees, van niet begrepen te zullen worden: „weest voorzigtig gelijk de slang, gen!” (*) Met deze gedachten kwam EVA aan den boom, welken God — niet haar zelf, maar ADAM verboden hadt. Waarschijnlijk zag zij de slang op den boom, zag haar eeten van de vrucht: „De voorzigtige „ slang is op den boom? eet van de vrucht, „ die ons verboden is? Misfchien heeft zij „ hier haar fchranderheid van! — daarom (gij erkent toch, van welken Geest deze gedachten kwam) — „ daarom heeft „ God hem aan ons verboden. Wij moeten „ niet te fchrander worden. Hij vreesde, „ dat wij zouden worden, gelijk hij, we- „ ten-

(*) *Matth. X.*

„tende, hetgeen goed en kwaad is. — Ja,
 „zeer zeker; daarom heet hij ook de boom
 „der kennisfe des goed en des kwaads, de-
 „wijl men naar deszelfs genot het goed en
 „het kwaad kent, gelijk God. — Thans
 „begrijp ik eerst, hetgeen ik te vooren niet
 „verftond.” — Hetgeen Eva hier zag,
 hetgeen zij daaruit beflout, was bij haar
 misfchien alleenspraak. Zij fprak mis-
 fchien met de flange, de slang met haar, ge-
 gelijk elk kind, ieder natuurmensch met de
 dieren spreekt, onder welke hij leeft, elk
 geluid, elke beweging, voor een aanspraak
 of antwoord van het beest neemt, gelijk
 elk mensch in vervoering, wanneer hij ge-
 heel mensch is, met boomen, en bloemen,
 zon, maan en ftarren spreekt. Misfchien fprak
 de slang ook op de eene of andere manier we-
 zenlijk die eenvoudige natuurspraak, van die
 eerste tijden. Ten minften behoeft het *won-*
derbaare der zaak ons niet te rug te houden,
 om dit te geloven, want daarvan is de ge-
 heele bijbel vol. Waar een staf in eene slang
 veranderd wordt, daar kan ook eene slang
 wel fpreken; even zoo goed fpreken, als
 eene ezelin gefproken heeft. „Heeft God
 „gezegd” — zeide de slang — „dat

E

„gij

„ gij niet van de boomen, die toch in de
„ Hof staan, zoudt eeten?” — Zij scheen
te beklagen, dat de menschen zoo bepaald
werden van God; zij heeft medelijden met
den armen beroofden. — Met vleijing, deel-
neeming, en beklag begint elke slang, die
verleiden wil! — „ Neen ” — hernam
EVA — „ dit heeft God ook niet gezegd!
„ Wij mogen van alle boomen ecten; en
„ deze zijn zoo veel! — deze is de eeni-
„ ge, welke hij ons verboden heeft: maar
„ deze heeft hij ook scherp verboden. Eet
„ niet daarvan! heeft hij gezegd — ten
„ dage als gij daarvan eet, dan zult gij de
„ dood sterven.” — de dood sterven?”
vraagt de slang — „ ziet gij dan, dat ik
„ gestorven ben? — O! geloof dit toch
„ niet, gij sterft zeker daar niet van. In
„ tegendeel! Als gij daarvan eet — God
„ weet dit wel — dan zullen uwe oogen
„ geopend, uw verstand zal verlicht wor-
„ den. Als God zult gij zijn; gij zult ken-
„ nen, het geen goed en kwaad is, omdat
„ gij van den boom der kennisfe des goeds
„ en des kwaads gegeten hebt.” — O,
mijne Waardsten! hoort en erkent de ver-
leidende slangenstem, opdat zij u niet be-
drie

driege; gelijk zij Eva bedrogen heeft. Ziet, wat uit schijnbaar beklagen, uit het twijfe-
len, uit het *zou dan?* geworden is, en het-
geen uit elk bekibbelen der klare woorden
en voorschriften van God wordt — tegen-
kanting tegen God; leugen en lastering van
God, die de waarheid is! — lieve mensch;
wie u een twijfeling wil voorstellen: of ook
God, iet gezegd heeft, gezegd hebben kon,
hetgeen hij duidelijk gezegd heeft; wie u
voorpraat: zou God de dronkenschap ver-
boden hebben? daar hij zoo duidelijk zegt:
„drinkt u niet vol wijn.” — Zou God alle
hoererij verboden hebben? daar het zoo
klaar gezegd is: „vermijdt de hoererij.” —
Zou elke onwaarheid verboden zijn? —
daar het zoo uitdrukkelijk staat: „legt de leu-
gen af, en spreekt de waarheid onder el-
ander.” — Wie u twijfelingen tegen
deze en andere klare bevelen Gods wil
maaken, die zal u ook schielijk overreden;
dat het *onbillijk* zou zijn, als God het ook
wezenlijk verboden hadt; dat het niet zoo
schalijk zou zijn, als God, het voorstelt. —
Hij zij, wie hij wil, — uw vriend, of uw
broeder, of uw eigen hart — vliedt van
zulk een verleider, slangengift is onder zij-

ne lippen; Hij is een navolger der slang, des duivels, „ die in de waarheid niet is staan, „ de gebleven, dewijl geen waarheid in hem „ is, „ hij is, gelijk de slang, het werktuig van hem, wien de scherpzijnde Jesus ook in de slangegeedaante herkende, „ moorde, „ naar, leugenaar en een vader derzelve.” Doch laat mij de geschiedenis vervolgen! — EVA hoorde deze slangen-taal met zoo veel stoutheid voordragen; zij zag den boom aan, en hij kwam haar geheel anders voor, dan van te vooren, zoo bekoorlijk schein haar zijne vrucht toe, veel beter dan de beste in den Hof! — Smaakloos schein elke andere vrucht haar thans te zijn. Alle boomen waren niets in vergelijking van dezen boom. Zij zag hem bedaard aan, dat hij verstandig moest maaken. — *Zij nam daarvan, en at.* Ach! zoo goed hadt haar nog niets gesmaakt, als deze vrucht. Daar van moest ADAM ook proeven. Zij wilde toch niet alleen verstandig zijn; haar ADAM ook. Zij plukt er nog meer af, en bracht het hem. ADAM hadt wel uit den mond Gods het verbod zelfs gehoord: maar EVA hadt alrede gegeten. Zou hij zijn lot scheiden van het haare? Zou hij leven, en zij sterven? „ ADAM is „ niet

„niet verleid geworden” zegt PAULUS (*)
 „maar de vrouw verleid zijnde is in de over-
 „tredding geweest.” Hij wil het er op waa-
 gen, hoe het hem ook gaan zou; ook
 „hij nam van de vrucht, en at.” —

O ADAM. — EVA — wat hebt gij ge-
 daan? aan uwen Vader geen geloof gege-
 ven, die het zoo vaderlijk met u meende,
 en gij gelooft eene flange — eene leu-
 genaarfter en moordenaarfter van het begin
 af! — „Verheugen zich de engelen over
 „eenen zondaar, als hij zich bekeert,”
 dan hebben zij zeker geweend op den dag,
 waarop men voor het eerst van het kin-
 derlijk geloof aan God afweek. Waarop
 de eerste menschen, de lievelingen Gods,
 aten van de vrucht, die hun verboden was.
 Hoe zeide hun hart hun niet terftond, dat
 zij kwaad gedaan hadden! De kinderlijke
 onschuld was verloren! — kinderen schaam-
 den zich nooit over hunne naaktheid, maar
 ADAM en EVA schaamen zich. Treurig,
 oneindig treurig, dat zij zich schaamen
 moesten: en evenwel, dank zij u, Vader in
 den Hemen! dat gij het vermogen, van
 schaam-

(*) 1 *Timoth. II.*

schaamte in hun gelegd hadt. Het was gevoel van hunne schuld — zij dorsten hunne oogen niet opflaan — elkanderen zelfs niet meer aanzien. Hunne schaamte werkte, hetgeen zij gewoonlijk uitwerkt; zij zochten bedekking. „Bladen namen zij van, boomen, vlochten die te zamen, en maakten, ten zich schorten!”

Ziet, mijne Waardsten, deze is de geschiedenis! de treurigste, de leerzaamste, die ooit op aarde verhaald, of beschreven werd. Hoe kan ik te veel zeggen, hetgeen ik zoo menigmaal reeds gezegd heb, dat de geschiedenis van den bijbel de geschiedenis van ons hart is; gij leest, mensch, uwe eigene levensgeschiedenis, als gij den bijbel leest. Geldt dit van alle geschiedenissen des bijbels, hoe veel meer van de geschiedenis des eersten ongeloofs! *De geschiedenis der eerste verleiding, is de geschiedenis van alle verleidingen, bij allen, waar verleiding nog nodig was.* Het ongeloof is altijd de eerste en eenige zonde; altijd eerst twijfelen aan Gods gebod — murmureren, zijne woorden verklaren, ook dan, wanneer zij niet de geringste verklaring behoe-

hoeven. Altijd eerst verbeelding: dat het zoo erg niet is, het geen God verbodt; dat het niet zoo veel nadeel aanbrengt, als men wel gelooft — en dan eerst de overtreding van dit verbod. Seeds eene slang, een duivel (hij spreke dan in of buiten ons) die ons Gods gebod geern wilde ontnemen; en eene zwakke menschheid, die ze zich ligt en geern ontnemen laat. Steeds eene overeenkomst tusfchen den verleider en de lust. Steeds eene dwaaling, dewijl men dwaalen wil; eene verblindings, dat men zwart voor wit, zonde voor goed, eenen boom des doods voor eenen boom van verstand en leven aanziet. Gelijk Eva verleid werdt tot de eerfte zonde; dus worden alle menschen het eerst verleid. Jongelingen of maagden, Gij, die uwe onschuld verloren hebt; — voeldet gij niet in uw binnenfte het verbod Gods: Laat u niet tot wellust verleiden? zeide uw kloppend hart, deze vreesachtigheid, deze benaauwheid, u niet: Het is niet goed, het geen gij doen wilt? Maar was er niet een flange, die u voorhieldt: God heeft immers geen vermaak verboden, waartoe hij eene drift in ons legde? „ Zou God dit verboden heb-

„ ben?“ — En als uw geweten met het duidelijke verbod Gods tegenstond, en u de schade voorstelde, die uit de overtreding van het verbod onstaan zou — waren er geen voorbeelden bij de hand, van lieden, die de wellust gediend, en evenwel goed, deugdzzaam, gezond, en menschlievend gebleven waren? en worden u nu niet de oogen verblind? Zaagt gij nu niet bekoorlijkheid, waar gij nooit bekoorlijkheid gezien hadt? — Stelde u uwe verbeeldings kracht geene vergenoegens voor, die gij vervolgens nooit zoo ondervonden hebt? En als gij haar aangingt, deze slangeftem gehoor gaf — waart gij niet verloren? alleen daarom verloren, omdat gij naa haar gehoord hadt? — „ Ergert uw rechte oog u ” zegt daarom hij, die onze zwakheid kende „ zoo rukt „ het uit, ergert uwe rechte hand u, zoo „ houdt haar af.” Werpt van u weg, hetgeen u tot zonden verleidt — — ach waarlijk! het eenige middel, indien het niet zal gaan, gelijk het Eva ging. — Mensch! als gij voor het eerst een leugen zeggen, een bedrog, eene onrechtvaardigheid begaan wilt — waser niet iet, een mensch, of uw eigen hart, hetgeen het gebod voor u

ver-

verzwakte ? Hoordet gij niet die flangestem : „ Zou God ” juist alle soorten van onwaarheid , elk klein bedrog verboden hebben ? zou een klein bedrog in dit geval zoo veel kwaad zijn ? — Deze verleidende slang — wie hij ook was — wilde zij u niet overtuigen : dat er goed uit voort zou komen , als gij het deedt ? dat het goed het kwaad ver overtreffen zou ? en werden daardoor niet uwe oogen verblind , dat gij het bedrog niet meer voor bedrog , leugen niet meer voor leugen , ongerechtigheid niet meer voor ongerechtigheid hieldt ? dat gij leugen en bedrog , eene noodwendige schran-derheid , ongerechtigheid zorg voor de uwen noemdet ? En zodra gij zoo ver kwaamt , waart gij niet verloren ? Zodra gij zelfs verleid waart , zagt gij niet anderen te verleiden , om medgezellen te hebben van uw onrecht ? Ja , mensch , wanneer gij hoort naa de stem der verleiding , gelijk Eva ; gelooft mij , gelooft deze geschiedenis , gij zult verleid worden , gelijk Eva verleid werdt.

Laat ons ook dit hieruit leeren , hoe uit het kleinste het grootste , hoe uit een eenige overtreding van een duidlijk gebod Gods zoo

veel verfooring en verderf volgen kan. Eene vrucht gegeten tegen Gods wil — en hoe waren onze stam - ouders veranderd! noch zich zelve, noch God dorsten zij aanzien. Het Paradijs en de kinderlijke verkeerling met God, en het leven was verloren. Gedenkt daar aan, menschen, die kleine — gering schijnende overtredingen niets telt, die u ligtvaardig overreedt: Een is geen. — Eens gelogen is niet gelogen — Eens dronken is niet dronken enz. O! de eerste zonde is juist de schriklijkste zonde, want juist dan wordt de band tusfchen God en den mensch verbroken; juist dan verliezen wij het kinderlijk vertrouwen op den vader, waar aan ons bij leven en fterven zoo veel gelegen ligt. Een ongeoorloofd opflag op de vrouw van een' ander maakt DAVID tot echtbreker, en moordenaar: en met recht zegt de Heilige JAKOBUS: „Wie de geheele wet onderhoudt, en zondigt tegen een, die is geheel fchuldig.” Ik weet wel: „dat wij alle zijn zondaars, en ontbreken „den roem, die wij hebben moesten:” — Ach! waar is hij, die zeggen kan: ik heb nooit eene wet Gods overtreden? — Ik weet: dat fchoon wij deze gefchiedenis nog

zoo ter harte nemen, de verleidende slang ons nog helaas! te dikwijls bedriegen zal: maar wij behooren ons slechts niet te ontschuldigen, slechts geene overtreding van een gebod voor gering, en onnadeelig te houden — en dit moet ons deze geschiedenis leeren. Geen gebod van God is klein, hoe klein het ons ook schijnen mag. Geen gebod kan zonder nadeel overtreden, zelfs niet eene enkele keer overtreden worden — hoe zeer onze hartstogten ons ook van het tegendeel zoeken te overtuigen. Menigmaal op stond, menigmaal naa veele jaaren, menigmaal eerst in een hoogen ouderdom — en dikwijls eerst in het volgend leven voelt de mensch, dat „wie voor het vleesch zaait, van het vleesch „het verderf inoogsten zal.” Bij elk gebod, en elk verbod, hetwelk God en zijn Zoon ons gaf, zegt hij het zelfde, hetgeen hij tot Adam zeide: „Ten dage als gij het „overtreedt, dan zult gij de dood sterven”.

Maar, menschen: hebt gij nu eens overtreden; hebt gij u door de eene of andere slang, in of buiten u laten verleiden — en schaamte en berouw volgen op uwe daad, gelijk zij zeker bij ieder volgt, die nog niet
ge-

geheel verhard is — — O! mijne waardsten, waardeert deze gewaarwording. Zij is eene toeroeping des alwetenden op heeter daad. — Zij is de stem Gods in het geweten: „Mensch, „ wat hebt gij gedaan?” — Om alles, hetgeen u lief en heilig is — verstikt dit gevoel niet. Schaamt u over eene booze daad, en dankt God daarvoor, dat gij u nog schaamen kunt. Wie de schaamte wederstreeft, die wederstreeft den heiligen Geest; die zegt God in het gezicht: „Ik wil van uwe leiding niets weten.” O! mensch, als na een slechte daad uwe wangen bloezen, en als gij het niet waagt, uwe oogen op te slaan, maar voor alle menschen vliedt, u voor u zelve verbergen wildt; als gij het niet waagt, te naderen voor uwen vader in den Hemel, dien gij ongehoorzaam geweest zijt — — dan ziet de vader met oogen van medelijden op u zijn gevallen kind neder; zijne liefde „verdraagt alles, gelooft „alles, hoopt alles” van u en uwe bekeering. Hij helpt u weder te rug keeren tot Godzaligheid en vrede; en „de Engelen „in den Hemel verblijden zich over u, zonder „daar, die u bekeert”. *Amen.*

VIER-

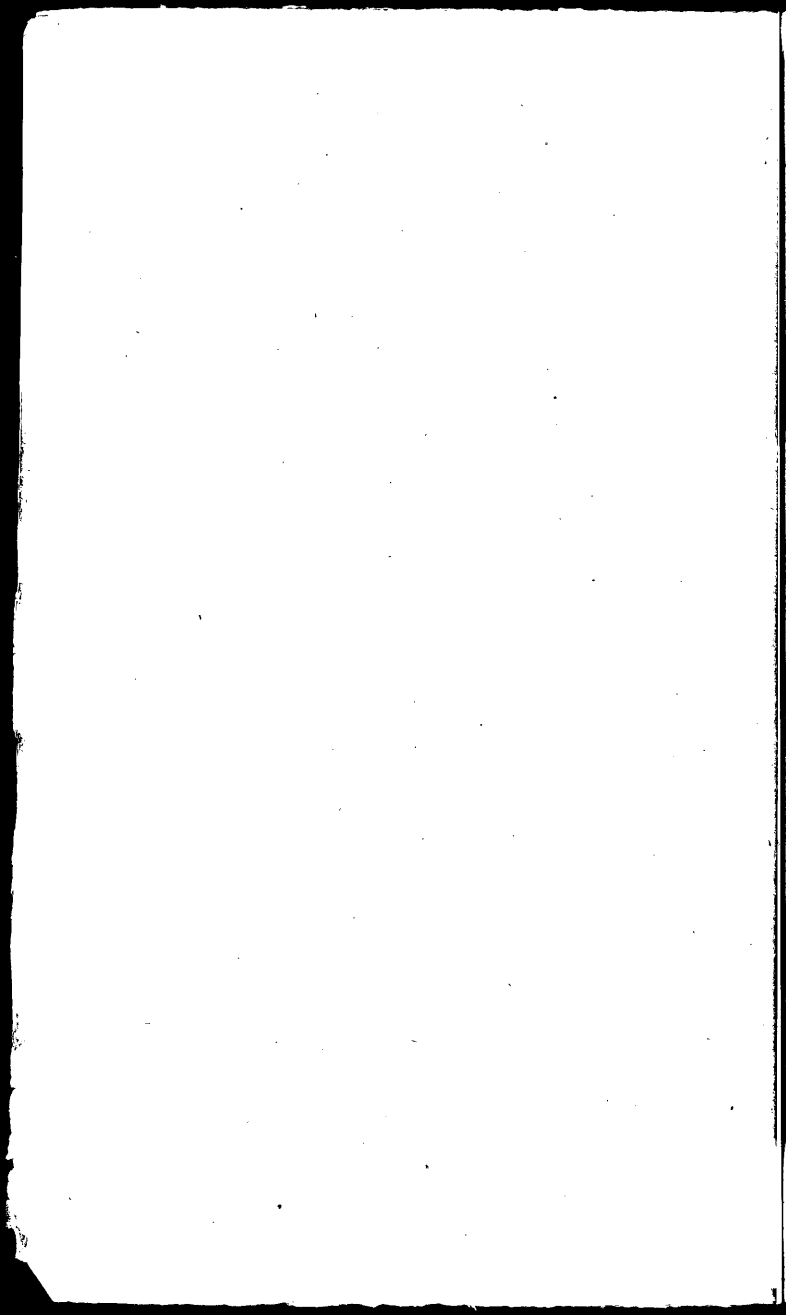
VIERDE

LEERREDEN

OVER DE GEVOLGEN DER ON-
GEHOORZAAMHEID VAN DE
EERSTE MENSCHEN.

OVER

Romeinen V: 12.

VIERDE

LEERREDEN

OVER DE GEVOLGEN DER ONGE-
HOORZAAMHEID VAN DE
EERSTE MENSCHEN.

O V E R

Rom. V: 12.

Ik vervolg, mijne Christelijke toehoorders, van hetgeen te spreken, wat wij zijn moesten volgens Gods wil, wat wij zijn, en wat wij weder worden zullen door zijne liefde, door den verlosfer, en hersteller van het menschedom JESUS CHRISTUS. Gij herinnert u nog wel de treurige geschiedenis, die wij heden voor veertien dagen beschouwd; hoe de eerste mensch, het evenbeeld der Godheid op aarde, afweek van het kinderlijk geloof, en gehoorzaamheid aan God; hoe hij, bedrogen door eenen verleider — kwaad voor goed — vergift, voor artzernij — doodlijke spijs voor Godes spijs hieldt. Ik noem het eene treurige geschiedenis, en deze is zij in den hoogsten graad.

Maar

Maar indien gij nooit iet van haare gevolgen gehoord; indien gij slechts het derde hoofdstuk van het eerste boek van Mozes tot aan het zevende vers gelezen hadt — — bekennt mij oprecht; zoudt gij ze voor zoo treurig houden? — Is er iet verschriklijks in, dat eene vrouw vruchten at, die zij niet eten mogt? — zeker — zou men denken — het was niet goed; maar wat zou, wat kan het veel nadeel doen? — Ziet, dus erkennen wij altijd eerst uit de gevolgen de schadelijkheid der zonde; eerst het vergift als de dood er op gevolgd is, wij willen daarom heden de treurige gevolgen van deze ongehoorzaamheid beschouwen, die dezelve voor Adam en voor het gantsche menschedom gehad heeft.

T E X T.

Rom. V: 12.

Daarom gelijk door eenen mensch de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood; en alzoo de dood tot alle menschen door gegaan is, in welken allen gezondigd hebben.

Het is van een onuitspreeklijk gewigt
voor

heel vervallen menschen , zal ook het kleinere doen aan hun , die reeds weder , tot God gebracht zijn. Gelijk ADAM door zijne overtreding zijn geheele geslacht onder de magt der zonde en des doods bracht ; en zonde en dood algemeen onder de menschen werdt : dus maakt JESUS van zonden en dood vrij ; door hem komen wij tot zaligheid en leven , gelijk wij door ADAM tot de zonde en dood kwamen. Ik zeg : dat het van het uiterste aanbelang is , zich van deze waarheden recht te overtuigen ; want ten allen tijde worden zij juist het meest miskend , en in twijfel getrokken ; en ten allen tijde is toch het geloof in dezelve noodig , indien het Euangelie ons geen nieuw , onverdraaglijk juk , maar een wezenlijk Euangelie , eene vrolijke en vrolijkmaakende boodschap zal zijn. Wij hebben heden slechts die eene waarheid te beschouwen : *dat de zonde van ADAM de treurigste gevolgen voor hen en voor zijn gantsche geslacht hadt.* Gij ziet , dat PAULUS spreekt :

Vooreerst van de gevolgen , die de ongehoorzaamheid voor ADAM hadt. en

Vervolgens van de gevolgen , die dezelve voor ons allen heeft.

In

In deze orde willen wij dan ook heden van deze zaak spreken, en licht en kracht en wijsheid daar toe van Hem verwachtten, die de vader aller goede gaven is. Amen.

„ Door eenen mensch kwam de zonde in „ de wereld” zegt PAULUS. Een was het, die het eerst zondigde, het eerste het gebod Gods wist, en het gebod Gods overtradt; het eerst gevoelde: Gij zult dit niet doen — en het nochtans deedt; het eerst zoo handelde; dat hij zich zelve beschuldigen, zich zelve veroordeelen moest. En deze een was de eerste mensch — het was ADAM — — O! mijne waardste, gevoelden wij recht, wat zonde is — welke diepe inwendige vernietiging van onze natuur, welke gevaarlijke ziekte des edelste deels van ons wezen — wlek fijn, maar verschriklijk, op de kinderen overspruitend, nooit verminderend, met steeds grooter kracht verwoestend vergif; gevoelden wij dit recht, hoe onze geheele natuur omgekeerd, met alle haare driften en krachten verwrongen werdt, geheel anders; dan zij gebogen, moest zijn, — door de zonde, door de afwijking van de kinderlijke eenvoudigheid, kinderlijk geloof, kinderlijke ge-

hoorzaamheid tegen God , dan zouden wij beter dan thans begrijpen , hoe veel treuriger er in de woorden ligt : „ door eenen „ mensch kwam de zonde in de wereld. ” Wij zouden het toch voelen , als men ons den geen noemde , die het eerst de kinderziekte in ons werelddeel overgebracht heeft , hoe hij de oorzaak van veel elende was , Het verhaal van zijne ziekte zou ons zeker niet alleen het verhaal van eene ziekte van een enkel mensch zijn. — Ach ! zij herinnert ons aan zoo menig schoon gezicht , dat door de pokjens gefchonden , aan zoo menig gezond oog , dat daardoor bedorven , aan zoo menig veel belovend , bemind kind , dat daardoor aan zijne beminnende , jammerende ouders ontruikt is geworden ; zij herinnert ons , hoe ziek wij zelf daarbij waren ; aan het gevaar , van onze gezonde oogen , of wel ons leven te verliezen ! — Dit alles gevoelen wij dan , als men ons zegt : die een bracht de pokjens in *Europa* over ! — Dus behoorden wij te gevoelen alle onnoemlijke ellende der zonde ; dus behoorde zoo menig edel , maar gefchonden , door de wellust of onmatigheid gefchonden mensch ons voor oogen te zweven — alle de jamme-

me-

meren van gierigheid , van bedrog , van nijd , van eerzucht ; alle de verwoestingen , die gramschap en boosheid , en lastering op aarde reeds aangerecht hebben , en de ontelbaare , die zij nog aanrichten zullen , — alle tooneelen van moordzucht , van KAIN af , die zijnen beteren broeder dood sloeg , tot op de Joden , die den vromen STEFANUS stenigden . Wij behoorden op hem op te zien , die de oorzaak van deze ellende was ; — niet met haat , maar met medelijden neder te zien op den stamvader van ons geslacht , die zeker nog oneindig ongelukkiger was , toen hij gevoelde : „ door mij komt de zon , de in de wereld .”

Nog ongelukkiger , toen hij dit gevoelde , zeg ik — want zeker , hij was reeds ongelukkig genoeg door de gevolgen der zonde : „ de dood kwam over hem .” O ! hoe gevoelde hij terstond dit alles , hoe schaamde hij zich , om zich te vertoonen voor hem , wiens aangezicht hem vreugde geweest was : hoe verborg hij zich voor de stem , die hem zeide : „ ten dage als gij daar van eet , moet „ gij de dood sterven !” hoe beschaamd en staamlend moest hij bekennen : „ Ja ; — ik „ heb gegeten ! — de vrouw verleidde mij

„ en ik at!” Hoe hoorde hij het vonnis van God aan — ftilzwijgend zonder eens te durven smeeken! „ Vervloekt zij het aard-
„ rijk om uwen wille , en met fmart zult
„ gij daarvan eeten alle dagen uwes levens.
„ Ook zal het u doornen en distelen voort-
„ brengen; en gij zult het kruid des velds
„ eeten. In het zweet uwes aanfchijns
„ zult gij brood eeten , tot dat gij tot de
„ aarde wederkeert , waarvan gij gekomen
„ zijt.” Ach ! alles was alleen een na-
galm van zijn geweten , hetwelk over hem
terftond het zelfde vonnis geveldt hadt.
Hoe ging hij met zijne vrouw , de verleide,
en verleidfter uit het Paradijs , zijn geboor-
te plaats uit , om het nooit weder te betre-
den ! Hoe moest hij in zijnen eigen zoon
op de verfchriklijkfte wijze ondervinden ,
wat dit was : „ Gij zult weder tot aarde
„ wederkeeren , waaruit gij genomen zijt !”
Hoe ondervondt hij eindlijk zelfs , en sterft,
oud , maar zeker ook het leven zat ! —
Leest de gefchiedenis daarvan in het 3 en 4
hoofdstuk van het eerfte boek van Mofes—
Zij is eene verklaring en eene bevestiging
der woorden van Paulus : „ De dood kwam
„ door de zonde !” — Ik wil niet zeggen,
dat

dat ADAM van te voren, een geheel ander, volgens zijne natuur ter onsterfelijkheid gevormd lichaam gehad heeft, en dat dit lichaam naa de eerste zonde geheel veranderd is. Wij vinden daarvan geen spoor in den Bijbel. Uit aarde was ADAM geschapen, hij scheen dus volgens zijn' oorsprong en lichaam sterfelijk te zijn, bepaald te zijn, om weder tot aarde te worden, waaruit hij genomen was. Bovendien, het geen God tot onsterfelijkheid bestemde, zal wel onsterfelijk blijven! Maar er stondt een boom des levens in het Paradijs: een leven onderhoudende, nieuw levendmaakende, verjongende boom. Blijkbaar hadt God hem daartoe in het Paradijs gesteld. Elke vernieuwing van zijne levenskrachten, elke versche olie in de lamp, die uitgaan wilde, moest Adam als een genade-geschenk aannemen; ook de voortduuring des levens — elken dag aan hem te danken hebben, aan wien hij het begin van zijn leven te danken hadt. Doch nu, nu hij gezondigd hadt, en tot aarde worden moest, waaruit hij genomen was — nu werdt hij verdreven uit het Paradijs, nu kon hem de boom des levens niet meer baaten; zijn lichaam werdt aan het

verderf overgelaten, dat elke dag des levens in hem werkte. Wie van den boom der kennisfe des goeds en des kwaads at, zou van den boom des levens niet eten — „de dood kwam over hem”.

Men zou reeds vermoeden en vreezen moeten, dat de zonde van den Vader invloed zal hebben op zijne kinderen, offchoon ook de Bijbel en daar niets van zeide. Kan men verwachten, dat van eenen onreinen een' reine, van eenen sterflijken, een onsterflijke geboren zal worden? Zwakke, ziekelijke ouders, wiers zappen bedorven zijn, brengen zwakke, ziekelijke kinderen voort, die dikwijls, slechts door een lang gebruik van geneesmiddelen, gezonde, goede zappen bekomen. Hoe dieper het vergif der ziekte zit, hoe fijner het is, hoe meer het voortwerkt — dikwijls op kinds kinderen, dikwijls op het geheele geflacht. Hoe zou het kunnen zijn, dat de zonde, dit fijnste vergif, niet zou overerven? dat iet „van „vleesch geboren” geen „vleesch” zou zijn? Ach! Ja, het is ook zoo; op alle menschen heeft ADAMS zonde de treurigste gevolgen gehad.

„ADAM gewan eenen zoon naar zijne
„ge-

„gelijkenisfe” (*). Zonde en dood kwam over ons allen, gelijk ze over hem kwam. „Wij allen zijn zondaars, en derven de heerlijkheid Gods (**). „Eva werdt verleid, en heeft de overtredinge ingevoerd (***). „Tot alle menschen is de dood doorgestaan, in welken alle gezondigd hebben.” PAULUS noemt de dood eerst; niet als of de dood er eerst geweest ware — neen! hij is immers slechts het gevolg der zonde. Maar de algemeenheid des doods werdt eer erkend, dan de algemeenheid der zonde. Men zegt ook wel, n niemand spreekt het tegen — men zegt wel, om zichzelf te verschoonen: alle menschen zijn zondaars; maar nooit met dat gevoel, waarmede men zegt: alle menschen moeten sterven. Laat ons dan uit de werking op de oorzaak, van het verschriklijke van de algemeenheid des doods, op het schriklijke, op de algemeenheid der zonde, besluiten. Hemel! Hemel! welk een bron, die zulke vruchten draagt! Welk een dienst, waar in men zulk loon verkrijgt! — Mijne waardsten, als gij zoo wel
te

(*) *Genesis V.* (**) *Rom. III.* (***) *2 Timoth. II.*

te vrede bij de beminde van uw hart zijt. — Gij man bij uwe vrouw, gij vrouw bij uwen man, gij ouders bij uwe kinderen, gij mensch bij uwen vriend, of vriendin; als gij liefde en wellust uit hunne oogen zuigt — en eeuwig zuigen; hen aan uwen boezem drukt, en ze eeuwig daaraan drukken wildet — en u de gedachten aankomt: ook tot u zal de dood doordringen — ook tot u, beminde, vrouw, man, kind! — Ook in uwe oogen zal liefde en leven uitdooven. — Ik zal geen verkwijklijk woord meer uit uwen mond hooren, niet meer het kloppen van uw beminnend hart gevoelen. Ook gij, in wien ik zoo dikwijls zag en gevoelde, hoe vriendlijk God is, die u aan mij gaf. — Ook gij — stof tot stof! — Of wanneer de tijd daar is, waar op dit gebeurt; wanneer gij man, uwe beminde vrouw, gij vrouw, uwen beminden man, wanneer gij ouders, uwe beminde kinderen ziet, hoe de dood langzaam naa hun hart opklimt; hoe het strakke, gebroken oog u niet meer kent; hoe de adem slechts nog met moeite en reutelend op en neder gaat, — steeds langzamer, — en langzamer, — hoe hij eindlijk stikt —
en

en nog eens het lichaam trekt en gevoelloos — dood is; als gij zien moet, dat hij voor wien u geen stoel, te goed, geen tijd te gemakkelijk genoeg was — in de koude natte aarde bedolven wordt. — Ach! denkt dan aan de woorden van PAULUS: „ Door eenen mensch kwam de zonde in de „ wereld, en de dood door de zonde.” Denkt, dat *daardoor*, door de zonde, de dood tot alle menschen doordrong. Wacht u voor de zonde, dewijl de dood haar loon is!

„ De dood is tot alle menschen doorge- „ drongen, in welken zij allen gezondigd „ hebben.” — Hemel! hoe leest, hoe zegt men dit zoo flauw, zonder gevoel voor de onuitspreeklijke ellende, welke in de zonde, en de dood ligt! — Hoe ligt zegt men: *alle menschen zijn zondaars*, als of het niets was — gelijk men zegt: alle menschen hebben oogen, ooren, lichaam en ziel! hoe veele honderden en duizenden zeggen het naa; ik ben een zondaar; en worden toornig, als men hen van de eene of andere overtreding, van eene enkele bepaalde zonde beschuldigen wil; zij zeggen het naa, en danken toch God in
hun

hun hart , dat zij niet zijn gelijk andere menschen. Waar zonde niet uitbreekt , niet geheel en openlijk tot rijpheid komt , daar maakt men er eigenlijk niets van ; daar zegt men alleen uit Christlijke wellevendheid , maar zonder gevoel der waarheid : ik heb ook gezondigd ! — Wij zijn gelijk dwaaze kinderen , die het niet tellen , als een balk van het huis glimt , en alleen dan schreeuwen , wanneer het huis in brand slaat ; — gelijk onervaarene of roekeloze menschen , die een klein kankerpuistjen niets achten , en alleen daar de kanker zien , waar hij niet meer te genezen is. Wij houden het voor eene kleinigheid , als iemand in drift raakt over een ander , — en het is verschriklijk , als hij hem in drift slaat , of doodt. Het is eene kleinigheid , als iemand lust heeft , en betuigt naar het bezit van een' ander ; maar het is verschriklijk , als hij hem besteelt. Het is eene kleinigheid , als iemand „ de vrouw van een ander aanziet , om haar „ te begeeren ” ; maar — ten minsten in ons land , ten minsten onder lieden , die nog niet tot die wellustigen behoren willen — is het verschriklijk , haar tot overspel te verleiden. En men ziet niet , of wil niet zien ;

mensch kwam de zonde in de wereld" is hem een oplossing van het raadzel, hetwelk hij zich niet oplossen kon.

„ Maar — zeggen veele menschen — de „ zonde van ADAM wordt ons ook toegerekend ; ons , die niets daar aan konden doen.” — Nu lieve mensch , wilt gij dan , dat zij u niet toegerekend werdt ? wildet gij , dat God niet op u zien zou , daar hij op Adam zag , en op zijn geslacht , daar hij voor zijn herstelling zorgde , als of elk mensch Adam was ? Wildet gij uitgesloten zijn uit de nakomelingen van Adam , die toch in den Mesfias verkozen zijn ? gevoelt gij niet , dat gij geen deel aan de genade door Jesus zoudt hebben , als gij geen deel wildet nemen in de zonde van Adam ? — dat gij onder het *geslacht* moet zijn , als het *raadsbesluit* u aangaan zal , hetwelk over het *geslacht* uitgesproken werdt ? Vertrouwt gij , zonder hooger genade , zonder ontzondiging door Jesus , behouden te worden , als u alleen de zonde van Adam niet moest toegerekend worden ? — O ! mensch , vertrouwt het God toe , die uit het kwaad het goed weet voort te brengen , dat hij niet zonder goede oogmerken het geheele *menschdom* als *een* mensch beschouwde. — Hoort , en verblijdt u
over

over de heerlijke ontkenning: „God heeft allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat „hij ze allen barmhartig zouzijn” (*).

Niemand zij dan gerust, en niemand vertzage, als hij hoort, dat de zonde zoo algemeen tot alle menschen doorgedrongen is. De roekeloosheid kon daardoor wel gerust, de zwaarvoedige daardoor bevreesd worden. De zonde houdt daarom niet op, het grootste kwaad te zijn, dewijl zij een algemeen kwaad is; gelijk de dood niet ophoudt, verschrikkelijk te zijn, omdat alle menschen sterven moeten. Wanneer gij van eene doodlijke pest overvallen waart — zou het u tot troost verstreken, dat de geheele stad aan de pest lag? Wanneer gij vergif ingenomen hadt, zou het voor u een troost zijn, als gij vernam: dat uw geheele huis vergiftigd was? En als gij nu alle hulp verzuimdet, die allen aangeboden wordt, die veelen met vrucht gebruiken; als gij u zonder hulp van de pest of het vergif wildet laten verteeren, omdat het een algemeen kwaad was — waarmede zoudt gij uwe roekeloosheid kunnen ontschuldigen? de zekerheid over uwe zonden maakt u ter genezing onbekwaam. Gevoelt, dat gij ziek zijt, en gij zult na gezondheid verlangen,

(*) Rom. XI.

gen, en genezen worden, van hem die *verkwikking* en *zielsrust* aan alle bedrukten beloofd heeft.

En dit zij dan ook uw troost, gij die de grootheid van het menschlijk verderf maar al te sterk gewaar wordt. Wordt het steeds gewaar, en uw eigen het meest. Laat u elke doodklok, elke doodtjding, elk lijk, hetwelk gij ziet, daar aan herrinneren, dat *door eenen mensch de zonde en de dood door de zonde kwam*: maar verschrik daarom niet! — Hij, die ons het leven gaf, kan ons ook in het graf weder het leven geven! Hij, die ons rein, naa zijn beeld maakte, kan ons ook naa zijnen beeld weder herstellen! — Hoort en geloof, en verheugt u over de woorden van PAULUS, den grooten openbaarer der geheimenissen van het Euangelie: "Is de „ zonde magtig; de genade is nog magtig, „ tiger: gelijk de zonde geheerscht heeft „ ten dood; zoo zal de genade door gerech- „ tigheid ook heerschen ten eeuwigen leven, „ door Jesus Christus, onzen Heere (*)." Hem zij de lof en dankzegging, zoo lang ons hart nog weldaaden gevoelen, zoo lang onze tong nog danken kan. Amen.

VIJF-

(*) *Rom. V.*

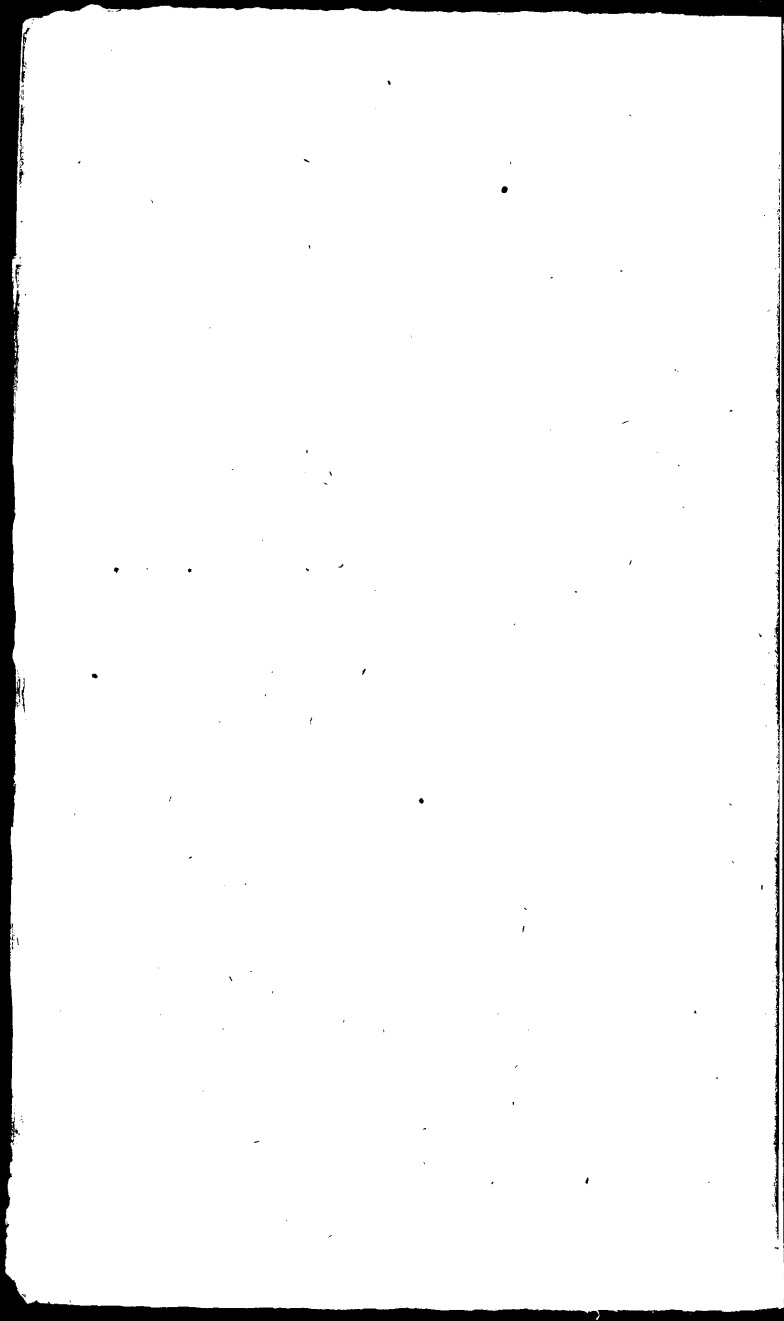
V I J F D E

L E E R R E D E N

GOD TOONDE TERSTOND IN HET
BEGIN, DAT HIJ HET MENSCH-
DOM WEDER HELPEN WILDE.

O V E R

Gen. XII: 3. Laatste gedeelte.

V I J F D E

L E E R R E D E N

GOD TOONDE TERSTOND IN HET
BEGIN, DAT HIJ HET MENSCH-
DOM WEDER HELPEN WILDE.

O V E R

Genesis XII: 3. Laatste gedeelte.

Mijne waardste toehoorders, wij hebben de laatste keer het menschedom in eene treurige omstandigheid gelaten. De zonde was van den eersten vader gekomen over zijn geslacht; zonde, die elk in zijnen boezem voelt; die de booze als een slaaf dient, die de beste diep verfoeit, en haar toch zoo dikwijls tegen zijn' wil gehoorzaamt. De dood was gekomen door de zonde, en met hem zoo velerlei elende; de dood, aan wien te gedenken ook in de beste aardfche vreugde smart en jammer mengt, die den minnaar van zijne geliefde scheurt, onverbiddlijk voor alle traanen. Zonde en dood is over de menschen, en niemand

kan hen daarvan bevrijden. De rijke kan den armen wel helpen, dewijl hij zelf niet arm is; de gezonde kan den zieken wel bedienen, dewijl hij zelf geene ziekte heeft; maar wie kan eenen zondaar van de zonde, eenen sterfeling van de dood verlossen? — de menschen hebben het wel gewild, en beproefd — want wat beproeft de mensch niet? — maar hunne poogingen zijn ijdel en bespotlijk geweest. Zij geboden hartsogten *uit te roejen* en zelven konden zij ze niet *beteugelen*; zij wilden de menschen van het verleidende gezelschap verwijderen, en God hadt toch gezegd: „het is „niet goed, dat de mensch alleen zij.” Zij schreven de zwaarste wetten voor, en den wetgeveren zelf ontbrak de kracht, om die te onderhouden. Zij zochten levens- artzenij in elk scheffel der aarde, en hadden vergeten, dat de toegang tot den boom des levens gesloten is. Mijne waarden — God moest hier helpen; of er was geene hulp. En hij wilde ook! — Eeuwig dank zij Hem, dat hij dit wilde, dat hij daar hoop toe gaf aan de elendige nakomelingen van Adam, die anders toch geheel hooploos zouden geweest zijn. Wij willen daar-

daarvan onder den bijstand Gods heden nog iet spreken enz.

T E X T.

Ende in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.

Ik heb u deze woorden daarom niet voorgelezen, waarde toehoorders, als of zij de eenige beloften Gods inhielden, die God aan de eerste nakomelingen van ADAM gegeven heeft. Wj zullen in het vervolg zien, dat hij zoo lang niet vertoefde. Ook niet daarom, als of hij nergens gezegd hadt, hetgeen hij hier zegt. Neen; de hoofdinhoud der beloften van God, ten aanzien van de verlossing der menschen, is steeds dezelfde. Steeds verlossing van zonde en dood — en steeds door eenen, door eenen nakomeling van Abraham. Ik las deze woorden voor, dewijl het iet ongewoon is, meer dan eenen text te nemen; alleen wij willen ons tot dezelve niet bepaalen. Met opene oogen willen wij in de eerste Boeken des Bijbels zien; daaruit leeren, hetgeen de mensch zonder openbaring

wel hopen , maar toch niet zeker weten kon — die troostlijke waarheid:

God heeft terstond in het begin geopenbaard, dat hij het menschdom van de zonde en de dood wilde verlossen.

Wij willen (1) zien : *of dit niet van God te verwachten was.*

(2) *Dat hij het duidelijk en duidelijker geopenbaard heeft.*

(3) *Welke gevolgen het hadt voor die genen, die zulke openbaring ontvingen.*

(1) Als wij het lot de eerste menschen recht overwegen , dan was het toch wezenlijk zeer treurig. Te vooren hadden zij alles , als het ware, uit de hand van hunnen Vader ontvangen ; thans moesten zij het zich zelve verzorgen. Te vooren was hij hun als een' vriend, die hen bezocht en over wiens tegenwoordigheid, en over wiens woorden zij zich verheugden ; thans — ach! hoe geheel anders! zij waren in ballingschap verdreven kinderen, van den Vader gescheiden! Elke arbeid, die zweet op hun gezicht deedt uitbreken, elke doorn en distelftruiik , welken hun akker droeg , elke zwaare smartvolle geboorte was reeds ellen-

ellende op zichzelf; maar nog veel meer door de herinnering „het is de vloek Gods!”—indien zij terstond geplaatst waren op het onvruchtbaar aardrijk vol doornen, en distelen; het zou hun zoo niet gesmert, en zij zouden niet beter geweten hebben. Maar thans, nu het Paradijs hun steeds voor oogen zweefde, waar uit zij verdreven waren, waar in zij nog konden wezen, zo zij niet ongehoorzaam geweest waren,—wezenlijk, zij waren zeer ongelukkig. Wij beklagen hen, als wij ons hunne omstandigheid recht voorstellen. — Maar mijne waardsten, wanneer *wij* hen beklagen, wij baatzuchtige, die zoo weinig reine liefde hebben, zou *God* hen dan niet beklagen, die de liefde, de ontferming zelf is, die elk vonkjen van medelijden in ons hart gelegd heeft? — Zij hadden, wel is waar, verdiend, dat God hen hulpeloos hadt gelaten; hij hadt het hun immers van te voren gezegd: dit zal ik u ontnemen; van den boom des levens zult gij niet meer eeten; de dood zult gij sterven, als gij van dezen boom eet! Maar een menschlijk vader, die zijn' kind iet verboodt, wien het ongehoorzaam was, zoo dat het uit zijn gezicht

moest vertrekken; indien dit kind zich gebrand, gevaarlijk gebrand hadt, door zijne ongehoorzaamheid — zou hij zijn kind niet weder vergeven, niet weder helpen? En waar een mensch vergeeft, zou God daar niet vergeven? waar een mensch helpt, zou God daar niet helpen? — Dit gevoel ligt reeds in s'menschen hart: God zal beter, liefderijker zijn, dan een mensch. In het gevoel van onze zonden, wordt deze gewaarwording wel verdoofd: maar zij ontvonkt weder, zoo draa het oog het waagt op hem te zien. Meer zorg heeft God voor de menschen gehad, dan eenig mensch zou kunnen hebben, voor dat de mensch zondigde. — Hij plaatste hem in het, met alles zoo rijklijk voorziene, Paradijs; eene diepe, inwendige behoefte werdt hij in ADAM ontwaar, deze verwekte, en bevredigde hij, toen hij hem eene vrouw gaf, een wezen van zijne soort. „Vleesch, van zijn vleesch, en been van zijn been.” Zou hij niet ook *na de zonde* meer beminnen, hartlijker betreuren, tederer zorgen, dan menschen gewoon zijn te beminnen, te betreuren, te zorgen? — — Ja het schijnt ook, dat hij dit werkelijk deedt. Dat God
de

de menschen ook na de eerste zonde nog beminde, toonde hij in zijn gedrag tegen hen. Ook buiten het Paradijs liet hij hen niet hulpeloos; Hij zelf maakte hun klederen, om zich te beschutten tegen een ruw land, zijn welbehagen was zichtbaar in den goeden. — „ABEL's offer zag hij gena- „dig aan.” En zijne liefde in den boozen — Hij waarschuwt *Kain*, Hij gaf hem een teken, opdat niemand hem doodfloeg. Hij liet de menschen door *Enoch* waarschuwen voor het toekomend gericht. — Een vurig woord van deze waarschuwing heeft *JUDAS* ons bewaard; — Hij liet waarschuwen door *NOACH*, die daarom den naam van „prediker der gerechtigheid” verkreeg. Hij liet ijzer uitvinden, om het vervloekte aardrijk te bearbeiten, en het muziek, om de grillen der zwaarmoedigheid te verdrijven. . . . en die God, die voor het geringer zorgt, zou voor het grooter niet zorgen? die de geringer ellende verzagte, kleine behoeften bevredigde, zou doof zijn voor de grootste ellende, voor de schreeuwenste behoeften der mensheid? De vader, wiens kind viel, en zich door het vallen bezeerde, die hem eeten en drinken

geeft, en klederen, gelijk zij voegen, voor een' gewond kind, die zijne smarten zoekt te stillen, en het liefderijk en ernstig waarfchuwt, om niet weder te vallen; die zou zijne wonden niet genezen laten? indien hij weet, dat de wond zonder geneesheer nimmer te genezen, maar doodlijk zal zijn? — — Ja mijne waardsten, dit is waarfchijnlijk in den hoogften graad. Deze hoop wordt zoo fterk, dat, indien men haar nadenkt, zij zich tot zekerheid, tot geloof, verheffen kan. Maar mijne waardsten — eene gerustftelling, eene geheele gerustftelling voor het menschlijk hart, niet alleen voor hem, die gezond en vergenoegd de afgrijslijkheid der zonde en des doods befchouwt, maar eene gerustftelling ook voor hem, die in het diepst gevoel van zijne zonden, of op den oever van de dood ligt. — — zulk eene gerustftelling is het niet. Wanneer wij bedoord genoeg zijn, om na te denken; dan zijn wij wel met hoop, met gevolgtrekkingen, te vrede. Maar wanneer het gevoel van den nood recht hevig is, dan begeren wij zekerheid, eene ontwijfelbaare zekerheid. Duizend zwarigheden tegen de klaarste gevolg-

volgtrekkingen ontstaan er in tijd van be-
naauwdheid ; het helpt dan niet , als men
ons zegt : „ God zal dit zeker doen ; ” al-
leen dit helpt : „ Hij wil , hij heeft het
„ gezegd ! ” — Een woord uit Gods mond
is , dan meer , dan alle gronden ; en zonder
dit woord zijne alle gronden niets . Of zo
er ook weinige , verstandige menschen wa-
ren , die in het uur des doods alles nog zoo
zamen nemen , zich hunnen schakel van ge-
volgtrekkingen vertegenwoordigen , en zich
daaraan houden konden , hoe zou het
met veele duizenden eenvoudigen , die zich
naauwlijks in gezonde dagen , veel minder
in gevaar en ziekte , houden kunnen aan *eene*
gevolgtrekking , staan ; maar die zich des te
vaster houden aan *een woord* , aan *een belof-*
te , uit Gods mond ! — O ! gelukte het
mij eens , om ook van dezen kant weder
opmerkzaam te maaken , op de behoeften
des menschen , die men in diepe treurig-
heid , aan ziek en sterf bedden , zoo dikwijls
ontmoet , opmerkzaam te maaken op de
liefde Gods , die ons dezen Bijbel , *zijn woord* ,
gaf , zoodat wij nu niet door gevolgtrekkin-
gen behoeven te zeggen : „ God zal u wel
„ van uwe zonden helpen ; ” Maar waar het
re,

regelrecht gezegd wordt : „ Het bloed van „ Jefus Christus reinigt ons van alle zonden.” Daar het aan ons niet overgelaten wordt, om uit gevolgtrekkingen te geloven, dat deziel onsterfelijk is — in het oogenblik, waar in ons ons geheele wezen zegt : „ De „ mensch is toch dood!” Maar waar ons duidelijk gezegd wordt : „ Het uur komt „ en is reeds daar , dat alle dooden de „ ftemme van Gods Zoon zullen hooren ; en „ die dezelve zullen hooren , die zullen „ leven.” — Doch, ik wilde slechts van de eerfte beloften van God fpreken, hoe daar uit reeds de wil van God blijkt, om de menfchen van de zonde en de dood te verlofen. —

2. Terftond nade eerfte zonde, toen hij de ftraf verkondigde, liet hij reeds van verre redding zien. „ Ik zal vijandschap zeten, tusfchen u flang”, verleidfter, „ en de vrouwe” welke gij verleid hebt; „ tusfchen uw zaad en tusfchen haar zaad, „ datzelve zal u den kop vermorfelen, ” al uw verleidend en doodend geweld verdelen. De verleider zal zich ook wel verdedigen, hij zal zijnen verdelger wonden ;
maar

maar de wond zal niet schaden, „ en gij „ zult het de versenen vermorselen.” (*) Adam en Eva hielden zich aan deze woorden; zij verlangden naar zaad, en nakomelingen, dewijl daardoor het geweld des verleiders een einde zou nemen; en toen de eerste Zoon KAIN geboren was; zoo dacht EVA reeds: Mischien zal deze het doen. „ Ik heb hem, riep zij vol vreugde, dien „ man, den Heere.” HENOCH die een godzalig leven leidde, werdt zonder sterven van God weggenomen. (**) — Nieuwe hoop voor de menschen, dat zij door een godzalig leven van de dood bevrijdt zouden worden. — Aan Abraham werdt beloofd in mijnen text: „ in uw zaad zullen alle „ volkeren gezegend worden.” — Bij iedere plechtige gelegenheid werdt hem deze belofte herhaald. Hij moest en behoefde nog niet zoo naauwkeurig te weten, hoe de menschen zouden gezegend worden; hij moest zich aan dit woord van God den getrouwen, en waarachtigen houden, die ook de onwaarschijnlijkste, onbegrijpelijkste beloften vervulde, dezelfde belofte werdt aan zijn

(*) *Genesis III.* (**) *Genesis V: 24. Hebr. XI: 5*

zijn' Zoon ISAAC weder herhaald (*) en dit geloof bleef zoo geheel in de familie van Abraham, het werdt trapswijze zoo verhoogd, steeds door meer licht zoo versterkt, dat Jakob op zijn doodbedde nog met inwendige vreugde op zijnen Zoon Juda zag, en met een ontwijfebaar, godzalig toeverzicht voorzeide: „ De scepter en zal van „ Juda niet wijken, noch de wetgever van „ tusfchen zijne voeten; tot dat Silo komt, „ en denzelven zullen de volkeren gehoor- „ zaam zijn.” (**). Steeds ontwikkelde zich deze belofte meer; steeds werdt der menschen verlosser duidlijker beschreven. — Afkomst en geboorteplaats, tijd, en lotgevallen, leven en dood, en opstanding, van dezen belangrijken perfoon, werden steeds bepaalder voorzegd (***). Zoo menige fchikking van God, zoo menig voorval, zoo menig perfoon van het Oude Testament, die op hem zag, gelijk wij uit het Nieuwe Testament weten (†), maar de hoofdzaak

lag

(*) *Genes. XXVI: 4.*(**) *Genes. XLIX: 10.*(***) *Jesaja XI. Mich. V. Dan. IX. Jes. LIII. Pf. XVI.*(†) Bij voorb. de offerande der Priesters *Hebr. V: 8, 9.* Jonas verblijf in de Walvisch &c. *Matth. XVI.*

Mel-

lag reeds in de eerste belofte Gods: „Door
„ eenen der nakomelingen van Abraham
„ zal het mensdome gezegend worden.”

Trapswijze kwam wel deze openbaaring
Gods. — Zij was duister in het begin, en
werdt steeds duidlijker en duidlijker; traps-
wijze, gelijk ook de openbaaring van God in
de natuur, op elken morgen, in elke lente
trapswijze komt. — Eerst knopjens, dan
bloezem, en eindlijk vrucht! Maar gelijk in
de knopjens reeds de geheele bloezem, de
geheele vrucht bevat is, doch verborgen;
en ontwikkeld — dus was ook in de eerste
belofte alles begrepen, hetgeen God ter
redding der menschen doen wilde; uit wij-
ze, goede oogmerken, hadt God in het be-
gin zoo donker gesproken. Het gevoel van
eigen ellende moest recht gewekt, zielsver-
langen naar hulp moest vermeerderd, de
heilzaame, en tot God alleen weder oplei-
dende gewaarwording moest eerst recht in
beweging gebracht worden dat het on-
verdiende barmhartigheid Gods zij, als

de
Melchizedek *Hebr. VII.* Het geen Paulus zegt, is van
een uitgestreken zin. „Want het is des vaders welbe-
hagen geweest, dat in hem alle de volheid wonen zou.”
Coloff. I.

de mensch weder geholpen wordt. De besten onder de menschen moesten eerst hunne onreinheid zoo moede worden; moesten zoo gedrukt liggen onder de wet in hunne leden, zoo lijden onder het lichaam dezes doods, dat dan een enkel woord uit Gods mond voor hunne harten het hoogste Evangelie zou zijn; dat zulk een woord, gelijk mijn text, hun geduurig voor oogen zweefde, en zij zich steeds daaraan hielden, „niet, „daaraan twijfelden, offchoon zij het ter, „stond niet verstonden.” Op het woord, de kop van den verleider zal vermorfeld worden, moesten Adam en Eva; — Op dit woord: „Alle menschen zullen gezegd worden”, moest Abraham en zijne nakomelingen blijven vertrouwen. Dat de wijze, hoe dit geschieden zou, niet aangewezen werdt; juist dit moest hen van alle murmureeren afhouden. Zij moesten zegen en de verlosing van alle menschen verwachten, van hem, die zegen beloofde, zonder vooreerst nauwkeurig te weten, of te willen weten, hoe Hij hen dan zegenen zou. Tot het duister, kinderlijk geloof moesten zij weder gebracht worden, waarvan zij afgeweken waren.

3. En hoe heerlijk bereikte God zijn oogmerk, bij zoo veelen, die hij zijne nadere openbaaring bekend maakte! Hoe veel overwonnen zij door het geloof aan de beloften Gods! Hoe kwam door het geloof reeds zegen over hun! De tijd ontbreekt thans, om van HENOCH en zijne leerredenen, van NOACH, en de bouwing der Arke, te spreken, waarover zijn leeftijd hem bespote. — Van zoo veelen, wier geloof de geschiedenis des Bijbels roemt. Slechts aan ABRAHAM wil ik u herinneren, den Vader der gelovigen. Nog woonde hij bij zijnen vader, THARA, met zijne kudde; nog leefde hij in den schoot zijner familie.— Hij kende geen ander land, dan hetgeen hij doorgetrokken was. — En toen bekwam hij bevel van God: „Vertrek uit uw Vaderland, en van uwe vrienden, na een land, dat ik u wijzen zal.” Echter geen bevel alleen, maar de belofte: „Ik zal u tot een groot volk maaken, en u zegenen, en u eenen grooten naam geven. Ik zal u zegenen, die u zegenen, en vloeken, die u vloeken, en in u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden.” — Moeielijk viel het, om zich van zijnen vader en familie los te scheuren, de natuur-

lijke banden te verbreken , die toen nog vaster dan thans waren. Zwaar viel het, met eene groote menigte vee te vertrekken, na een ander land, zonder te weten, of hij er voeder en water voor zijne kudde vinden zou. Hoe hadt hij dit kunnen doen, zonder geloof aan de belofte Gods? — Maar „ hij geloofde God” en trok uit, gelijk hem bevolen was. Nog veel zwaarer was de gehoorzaamheid, toen hij bevel ontving, om zijnen zoon ISAÄK te offeren. Lang hadt hij eenen zoon uit SARA gewenscht; al zijn geluk, zijn rijkdom was hem niets geweest, dewijl hij geen zoon geen erfgenaam hadt. God hadt zijnen wensch vervuld, en hem eenen Zoon gegeven in het honderfte jaar van zijnen ouderdom. Op dezen zoon rustten alle de beloften Gods; „ met hem „ wilde God een verbond oprichten, en „ met zijn zaad naa hem (*).” Nog hadt Isaak geen kinderen, en Abraham kreeg bevel: „ Offer uwen Zoon.” — Voelt, ouders, die uwe kinderen bemint, hoe Abraham zijn moest bij dit bevel. Zonder geloof aan God, zonder eene vaste overtuiging, dat God zijne beloften toch kon en zou vervul-

(*) *Genes. XVII. 19.*

vullen, dat hij van de dood kon opwekken — hoe hadt hij, die een mensch was, zoo als wij, dit bevel kunnen vervullen! — Intusfchen hij maakte zich op, nam hout, en mes, en zijnen Zoon mede, en trok naa den berg Moriä. Izaak moest het hout draagen; hij nam het vuur en het mes, en zoo klommen zij den berg op. — „Mijn Vader” — zeide Izaak. — „Wat wilt gij mijn Zoon?” — „Hier is hout en vuur, maar waar is het, dier ten brandoffer?” — Hemel! men beeft, als men die kinderlijke, onschuldige vraag van dit knapjen leest, dat niet gevoelde, dat hij — van zijnen eigen vader, die hen zoo menigmaal geliefkoosd hadt, dien hij zoo waard was, geslacht zou worden. Abraham vast met zijn geloof op God gericht, wankelde toch niet. „God zal hem zelven, een lam ten brandoffer verzien” hernam hij; en nu, als hij met eigen hand hem bondt, en het mes vatte, om zijn kind, zijn eenigen, te slachten.... O! mijne waardsten! wat moet het geloof niet overwinnen kunnen, als het de vaderlijke liefde, het diepste menschlijk gevoel overwinnen kan! — „Strekt, uwe hand niet uit naa den jongen” sprak God, voldaan met het geloof van Abraham; „want nu weet ik, dat gij God vreezende

„ zigt , dewijl gij uwen zoon , uwen eenigen ,
„ van mij niet en hebt onthouden .” En „ dit
„ geloof werdt hem tot gerechtigheid gere-
„ kend (*) .” Hij , en allen , die de eerste be-
loften Gods geloofd hadden , konden in vee-
le gevallen reeds de zonde overwinnen , God
in de zwaarste gevallen gehoorzaamen , konden
over de vrees des doods zegepraalen ,
met hoop op een leven naa de dood . Reeds
vroeg vertoonde zich eenige vervulling der
woorden , dat „ het gantsche menschedom ” van
zonde en dood „ verlost en gezegend zou
„ worden .”

O ! barmhartigheid , onbeschrijflijke , on-
begrijprijke barmhartigheid Gods , die zich
over den zondaar ontfermt , juist toen hij
gezondigd hadt ! Als menschen vergeven ,
het kwaad door de vingers zien , hoe dik-
wijls is het onverschilligheid omtrent het
kwaad ! hoe dikwijls denken zij : Het is de
moeite niet waard ! Wat zal eene vervoering
van wellust , eene onmatigheid , een leugen
schaden ? — Zij vergeven , omdat zij het juist
voor geen groote misdaad houden : maar
God , „ wiens oogen zoo rein zijn , dat zij
„ het

(*) Rom. IV: 3.

„ het kwaad niet aanschouwen kunnen;” wien alle nadeel der zonde voor oogen stondt, en eeuwig voor oogen staan zal, — dat HIJ zijn’ ongehoorzaamen kinderen vergeeft, dat hij hulp ontdekt, daar zij gezondigd hadden. — Hoe moet dit ons tot hem heen drijven, en tot dien nakomeling van Abraham, „ door wien alle geslachten der aarde zullen gezegend worden!” Hoe moet dit ons vertrouwen opwekken, ook in de zwaarste zonde, waar in wij ons ooit gevoelen mogen! Hij, gelijk ook zijn Zoon JESUS, onze Verlosfer; „ is gisteren en heden „ dezelfde, en tot in eeuwigheid.” Zoo barmhartig, als hij tegen Adam en Eva, tegen Abraham, Isaak, en Jakob was, wil hij ook tegen ons zijn. O! Mensch, wanneer gij van eene zonde, ook van eene zwaare opzettelijke zonde, terug komt en gij gevoelt: „ Ik heb gezondigd — ik ben niet waardig, om voor het aangezicht van mijnen „ Vader te verschijnen;” als dit gevoel u treft, en gij toch bereid zijt, om uwe zonden te belijden aan den Vader in den Hemel: — Zie! reeds dan is uw Vader bedacht op hulp en redding voor u! — En wanneer gij nu moed vat, om hem om ver-

geving en hulp , waar door wien hij u helpen wil. — — Geloof zijn woord ; het u zal vergeven, gij zult geholpen worden ! Meer dan u zelven is er hem aangelegen, dat gij van de zonde verlost wordt. — Gij doet wel , dat gij aan zijne heiligheid gelooft, voor dat gij zondigt ; maar ook wel , wanneer gij aan zijne barmhartigheid gelooft, zoo dra gij benaauwd zijt om uwe zonde. Gij doet wel , als gij bedenkt, hoe Adam en Eva gestraft werden om hunne ongehoorzaamheid ; maar ook wel , als gij bedenkt, dat God terstond bereid was, om hen te helpen. Men kan niet luid genoeg zeggen , hetgeen God bij alle zijne instellingen zegt , dat „ onze zonden ons van „ hem scheiden ” ; maar ook niet luid genoeg , hetgeen hij even duidelijk in zijne handelingen spreekt : „ dat hij geen lust „ in de dood van een stervend zondaar „ heeft , maar wel , dat hij zich bekeere „ en leve. ” Dit woord willen wij dan naa huis mede nemen , en ons daardoor tot vertrouwen op Hem laten aanmoedigen. Amen.

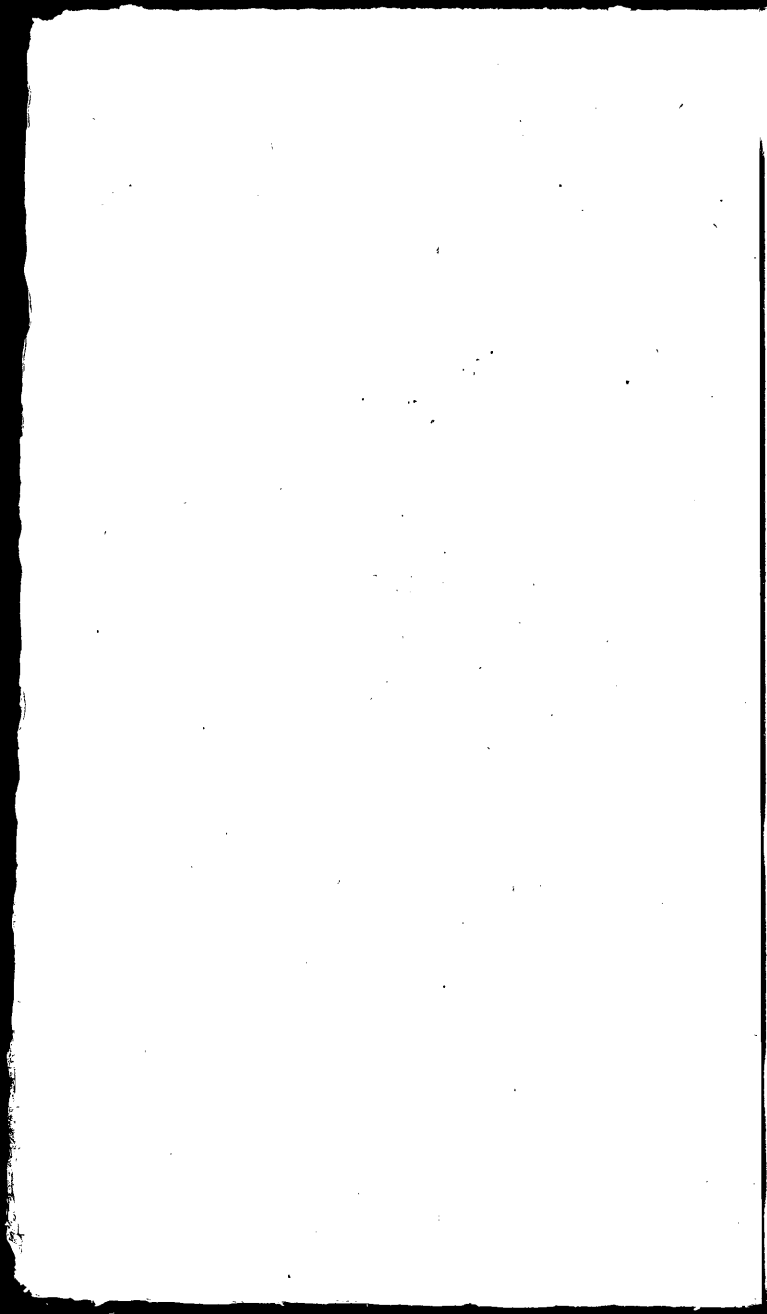
Z E S D E

LEERREDEN

DE WET KAN EN ZAL DEN
MENSCH NIET VERBETEREN.

O V E R

Romeinen III: 20.

Z E S D E

L E E R R E D E N

DE WET KAN EN ZAL DEN
MENSCH NIET VERBETEREN.

O V E R

Romeinen III: 20.

Zeker waart gij aangedaan, waardste toehoorders, over de nederlatende, tot hulp zoo gewillige, liefde Gods, van welke wij voor acht dagen spraken. Zeker klinkt u de belofte nog in de ooren, gij, die uwe ellende der zonde gevoelt: „het geheele „menschdom zal weder gezegend worden.” Wie de verkeering van God met de aartsvaderen leest, dien komt zeker in de gedachten: dat het thans alles weder goed is — dat God weder is, gelijk hij tegen Adam en Eva was, voor dat zij zondigden. — Zoo liefderijk, zoo menschlievend, zoo vaderlijk, gelijk in het Paradijs! Maar, hoe wordt alles weder zoo veranderd, als wij verder voortlezen, de geschiedenis der nakomelingen van Jakob! —

God is wel steeds voor hun bezorgd ; Hij brengt hen uit de slavernij van Egijpte ; Hij leidt , Hij beschermt , Hij voedt hen , zoo als hij geen volk ooit geleid , beschermd , gevoed heeft. Maar hij geeft wetten , onder donker en blikzem , vreeslijk voor allen , die het zien. De vloek wordt op hem gesteld , wie de wet overtreedt , en dikwijls daadlijk volbracht. Slangen moesten hen dooden , de aarde moest hen verzwelgen , de overtreders van deze wet werden gestee-nigd en verbrand. . . . Ach ! van den toege-venden Vader is hij een streng regent en rechter geworden ! Wilde God alleen door straffen de zonde in haaren wortel dooden ? Wil hij met de dood straffen , in plaats van ons van de dood te verlossen ? — Hij , die het menschen hart schiep , en kent , dacht die , door streng recht , nieuw kinder-lijk geloof , kinderlijke liefde te verwek-ken ? Of waar , toe , indien dit het niet was , niet zijn kon , dan de wet ? — Deze vragen zullen wij heden uit den Bijbel beantwoor-den. God , de gever van alles goeds , geve ons licht en kracht om te spreken , en te hooren , hetgeen hij wil , dat gesproken en gehoord zal worden.

TEXT.

T E X T.

Rom. III: 20.

Daarom zal uit de werken der wet geen vleesch gerechtvaardigd worden voor hem. Want door de wet is de kennisfe der zonde.

Paulus hadt, met eene treffende, en onloochenbaare waarheid Heidenen en Jooden als zondaars voorgesteld; Heidenen, die tegen de wet in hun geweten; Jooden, die tegen hunne beschreven wet, gehandeld hadden. Om de verdorvenheid der Jooden af te maalen, hadt hij trekken uit hunne eigen Profeeten ontleend. Hetgeen hij zegt, kon de Jood wel tegenspreken; maar zijn hart moest het als waarheid erkennen; en de tegenwerpingen die hij het eerst verwachten kon hadt hij beantwoord — kort en beslissend, gelijk men elk met voordacht gemaakte tegenwerping beantwoorden moet. Hij komt weder te rug op die treffende, van de Jooden zoo gehaate, waarheid: Gij hebt geen voorrang boven de Heidenen — Gij zijt zondaars, gelijk zij! Uwe eigen Profeeten, hoe hebben zij u afgebeeld! hoe

al-

algemeen uw bederf, uw afwijken van de wet! — En dit kan evenwel geen heiden, dit moet u gelden, voor wien zij, het naast, spraken en schreven. Het moet ook u gelden, opdat alle hoogmoed op eigene gerechtigheid eens ophoude, en ieder zich voor God schuldig verklaare; opdat het steeds meer erkend worde: *dat door de wet geen mensch gerechtvaardigd worde, dat de wet niet anders werkt, en werken moet, dan de kennis der zonde.* Wij willen

I. Zien, wat PAULUS hier door de wet verstaat.

II. Toonen, dat door de wet geen mensch gerechtvaardigd wordt.

III. Dat, en hoe, de wet kennisse der zonde werkt.

Ik wenschte wel, mijne waardsten dat gij niet alleen heden met stilte en opmerkzaamheid luisterdet, maar ook, dat de geenen, die heden hier zijn, aanstaande Zondag weder kwamen, dewijl het anders toch mogelijk zou zijn, dat deze leerreden misbruikt wierdt, gelijk ook de allergodlijkste waarheid misbruikt worden kan.

1) Indien iemand onbevooroordeeld en
met

met opmerkzaamheid den brief aan de Romeinen doorleest, en op den loop der bewijzen van PAULUS acht slaat, — kan hij mijns bedunkens onmogelijk in twijfel blijven, wat Paulus door de wet verstaat. Openlijk de Mofaisch wet, want hij spreekt tegen Jooden, die daar op zoo hoogmoedig waren. Maar niet een *gedeelte* van de wet, en het minst het burgerlijke of Ceremoniël gedeelte derzelve bij uitsluiting, want dit gedeelte hadden zeker alle Jooden niet overtreden, dit hadden zij nog het meest onderhouden; sprak hij dus alleen van dit gedeelte, dan kon Paulus onmogelijk tegen alle Jooden regelrecht zeggen: „Gij onteert „God door de overtreding der wet (*).” — Derhalven, het *geheel* der Mofaische wet. — Alles, hetgeen God door Mofes den Joden bevolen hadt; eene wet, die op het uitwendige ziet, gelijk de befijdenis; — en eene wet, die op het inwendige doelt, gelijk de liefde Gods en des naasten; eene wet, welke alleen voor een volk, voor een' tijd, en eene wet, welke voor alle volken, in alle eeuwigheid, duuren zal; de Ceremonieele, bur-

(*) *Rom.* II. 23.

burgerlijke, en zeden wet te gelijk. En dit laatste wel het meest, en het eerst; want als hij zegt (*): „Ziet gij wordt een Jood genaamd, „ en rust op de wet, en roemt op God, en „ gij weet zijnen wille, en beproeft de din- „ gen die daar van verschillen, zijnde on- „ derwezen uit de wet. En gij betrouwt u „ zelve te zijn een leidsman der blinden „ enz. Die dan eenen ander leert, leert „ gij u zelve niet? Die predikt, dat men „ niet steelen zal, steelt gij? Die zegt, dat „ men geen overspel doen zal? doet gij „ overspel? die van de afgoden een gruwel „ hebt, berooft gij het heilige? Die op de „ wet roemt, onteert gij God door de o- „ vertreding der wet.” — Welke wet meent hij? Duidlijk de eeuwig voortduurende, diefstal en overspel verbiedende, zedenwet. Als hij zegt (**), „ wij bevestigen de wet door „ het geloof.” Welke wet meent hij? zeker niet de Ceremonieele of burgerlijke — deze wordt toch door het geloof in Jesus te niet gedaan, — maar de zeden wet. Als hij zegt (***) : „ De wet is geestlijk.” — „ Want

(*) *Rom. II. 17, 21—23.* (**) *Rom. III: 31.*
 (***) *Rom. VII: 14.*

„ Want ook ik had niet geweten, dat de be-
 „ geerlijkheid zonde was, indien de wet
 „ niet zeide, gij en zult niet begeeren (*).
 „ De liefde is de vervulling der wet (**). —
 Welke wet kan hij bedoelen, dan de,
 niet alleen op uitwendige, maar op de in-
 wendige gewaarwordingen ziende, niet voor
 een volk, voor een tijd, maar wezen-
 lijk voor alle volkeren in alle eeuwig-
 heid bepaalde, zedewet der Jooden. Duid-
 lijk fluit hij niet uit hetgeen van Christus
 als de hoofdzomme van alle wet opgege-
 ven wordt: „ Bemin God boven alles,
 „ en uwen naasten als u zelve.”

En van deze goede, onloochenbaar god-
 lijke, met de natuur des menschen zeer
 overeenkomende, wet zegt hij: „ Geen
 „ vleesch, geen enig mensch, wordt daar-
 „ door gerechtvaardigd.” Hij spreekt dus
 van de wet van Mofes, dewijl deze de zui-
 verfte, verhevenfte, voortreflijkfte wet
 was, welke men hadt; dewijl hij voor-
 naamlijk tegen de Jooden sprak, die daar-
 door gerechtvaardigd zochten te worden,
 offchoon zij zelfs gevoelen moesten, dat
 zij

(*) *Rom.* VII.(**) *Rom.* XIII: 10.

zij die niet hielden. Indien hij in onze dagen, indien hij tegen belijders van den Godsdienst van Jesus gesproken hadt, die door de wetten, door de zedekunde van Jesus, gerechtvaardigd willen worden, offchoon zij zelf voelen, dat zij die niet houden — dan zou hij even zoo goed gezegd hebben: door de bloote zedekunde, ook door de beste, Godlijkste, door de zedekunde van Jesus, wordt geen mensch op aarde gerechtvaardigd. — Of liever: hij heeft dit gezegd! Het is toch zoo algemeen als mogelijk is, uitgedrukt: „ door de werken der „ wet wordt geen vleesch gerechtvaardigd.”

2) Maar wel verstaan en niet verdraaid, en misbruikt, hetgeen Paulus zeggen wil. O God! och of ik in deze zoo belangrijke zaak slechts duidelijk en bepaald genoeg spreken mogt!

Paulus zegt niet: Wie gerechtvaardigd wil worden, behoeft de wet niet te houden; het is het zelfde, of men dezelve houde. — Dan zou hij immers Christus, en zich zelve, in zoo veele brieven, dan zou het begin van zijnen brief het einde tegenspreken.

Pau-

Paulus zegt ook niet: Wie de Wet, geheel naar haaren inwendigen geest, hieldt dat die daarom nog niet gerechtvaardigd zou zijn. — Gerechtvaardigd heet hij, die de wet houdt — wat anders?

Hij zegt ook niet: dat het nutteloos is, tot onderhoud van de wet te vermaanen, de wet te prediken. — Hoe dikwijls en hoe veel heeft hij er niet zelf toe vermaand?

Maar wat zegt hij dan? — door de wet *alleen* wordt men niet goed, *geheel* vroom, *geheel* gerechtvaardigd. Wanneer men iemand de beste wet, met alle mooglijke bewoegedenen voorpredikt, *daardoor* bekomt hij nog geen kracht, om dezelve te onderhouden.

Paulus zegt niet: Een zieke moet steeds in het bed blijven liggen, onbekwaam voor allen arbeid. Maar hij zegt, wanneer gij hem nog zoo lang geboodt: dat hij zou opstaan, en zijne zaaken verrichten, gelijk een gezonde, — *daarom* kan hij dit nog niet.

Hij zegt niet: Het is hetzelfde, of de mensch sterfelijk of onsterfelijk is. Maar hij zegt: Wanneer gij hem nog zoo goed voorstelt, welke heerlijke zaak de onsterfelijkheid zij; hem nog zoo streng geboodt, om onsterfelijk te worden — *daar-*

om kan hij de onsterfelijkheid nog niet verkrijgen.

Een bevel tot vroomheid , maakt nog niet vroom , een bevel tot rechtvaardigheid maakt nog niet rechtvaardig ; offchoon dit bevel nog zoo ernstig , nadrukkelijk , met nog zoo veele bedreigingen of beloften ver-zonden ware — dit zegt Paulus.

En ik weet niet , of ooit een rechtschaapen Jood deze zoo algemeene waarheid mis-kennen of ontkennen kon. De geschiede-nis van zijn volk onder alle omstandighe-den , en lotgevallen — hoe krachtig be-vestigde zij , hetgeen Paulus zeide! — Heeft dan de wet van Moses de Jooden eenigzins gerechtvaardigd , op den eenen of anderen tijd , in het eene of andere stuk gerechtvaardigd? En was evenwel de wet niet goed, niet rein , niet streng genoeg? Ontbrak het het volk aan beweegredenen , om dezelve te onderhouden ? bleven ooit de straffen weg , die de wet dreigde , indien zij dezelve over-traden of de weldaaden , die zij beloofde , in-dien zij haar onderhielden ? Waren er betere wetten en schikkingen mogelijk tegen af-goderij , en — dienden de Jooden geene afgoden ? Was het murmureeren tegen God
niet

niet dikwijls genoeg gestraft worden; maar waren zij nooit weder tegen God oproefig? Wie de geschiedenis der Jooden leest, bevindt hij niet bewaarheid, hetgeen de besten van dit volk, hunne Propheeten, klaagden! Is dus deze geschiedenis niet op elke bladzijde eene bevestiging der waarheid: *door toedoen der wet wordt geen mensch gerechtvaardigd?*

Maar heeft God dit van de wet verwacht?— Verwacht, dat de Jooden nu zouden gerechtvaardigd zijn, dewijl hun de gerechtigheid bevolen was? Om niet te zeggen, hoe weinig God — God zou zijn, indien Hij, die menschen schiep, en menschen kent, dat niet voor uitgezien, en zich zoo in zijne verwachting bedrogen zou hebben; — alleen de schikkingen en openbaaring van God genomen, zoo als zij ons in den Bijbel gegeven worden; — heeft hij dit verwacht? — waar toe dan die menigvuldige zondoffers, en reinigingen, die van eersten af bevolen waren? waar toe liet hij de onvolkomenheid ook van deze offers zoo dikwijls verkondigen? „ Waar toe zal mij „ de veelheid uwer slachtofferen? zegt de „ Heere; ik ben zat de brandoffers der

„ rammen en des smeers der vette beesten
 „ en heb geen lust aan het bloed der var-
 „ ren, noch der lammeren, noch der bok-
 „ ken? daarom wascht u, reinigt u, doet de
 „ boosheid uwer handelingen van voor mij-
 „ ne oogen weg enz. (*). Waarmede zal
 „ ik den Heere tegenkomen, en mij buk-
 „ ken voor den hoogen God? Zal ik hem
 „ tegenkomen met brandofferen, met een-
 „ jaarige kalveren? Zoude de Heere een
 „ welgevallen hebben aan duizenden van
 „ rammen? aan tienduizenden van oliebe-
 „ ken? Hij heeft u bekend gemaakt, o
 „ mensch, wat goed is: en wat eischt de
 „ Heere van u, dan recht te doen, en wel-
 „ dadigheid lief te hebben, en ootmoedig-
 „ lijk te wandelen met uwen God”? (**)

—

Waarom moesten bijna alle Propheeten zoo spreken, waartoe die uitzichten en beloften, gelijk bij *Jeremia* (***) : „ Ziet de
 „ dagen komen, spreekt de Heere: dat ik
 „ met de huizen Israëls en met de huizen Ju-
 „ da een nieuw verbond zal maaken. Niet
 „ naar het verbond, dat ik met hunne vade-
 „ ren

(*) *Jesaja* I: 11.(**) *Mich.* VI: 6.(***) *Hoofd.* XXXI: 31.

„ren gemaakt heb , ten dage als ik hun-
 „ne hand aangreep , om hen uit Egijp-
 „teland uit te voeren ; welk verbond zij
 „vernietigd hebben ; maar ik zal mijne
 „wet in hun binnenste geven , en zal die
 „in hun hart schrijven , en ik zal hun
 „tot een God zijn , en zij zullen mij tot
 „een volk zijn. En zij zullen niet meer een
 „ieder zijnen naasten , en een ieder zijnen
 „broeder , leeren , zeggende : kent den
 „Heere : want zij zullen mij allen kennen ,
 „van hunnen kleinsten af tot hunnen groot-
 „sten toe : want ik zal hunne ongerechtig-
 „heid vergeven , en hunne zonde niet meer
 „gedenken.” Waartoe dit alles , indien
 God het verwacht hadt , om door toedoen
 der wet rechtvaardig te maaken ?

En hadt hij dit verwacht , hadt Hij daar-
 door inwendige reinheid des harten , lief-
 de tot hem , en den naasten — gerechtig-
 heid , gelijk zij alleen voor hem bestaan-
 baar is die harten en nieren beproeft —
 hadt hij deze door de wet en door straffen
 willen dwingen , — wat zou men daarop
 zeggen , naar de ondervinding van zijn ei-
 gen hart ! Daar hebben wij de heerlijke ze-
 denleer van Jesus , zijn rein , Godlijk

voorbeeld... Wij beschouwen dit voorbeeld, vertegenwoordigen ons hem, die ons het zelve gaf, — wij vinden zijne geboden waar en goed — ach! het beste gedeelte van ons wezen verlangt zoo te zijn, zoo te kunnen leven; doch waar is hij, die zeggen kan. — Ik ben daardoor gerechtvaardigd geworden! Ik, tot toorn geneigd, heb elk vonkjen van toorn in mij verftikt! Ik, tot wellust geneigd, ben door deze zedenleere, zoo ver gekomen, dat ik geen boozen lust bij geene gelegenheid in mij ontdek! Ik, die onverzoenbaar was, ben thans op het oogenblik hem weder van harte genegen, die mij grof beledigde! — Ik kan mijnen vijand hartlijk beminnen, dewijl Jefus zeide: hebt uwe vijanden lief! — En wie dan ook het kwaad vermijdt, en het goed doet, hoog geroemd in de wereld — doet hij het met zulk een rein hart — dat hij voor den Alzienden zeggen kan: — *Alleen om uwenville deed ik, het geen ik deed, vermijdde ik, hetgeen ik vermijdde?* Ik daag den besten onder ons uit, of hij dit zeggen kan, of hij ooit een' mensch gezien heeft, die dit voor het aangezicht van God zeggen kon!! —

Ja,

Ja, was het dit alleen, dat wij het goede niet wisten; was ons zondigen alleen dwaaling — dan konden wetten ons helpen, die ons de dwaaling aantoonden, en op het waare goed wezen. Maar dit is het niet alleen, en zeker het minst. Wij weten toch wel zoo veel goed, wij wenschten het te doen, en doen het niet, en kunnen het niet doen. „Behagen hebben wij in Gods wet naar den inwendigen mensch: maar er is eene andere wet in onze leden; deze strijdt met de wet in ons gemoed, en neemt ons gevangen onder de wet der zonde, die in onze leden is.” Ieder mensch, die naa waare vroomheid, naa zuiverheid des harten streeft, als hij jaaren lang daarna gestreefd heeft, zal het aan zich zelve ondervinden, dat men door de wet niet gerechtvaardigd, niet rein worden kan.

Maar waar toe dan de wet? waar toe gaf God dezelve eertijds, en thans nog aan zoo veele menschen, indien hij toch wist, dat zij dezelve niet onderhouden konden? Wat baat zij, voor dat aan de menschen nieuwe krachten gegeven, voor dat zij door Jesus genezen, en verlost worden? — Paulus

heeft ons dit raadzel opgelost. „ Door de
„ wet komt alleen, en zal vooreerst alleen
„ komen kennis der zonden” En de-
ze komt zeker daardoor bij elk redelijk
mensch ! een diep gevoel van onze zwak-
heid en afwijkingen ! Een diep gevoel van
de verwikking van ons wezen ! — een diep,
smartlijk, Hemel en aarde om hulp aanroe-
pend zuchten : „ wie zal mij verlossen van
„ het lichaam deze doods ! ” — God heeft
den mensch wel eene wet in zijn hart gege-
ven, welke eene plaatsbekleedster Gods
zijn, hem leeren en rechten en straffen zal—
het geweten ! maar door de zonde wordt het
geweten steeds botter. Daaglijks maakt zich
de mensch meer en meer wijs : Dat het niet
zoo geheel onbillijk zij, hetgeen hij doet,
dat het zoo noodzaaklijk niet zij, hetgeen
hij nalaat. Het verstand wordt daaglijks
meer slaaf der driften ; moet schijngronden
vinden, voor hetgeen de driften willen.
Daaglijks worden de menschen rondom ons
boozet, ten minsten hunne denkbeelden van
recht en onrecht wijken meer en meer af,
van hetgeen bij Jesus recht en onrecht is ;
en men vergelijkt zich zelve het liefst met
menschen rondom zich ; dus maaken wij van
dag

dag tot dag een wet , welke met onze harts-
 togten , met de zeden der eeuw , ten laat-
 sten ook met haare ondeugden bestaan kan.
 Dronkenschap heet eindlijk zich een verge-
 noegen verwekken ; — Wellust heet een
 behoefte voldoen. — Lastering is sijne
 schertz ; valscheit noodzaaklijke schran-
 derheid ; gierigheid en hebzucht , zorg voor
 de zijnen. Het geweten spreekt steeds daar
 in het begin tegen , en wordt verdoofd ; het
 spreekt al zagter en zagter , en zwijgt eind-
 lijk geheel ; daartoe is dan de wet , van God
 gegeven ; eene wet , wier Godlijken oor-
 sprong men niet loochenen kan , opdat men
 zoude weder als zonde erkennen zou , schoon
 zij ons ook zeer gewoon , zeer gewoon aan
 onzen leeftijd is. Weet men dan in alle ge-
 vallen niet meer , dat begeerte zonde is ; dan
 moet de wet óns zeggen : „ gij zult niet be-
 „ geeren (*).” Gesteld , mijne waardsten ,
 iemand van u hadt eenen Zoon , door buitensporigheid zoo verzwakt , dat hij nood-
 zaaklijk genezing behoefde. Gij vader zei-
 de hem dit met liefde en ernst : maar al-
 les te vergeefs ! dewijl gij hem tot den ar-
 beid

(*) *Rom.* VII: 7.

heid niet aanzet, zoo gelooft hij daaglijks meer, dat hem niets deerde. Daarbij bedwelmt hij zich zelve nog met sterke dranken, en wil van geene levensorde, van geen genezing hooren. — Eindelijk zegt gij hem: Goed! dan moet gij thans dat werk doen, het welk gij voorheen deedt, hetwelk ieder gezond mensch doen kan! — Gij wist wel, dat hij het niet kon; maar gij beval het hem alleen, opdat hij zou gevoelen, dat hij verzwakt was; opdat hij zich zou laten genezen, en weder werkelijk gezond worden, en den arbeid werkelijk doen kon, dien gij vader hem gaf. . . . Zou dit onrechtvaardig zijn? Zou het niet veel eer wijsheid en liefde van den vader zijn? Liefde, die alleen hardfcheen, tot dat men weet, waarom het gefchied is? — Wanneer iemand kwaade oogen hadt, en het niet geloofde, dewijl hij zich altijd in eene half donkere kamer onthieldt, — zou het onrecht zijn, om hem een kaars voor de oogen te houden, om hem in de heldre zonneshijn te brengen, opdat hij voele, hoe zwak zijne oogen zijn? — En anders deedt God niet, toen hij de wet gaf — thans nog niet, om menschen daardoor rechtvaardig te maaken, maar om
voor

voor eerst kennis der zonden te werken.

En dit oogmerk werdt bij elken redelijken Jood, wordt nog steeds bij zoo veel duizend menschen door de wet bereikt, is bereikt geworden door zoo menig hard-schijnend, vloekdreigend woord van God of Jesus, door zoo menige scherpe leerreden, die den mensch toonde, wat hij zijn moest, en op het einde volstrekt worden moet; door zoo menig opgewekt geweten, hetwelk verdoemenis met eene schreeuwende, brandende waarheid predikte. Dit oogmerk zal nog bereikt worden bij allen, die thans de stem der wet nog niet hooren. En niet alleen door vergelijking van zich zelve met deze wet; door tegen overstelling van: „dus moest „ik zijn” — en „zoo ben ik!” ontstaat de kennis van zich zelve. — Ook de tegenkating, welke dikwijls in ons tegen deze wet ontstaat; de tegenkating, die ons zoo dikwijls de lasteringe afdwingt:— „dit is te veel! al te zwaar! — dit kan „toch geen mensch doen! — wat zou „dat uitwerken, indien de menschen zoo „waren, zoo leefden?” Zelfs deze tegenkating moet tot eene diepe inwendige ken-

kennis van onze verdorvenheid brengen. O! wanneer wij dan door ongeluk of ziekte, of door een ander middel van God tot de levendige overtuiging komen: „Het is „toch zoo geheel woordlijk Gods wet”! — Het moet zoo verstaan worden, gelijk het daar staat! zoo moet de mensch volstrekt worden! Zoo wil God het hebben! — — En wij herinneren ons, dat wij ons zoo sterk daaraan geergerd, daarmede gespot, gelasterd hebben, over die bovenmenselijke kuisheid, onbaatzugtigheid, koelbloedigheid; — dan, en alleen dan geloven wij, het geen de mensch anders volstrekt niet geloven wil, dat „vleeschlijk gezind te zijn” gezind te zijn, gelijk de groote hoop der menschen gezind is, „vijandschap is tegen „God.”

Ja zeker; „door de wet komt de kennis „der zonde.”

En nu nog twee woorden aan twee verschillende soorten van menschen, die zich deze woorden van Paulus voornaamlijk mogen inprenten. —

Een woord aan u, die alleen op het uitwendige ziet, op uitstorting van het kwaad,

op

op schijn van het goede, die u zoo gern met anderen vergelijkt, en dewijl gij in dit of dat stuk beter zijt dan hij, u thans voor heel goede Christenen houdt, en zonder meer te behoeven, denkt zalig te worden.— Gij zijt zulken, die door de werken der wet wilt gerechtvaardigd worden. Een van uwe voorgangers was die Pharizëer, die ook zeide: „Ik dank u o God, dat ik niet „ben, gelijk andere menschen! — en naa allen uiterlijken schijn dit ook met volkomen waarheid zeggen kon. „De tollenaar „ging gerechtvaardigd na zijn huis, meer „dan hij;” — want „door de werken der werken der wet wordt geen „vleesch gerechtvaardigd.” Wilt gij langs dezen weg gerechtvaardigd worden; dan moest gij — niet slechts zoo goed, als andere menschen om u — maar gij moest zoo rein zoo heilig, als Jesus Christus zijn.

Maar ook een woord aan u, die door strijden en worstelen, door vasten en verloochenen, door duizend middelen, poogt, om zoo te worden, gelijk Jesus de Mesias het vordert; die daaglijks oorzaak tot treurigheid vindt, dewijl gij zoo weinig vorderen kunt. — — O God! geef mij kracht
en

en liefde genoeg, om allen zulken diep in het hart te roepen: „ door de werken der wet „ wordt geen mensch gerechtvaardigd.” — Ja; God ziet met oogen der liefde op de redelijke poogingen, om goed en beter te worden. Ieder redelijk zoeker zal vinden; elk „ naa gerechtigheid hongerende en dorstende zal verzadigd worden;” maar verzadigd worden door Jesus, indien hij hem niet alleen als een bloot zedenleeraar, maar als een zondenvergever, verzoener; verlosfer aanmerkt. Stelt vertrouwen op hem, mijne broeders, dat hij doen zal, het geen gij niet kunt, dat hij u reinigen zal van zonden; indien gij u niet reinigen kunt. Gaat heen tot „ hem die moede en beladen zijt, hij zal u „ verkwikken”; bij hem, en alleen bij hem, „ zult gij rust vinden voor uwe ziel.” Amen.

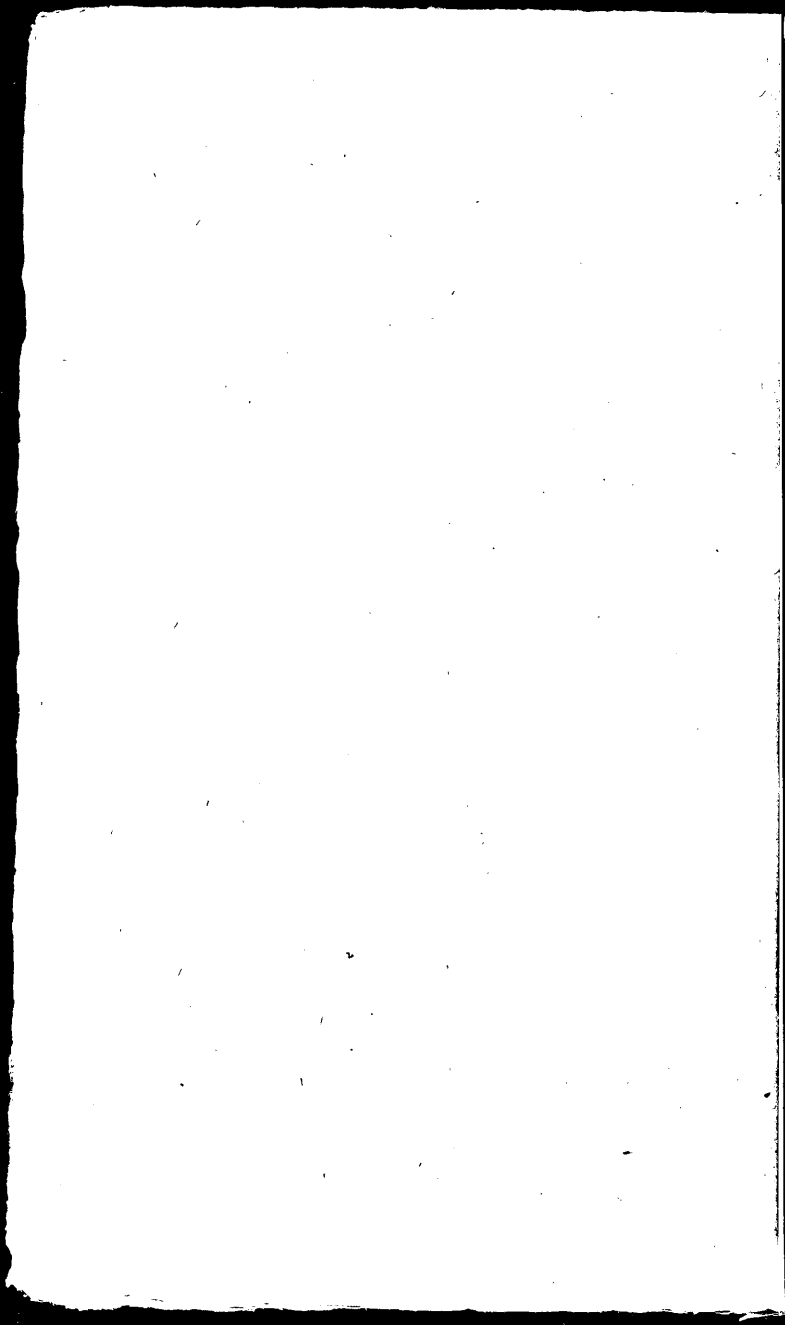
ZEVENDE

LEERREDEN

DE WET MOET TOCH VOLSTREKT
ONDERHOUDEN WORDEN.

OVER

Mattheus V: 17, 18.

Z E V E N D E

L E E R R E D E N

DE WET MOET TOCH VOLSTREKT
ONDERHOUDEN WORDEN.

O V E R

Mattheus V: 17, 18.

Mijne Christlijke toehoorders; ik zeide voor acht dagen, dat ik wenschte, dat die genen, welke die leerreden hoorden, heden zouden wederkomen, en ook deze zouden hooren, dewijl anders de eerste van veelen zou kunnen misbruikt worden. — Ik heb reden om dit te vrezen; want de leere, welke ik voorstelde, is reeds menigmaal misbruikt geworden, om traagheid in het goede te bewimpelen. „ Door de wet zegt Paulus „ komt alleen de kennis der „ zonden”; en ik bevljigtigde mij, te toonen, dat ook voor eerst daaruit verders niets komen moest. Maar nu zegt men: „ Dus is de wet alleen om te verschrikken! zij moest den mensch alleen op-

K

„ wek-

„ wekken, hem demoedig maaken, berouw
„ over zijne zonden verwekken. Wanneer
„ zij dit verricht heeft; dan heeft zij haar
„ geheel oogmerk vervuld. In den staat
„ der onschuld zou de mensch haar wel
„ hebben kunnen onderhouden: maar thans
„ kan hij niet; hij moet ook niet. Daarom
„ heeft Jesus de wet vervuld, opdat wij
„ niets te vervullen zouden hebben. Daar-
„ om heeft Christus geleden; opdat de zon-
„ den, die wij dagelijks doen, van welke
„ wij niet ontslagen kunnen of behoeven
„ te worden, ons vergeven worden.” — —
Tegen dit onzalig gebruik wil ik heden
spreken: heden uit de duidelijkste woorden
van Christus toonen, dat de Wet naar haa-
ren inwendigen geest, in haare volste uit-
gestrektheid moet onderhouden worden.

Geeft licht en kracht, ô Jesus, opdat uw
knecht heden een getrouw verklarer, dat
allen, welke hier zijn, getrouwe onbevoor-
oordeelde toehoorders van uwe woorden
zijn. Amen.

TEXT.

T E X T.

Matth. V: 17, 18.

Meent niet, dat ik gekomen ben, om de Wet of de Propheeten te ontbinden: Ik en ben niet gekomen, om die te ontbinden maar te vervullen. Want voorwaar zeg ik u, tot dat de Hemel en aarde voorbijgaan, en zal daar niet een jota of titel van de wet voorbijgaan, tot dat het alles zal zijn geschied.

Zoo liefderijk en liefstalig hadt Jesus het verzamelde volk aangesproken, onder den blooten Hemel, waar meest zijne kerk, op eenen berg, waar meest zijn predikstoel was, hij hadt zalig geprezen de lijdenden, de vervolgdten, die zich arm gevoelden, die naar gerechtigheid hongerden—hij hadt recht begonnen te spreken, gelijk iemand die ook, „het ge-, krookte riet niet verbreken”, noch, „de glimmende vlaswiek niet uitblusfchen” wilde, die gekomen was, „om het verloorene te zoeken en zalig te maken.” Zeker verëerde hij elk vonkjen goeds, welk zich in den eenen of anderen mensch mogt ontdekken. . . . maar fcherper en strenger wordt

zijn toon, als hij tegen de Farizeën en Farizeeschgezinden komt te spreken; tegen menschen, die zich reeds vroom en heilig genoeg waanden, dewijl zij een schijn van vroomheid aan zich hadden; die het niet meer voor nodig hielden, om naar gerechtigheid te hongeren, dewijl zij reeds meenden gerechtvaardigd te zijn. Christus was met elk begin van het goede te vreden: maar het moest bij het begin niet blijven. Men moest het doel der menschheid, het oogmerk zijner zending, en van alle inrichtingen niet vergeten, te weten, om den mensch geheel van zijne zonden te reinigen. — „Meent niet”, zeide hij, „dat ik gekomen ben, om dat te ontbinden, het geen God in zijne wet en door zijne propheeten zegt — om te verkondigen, dat de menschen het thans niet, of minder behoeven onderhouden. . . . Ik ben niet gekomen, om te ontbinden, te verzwaken, te vernietigen, maar naar zijnen inwendigen geest alles volkomen daar te stellen, te vervullen. Want voorwaar zeg ik u, eer zal Hemel en aarde voorbijgaan, voordat een Jota of tittel van de wet voorbijgaat, alles moet
„ ver-

„vervuld worden.” — Hoe kan men sterker en bepaalder zeggen, dat de wet in haaren geheelen omtrek volstrekt gehouden moet worden! dat alle schikkingen Gods, ook de zending van zijnen zoon, daar heen strekken, opdat zij onderhouden worde! — En dit is het geen wij thans enigzins breeder met elkanderen beschouwen willen.

1) Christus oogmerk was niet, de wet te ontzenuwen, maar volledig te maaken.

2) De wet moet dus naar haaren geheelen omtrek vervuld worden.

Dit willen wij toonen, en dan

3) eenige tegenwerpingen beantwoorden, die men gewoon is, daar tegen te maaken.

„Meent niet, dat ik gekomen ben, om de wet of de Propheeten te ontbinden. Ik en ben niet gekomen, om die te ontbinden, maar te vervullen.” Bekent nu, mijne waardsten, dat dit geheel anders luidt, dan het zoo menig één verwacht, die vergeving van zijne zonden hebben wil, om des te geruster voort te kunnen zondigen; die Wet en het Euangelie, in eenen ge-

heel onschriftuurlijken zin, tegen elkanderen ftelt, — geheel anders, dan de geloofsleere van hun, die zich daar aan houden willen: Jesus heeft de Wet vervuld, opdat zij haar niet zouden behoeven te vervullen.

Dit betekent het ook wel, dat Jesus ze gehouden heeft, dat hij gekomen is om ze te onderhouden. Dit betekent het zeker ook; En Jesus heeft het gedaan! Maar hij deedt het, opdat wij het ook zouden doen; hij gehoorzaamde, opdat wij ook gehoorzaamen; hij beminde, opdat wij ook beminnen; Hij was zagmoedig en nederig, vol geduld en onderwerping, opdat wij dit ook zijn zouden. Ook hij wilde door zijn voorbeeld toonen, hoe onontbeerlijk noodzaaklijk de vervulling van de wet is, en waartoe zij leidt. —

Het betekent ook niet alleen; dat hij de wet, op het volledigste, geleerd heeft, en gekomen was, om dezelve te leeren, om de zuiverste zedenkunde te prediken, die ooit op aarde gepredikt was. Het betekent dit zeker ook, en hij heeft het volbracht. Maar hij leerde — waarlijk niet, om fraai te leeren, maar opdat het onderhouden werd.

werdt. Hij ijverde tegen toorn en wraakzucht, opdat men toorn en wraakzucht vermijden; tegen onreine begeerte, opdat onkuifche begeerte in ons zou gedoodt worden; Hij vermaande tot liefde voor de vijanden, opdat men zijne vijanden beminnen, en kinderen van den vader in den Hemel zou worden. Alleen daarom waarschuwde hij voor onreinheid van allerlei soort, dewijl werkelijk alle onreinheid nadel doet, het genot verhindert, en dus weg moet.

Jesus was gekomen, om de wet te *vervullen*, om dezelve op te richten, in haare geheele kracht en omtrek, naar haaren geheelen geest onder de menschen weder te herstellen, — door onderwijs en voorbeeld, door mededeeling van nieuwen moed, en nieuwe kracht, door de zwaarste opoffering het weder mogelijk te maaken, dat dezelve vervuld kon worden. De vervulling der wet was het oogmerk van zijn onderwijs, en daaden, van zijn leven en dood. Hij leerde hier op den berg, en badt zijnen Vader, en stierf aan het kruis, — alles daarom, opdat de menschen „volmaakt „zouden worden, gelijk hun Vader in den „Hemel volmaakt is.”

En hij zegt dit niet alleen hier, maar ieder van zijne daaden, en elk van zijne woorden getuigt dit, dat hij gekomen is, niet om de wet te ontbinden, maar te vervullen ! Jesus, moest de bedrieglijkste, oneerlijkste mensch op aarde geweest zijn, indien hij een ander oogmerk gehad hadt, dan de — vervulling der wet te bewerken. Hij zou er niet aan gehad hebben, of de mensch zich zelven verloochende, en toch heeft hij gezegd. „ Wie mijn „ leerling wil zijn, die moet zich zelven „ verloochen”. Het zou immers hetzelfde geweest zijn, of men zijn hart aan rijkdom hing, of niet; en en evenwel heeft hij gezegd: „ Eer zal een Kemel door het „ oog van een naald gaan, voor dat een „ rijke in het koningrijk Gods komt.” Hij zou gedacht hebben, de menschen behoeften juist de wet en zijne woorden niet te onderhouden; het was genoeg, dat hij ze onderhieldt, en evenwel heeft hij gezegd: „ Uwe gerechtigheid moet beter zij dan „ die der Farizeën en Schriftgeleerden, „ anders zult gij niet in het koningrijke „ Gods komen ? Wie deze mijne woorden hoort, en doet ze niet, die is aan „ een

„ een dwaas gelijk, die zijn huis op een
 „ zandgrond bouwt.” — Nog eens! Je-
 fus zou een zeer snood, oneerlijk mensch
 geweest zijn, indien hij zoo sprak, en ge-
 heel anders dacht. Op zijn woord zou ik
 mij dan niet geern verlaten, indien hij
 zoo sterk op de vervulling der wet drong,
 en evenwel de vervulling der wet voor on-
 nodig hieldt; indien hij zich gedroeg, als
 of hij gekomen was, om de wet weder te
 herstellen, en in waarheid dezelve toch al-
 leen ontbinden, haare alverbindende kracht
 alleen ontzenuwen wilde.

Ja — Jefus heeft zelf menigmaal iet uit-
 wendigs van de wet overtreden; dus dit
 ontbonden, als gij dit zoo noemen wilt.
 Maar hij ontbondt de schaal, om de pit te
 hebben. Hij overtradt eene Sabbaths-wet,
 om eenen mensch te redden; Hij ging in
 tollenaars huizen, om tollenaars te bekee-
 ren; met ongewasfchen handen ging hij
 aan tafel, maar zijn hart hieldt hij rein
 voor God. Hij overtradt de letter der wet,
 om den geest te behouden. — Altijd en
 eeuwig was dit de zin van hun, die „ niet
 „ niet gekomen waren om te ontbinden,
 „ maar om te vervullen!” Altijd hieldt de

gemaakte vroomen geern het uitwendige, dat zoo gemakkelijk is, en zoo veel vertooning heeft; en de waare vroomen het inwendige der wet, het welk zoo zwaar is, en zoo weinig vertooning heeft. Steeds „vertienden de Fariseen de munte, dille, „en het komijn”, de geringste moeskruiden, „en lieten geloof en barmhartigheid naa, „het gewigtigste van de wet;” en steeds was de taal van de tegen Farizeën: „zui- „ver eerst het inwendige, opdat ook het „uitwendige rein worde.”

2. „Want ik zeg u waarlijk, tot dat Hemel en aarde voorbijgaan, en zal daar „niet een Jota of tittel van de wet voor- „bijgaan, tot dat het alles zal zijn geschiedt”; — indien ons dit een ander eerlijk kundig man eens zeide met dat vertrouwen, met de uitdrukking van een ontwijfelbaar overtuiging — en wij hadden tot nu toe het tegendeel geloofd; wij hadden gemeend; dat evenwel niet alles van de wet behoefde gehouden; — dat als men slechts eenen goeden wil heeft, God daarmee reeds te vreden zij. — Wij zouden verbaazen, de zaak verder na denken,
of

of die man niet een weinig gelijk hadt, en of wij ons zelven niet bedrogen. Was het nu een Godgeleerde, wiens diepe kunde wij niet konden in twijfel trekken; hoe veel te meer zouden wij dit nadenken! — en nu zegt Jesus Christus het, de wijste en de waarachtige, hij, die alle dingen weet, door wien wij alles weten, hetgeen wij weten. Hij zegt het met die zekerheid, met dien nadruk, bevestigt het met een eed: „Eer zal Hemel en aarde vergaan, eer dat „een Jota of tittel van de wet on vervuld „blijve:” Wie wil — wie kan daar tegen iet zeggen? — Het mag dan gaan, hoe het wil — de mensch mag nog duizendmaal onmagtiger, de wet nog duizendmaal zwaarer zijn — — hij, door wien Hemel en aarde geschapen werdt, zegt: eer zal Hemel en aarde vergaan, voordat er iet van de wet on vervuld blijve! daarbij moet of zal het ook blijven. Hier geldt geen uitvlucht, geen beroeping op de barmhartigheid Gods — de wet moet in haare kracht blijven. God wacht en verdraagt langer, dan de geduldigste mensch wachten en verdraagen zou kunnen! maar eindelijk moet het worden, gelijk hij wil.

Hij

Hij gaf de wet, als een richtsnoer der menschen. Dit moeten wij doen, dat moeten wij laten — en „ geen Jota of tittel van „ deze wet zal voorbijgaan, tot dat alles „ vervuld is.”

En hoe diep voelt hij dat ook, die de natuur der zonde, de natuur der godelijke wet kent, dat dit in het geheel niet anders zijn kon, indien de mensch naar alle zijne behoeften volkomen gelukkig, indien hij zalig worden wil. Goed is niet alleen daarom goed, dewijl God het beveelt, maar God gebiedt het, dewijl het goed is; kwaad is niet alleen daarom kwaad, dewijl God het verbiedt, maar God verbiedt het, om dat het kwaad is. De zonde is vergif, en de godzaligheid is, volgens eeuwige wetten een artzenij, een voedzel, een verkwikking der menschheid. De vervulling der wet is dienstig voor de gezondheid en zaligheid. Tusschen het volgen van zijn geweten, en het eeuwig leven — tusschen het volgen van zijne hartstogt, en het verderf, is eene zoo onscheidbaare verbinding, gelijk tusschen het zaad en de oogst. Alle bedreigingen en alle beloften Gods zegen bij flot niets anders, dan: „ hetgeen „ gij

„ gij zaait , mensch , dat zult gij inoogften.
 „ Wie in vleesch zaait , die zal van vleesch
 „ het verderf inoogften ; maar wie in den
 „ geest zaait , zal uit den geest het eeuwi-
 „ ge leven maaijen ” (*) Elke onreinheid
 van het harte verftopt eenen zin , waar-
 door men zaligheid genieten kan ; en alleen
 het reine hart is vatbaar voor de hoogfte
 zaligheid , om God te aanschouwen. Het
 is even zoo onmooglijk , dat een toornig ,
 nijdig , wellustig , aan de aarde gehecht
 mensch in verkeering met God en Jefus
 zalig zij , fchoon God hem ook daartoe op-
 nemen wilde , als het onmogelijk is , dat
 een doodzieke zich bij eene overvloedige
 tafel verkwikken , of een mensch met kwaade
 oogen zich over de opgaande zon ver-
 heugen kan. De wet Gods doet niets , dan
 den weg tot een duurzaam geluk aanwij-
 zen ; „ er zal geen Jota of tittel van de
 „ wet voorbijgaan , ” betekent dus in de
 daad niets anders dan : God zal niet rusten ,
 met zijne fchikkingen niet ophouden , tot
 dat hij de menfchen zalig gemaakt heeft.

3. Ik

(*) *Galat. VI.*

3. Ik weet wel, mijne waardsten, dat meti tegen deze, offchoon van Jesus zoo nadruklijk gepredikte, waarheid veele tegenweringen gemaakt heeft. Niet alleen openlijk, en ik mag wel zeggen, openlijk het minst, maar het meest zich zelve in zijn hart; zich zelve, om niet te onrustig te worden, om zich door eene uitspraak gelijk deze het hoofdkusfen niet te laten ontnemen, waarop men zo zeker sluimert.

Ik weet wel, dat men zich zelve inluisert; Jesus meende: — dus *moest* het eigenlijk zijn: dit *kon* God van ons vorderen; maar dewijl wij te „ zwak waren; „ zoo wilde God het door Hem vervullen „ laten. Wij moeten alleen deze barmhertigheid erkennen, en het moet ons „ berouwen, indien wij zondigen — dan „ kunnen wij op eene veel gemaklijker wijze „ ze zalig worden.” — — Maar ik weet ook, dat deze waan, die op Jesus schijnt te steunen, de woorden van Jesus vlak tegen spreekt: dat Jesus niet zegt: De wet moet eigenlijk onderhouden worden, — maar dat hij zweert: Dezelve zal en moet onderhouden worden in haaren geheelen omtrek. Ik weet, dat de mensch, die niets dan

dan berouw voor noodig houdt, nimmer tot hartlijk berouw komen zal; en dat juist op zulke lieden het woord van Jesus ziet: „niet een ieder, die tot mij zegt, Heere, „Heere, zal ingaan in het koningrijk der „Hemelen: maar die doet den wil mijns „vaders, die in de Hemelen is (*).” — En dan zegge weder niemand: „Jesus heeft „alleen voor zijne verheerlijking zoo gesproken: nadat hij voor ons gestorven „is, is de zaak anders gesteld. Thans zijn „wij van den vloek der wet verlost enz.” Juist dit gevoelen veroordeelt Jesus in de gelijkenis der nodiging ter maaltijd (**). Ook daar was een genodigde, die voor niet gespijsd zou worden; ook hem werdt gelijk de anderen een eerekleed aangeboden, zonder het welk men niet voor den Koning verschijnen kon; maar ook hij verwierp dit, hieldt het voor onnodig, en zijne klederen voor goed genoeg. Zijn vonnis was: „bindt zijne handen en voeten, „neemt hem weg, en werpt hem uit in „de buitenste duisternis; daar zal zijn weeninge en knerfinge der tanden.” Reeds hadt

(*) *Matth.* VII. (**) *Matth.* XXII; 11—13.

hadt Jesus geleden, en was gestorven en weder opgestaan, en ten Hemel gevaaren, en toch sprak Paulus, gelijk Jesus: „ Christus „ heeft zich zelven voor de gemeente over- „ gegeven : opdat hij ze heiligen zoude, en „ hij ze hem zelven heerlijk zou voorstellen „ een gemeente, die geen vlek of rimpel „ heeft, of iet dergelijks, maar dat zij zou- „ de heilig zijn en onberispelijk” (*). Voor en na Christus verschijning bleef het oogmerk van God met den mensch steeds het zelfde. Steeds zou hij het evenbeeld der Godheid in licht en kracht, reinheid, en liefde zijn. Christus was alleen een ander — of veel eer het voor lang bepaalde, alleen tot nu toe onzichtbaar geweest middel tot het zelfde oogmerk. Hij toonde alleen een gemaklijker weg aan, om de wet te vervullen; gaf moed en kracht daartoe; maar eeuwig bleef het waar, hetgeen hij zelf toch zoo nadrukkelijk als eene eeuwige waarheid opgeeft: „ Eer zal Hemel en aarde voor- „ bijgaan, voor dat een Jota of tittel van „ de wet voorbijgaat.” De geheele wet blijft, tot dat zij vervuld is.

Vraagt

(*) *Ephes. V; 25-27.*

Vraagt niet, hoe het mogelijk is, om deze geheele wet in haaren geheel en omtrek te vervullen, — den inwendigen grond van zijn hart zoo te veranderen, — zoo onbaatzuchtig — zoo rein van alle vleeschelijke lusten, van alle eergierigheid, van alle toorn en wraakzucht, zoo vol van reïne, Hemelsche, al bevattende liefde te worden, gelijk Jesus het begeert. Laat dit u voor eerst genoeg zijn, te weten: dat God dit wil, en Jesus Christus! — Geloofst voor eerst — dat die God, die den mensch kent met alle zijne zwakheden — dat die Jesus, die „ verzocht werdt op alle manieren, opdat hij medelijden met ons zoude kunnen hebben, ” dat die geen geboden zal geven, die wij onmogelijk onderhouden kunnen. Vertrouwt voor eerst aan God en Jesus, alleen die wijsheid en die goedheid toe, die gij aan een' menschlijken Wetgever, eenen aardfchen Vader toevertrouwt, die toch waarlijk zijn zwak kind niets bevelen zal, om een steen van honderd pond te dragen, of hem in een uur tijding van iemand, veele mijlen ver woonende, te brengen. Maakt een begin, om de wet volgens haaren inwendigen geest,

L in

in haaren geheelen omtrek te onderhouden.— Dezelve zal en moet toch volstrekt gehouden worden. Hoe sterker gij dan gevoelt, dat gij niet kunt; hoe meer gij onmagtig onder den last bezwijkt; des te nader zijt gij bij den weg, waar langs zij alleen vervuld kan worden. Onwrikbaar zij uw geloof: „God zal niet willen maaijen, waar hij niet gezaaid heeft”; en — het Euan-gelie zal uw geloof in aanschouwen veranderen. Amen.

ACHT-

ACHTSTE

LEERREDEN

EEN VERLOSSER, EEN HELPER IS
ONS NODIG, EN DEZE IS JE-
SUS VAN NAZARETH.

OVER

Romeinen VII: 24, 25.

HTER

A C H T S T E

LEERREDEN,

EEN VERLOSSER, EEN HELPER IS
ONS NODIG EN DEZE IS JESUS
VAN NAZARETH.

O V E R

Romeinen VII: 24, 25.

Mijne waardste toehoorders, indien gij op mijne beide laatste leerredenen opmerkzaam zijt geweest, en gij u dezelve nog herinnert; dan zult gij gevonden hebben, dat zij elkanderen schijnen tegen te spreken, *God* gaf de wet; de mensch *kan* dezelve niet onderhouden; en hij *moet* ze nogtans onderhouden. God weet het, dat hij dezelve niet onderhouden kan, en evenwel gaf hij ze aan hem. Indien gij verder nagedacht hebt; dan zult gij gevonden hebben, dat de strijdigheid niet alleen in deze leerredenen, maar in den Bijbel, en in ons zelven ligt. — „ Door de wet komt de kennis „ der zonden ” zegt Paulus; en „ elk punt

L 3

„ van

„ van deze wet moet vervuld worden” zegt Jesus. — „ Gij moet rein worden” zegt het onbedorven geweten; en — „ ik kan „ het niet worden” zegt onze daaglijkfche ondervinding. Hoe moet hij gesteld zijn , die dit zoo nadenkt ; die geern de wet wilde onderhouden , en evenwel dezelve niet onderhouden kan, die even zoo diep gevoelt, dat hij ze niet onderhouden kan , als hij gevoelt , dat hij dezelve houden moet ! — — Ik moet het oprecht zeggen : dat het mij zeer aangenaam zou zijn , indien zeer veelen deze strijdigheid bemerkten ; dat zeer veelen bij zich zelve gedacht , of gezegd hadden : de leeraar heeft zich zelve tegen gesproken ! — — Juist dit zou ons daar heen brengen , werwaarts Gods woord ons geern brengen , waarop ik u door deze leerredenen opmerkzaam maaken wilde. Indien de wet volgens haren geheelen omtrek , volgens haaren inwendigen geest moet gehouden worden , gelijk het zuivere geweten , zoo wel als Jesus Christus zegt ; — en indien toch de mensch , — ook de beste — ook met den besten wil , — ook met uitspanning van alle zijne krachten ze niet kan houden ; indien de goede , naar gerechtigheid hon-

hongerende , overal eenen reinen zoekt , hem hier in eenen beroemden man , daar in eenen afgezonderden van de wereld , daar in den zedenleeraar , wetprediker , Euangelie — verkondiger hoopt te vinden , en hem geduurig niet vindt — — hoe natuurlijk is dan de gedachten : Och dat God hielp ! verlost ! kracht gaf ! — Hoe gevoelt men dan , dat het menschdom eenen geneesheer , eenen verlosfer , nodig heeft ! — En indien God ons nu zegt : Ik wil u helpen ! hier is iemand , die u helpen , genezen , verlossen , die u de kracht geven wil , die u ontbreekt . — — Hier is Jesus Christus ! — Indien die Jesus ons met zijne liefde voorkomt ; ons nodigt , niet , als of hij ons iet geven , maar als of hij iet van ons hebben wil . — O ! met welke wellust en welke dankbaarheid zal elk naar reinheid en rust strevend hart hem aannemen , hoe zal hetzelfde zich aan hem vasthouden , nadien het zoo niemand heeft , aan wien het zich verbinden kon ! — O ! Jesus , gij , die geven wilt , hetgeen de menschen behoeven ; ook heden , ook in dit uur behoeven wij u , en in welk uur niet ? — alleen een vonkjen van uw licht , alleen een enkele straal van

uwen geest in ons ; opdat het gevoel van ons zelve — het gevoel van uwe hooge liefde in ons kome. Uw woord houden wij u voor : „ Waar twee of drie in mijnen „ naam vergaderd zijn, daar ben ik midden „ onder hen.” Amen. Dit geschiede ook heden Amen. *Onze vader enz.*

T E X T.

Rom. VII: 24, 25.

Ik ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? Ik danke Ged door Jèsus Christus, onzen Heere.

Ik wenschte, dat ieder redelijk, naar reinheid van harte strevend mensch — een verkeer van Jèsus, of niet — het beproefde, en met stille opmerkzaamheid, en onbevlekt hart dit hoofdstuk, of slechts van het 14 vers af, las — of hij niet even eens gesteld is; of hij niet elk woord van Paulus met een zuiver geweten naa kan zeggen. Ik zeg elk redelijk, elk, die naar reinheid van harte streeft. Want waarlijk — wien het hem alleen daarom te doen is, om goed te *schij-*
nen,

nen, en niet om wezenlijk goed te zijn, dien moet het toch zeer gemakkelijk zijn, te ontkennen, het geen hij nogthans bij zich zelve gevoelt; want waarlijk; wie nooit op zijn hart acht sloeg; wie de hoogste, den mensch verkrijgbaare vroomheid alleen in eene uitwendige, lijdelijke gehoorzaamheid zoekt, en zich daarmede gerust stelt, die zal nooit ernstig klaagen, gelijk Paulus den mensch laat klaagen. Maar voor hem, wien de inwendige geest der wet voor oogen zweeft: — Bemin God boven alles, en uwe naasten als uw zelve; voor hem kon Paulus niet beter voorbereiden, hetgeen hij voorbereiden wil: — De menschheid verlangt naar een helper, redder, naar een verlosser — zij heeft hem nodig en voelt, dat zij hem nodig heeft. Niet beter kon hij voorbereiden op Jesus den Mesias, die de menschen helpen, verlossen wil. Er zijn dus twee stukken, die in overweging moeten komen.

1) *De mensch kan niet anders geholpen worden, zij kunnen niet anders van zonden en dood bevrijd worden, dan door eenen magtigen liefderijken geneesheer, die onze geheele, door zonden en haare gevolgen dood-*

krankte natuur weder geneest, en een nieuw, in en uitwendig leven geeft.

2) *Deze geneesheer en leringever is de Messias, Jhesus van Nazareth.* — Vooreerst slechts het een'; hij wekt een nieuw geloof en liefde door zijnen geheelen wandel.

1. Eigenlijk, mijne waardsten, behoefde ik alleen te herhaalen, hetgeen ik voor eenige weken gepredikt heb, indien ik bewijzen wilde, dat de menschen eenen verlosser behoeven. Zij zijn niet meer hetgeen zij waren, hetgeen zij naar Gods wel zijn moesten. Zij verzwakten, verlaagden hunne natuur. Tot geloof, liefde en eeuwig leven waren zij bestemd; en ongeloof, liefdeloosheid, en dood is over hun. De wet is hun gegeven, die zij onderhouden zouden, onderhouden moesten, wilden zij gelukkig zijn, en — zij kunnen dezelve niet onderhouden. Zij kunnen zich zelven niet van de zonden bevrijden, zoo min als zij zich van den dood verlossen kunnen. Heeft men dan geen redder, helper, en verlosser nodig? Moet een ander mij niet genezen, zo ik mij zelven niet genezen kan. — Moet een ander mij niet helpen, indien ik mij zelven

ven niet helpen kan? Waar mijne kracht niet toereikende is, heb ik daar geen andere, hooger kracht nodig! — En dat dezelve niet toereikend is, dat de mensch zichzelf niet van de zonden bevrijden kan; ach! hoe sterk hebben dit de menschen reeds zedert eeuwen ondervonden. Paulus was waarlijk slechts een uitlegger van elk goed naa inwendige reinheid strevend hart, als hij zeide: „Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?” — De beste menschen van alle tijden, en landen, wier vroomheid geprezen, die voor heiligen verklaard, en tot voorbeelden ter navolging gesteld worden, het welk zij ook in zeer veele opzichten waren. — O! wanneer zij zich bij Gods wet in den Bijbel, of in hun geweten, bij de op inwendige gewaarwordingen ziende zedenleere van Jesus vergeleken; hoe moesten zij klaagen over hunne bedorvenheid, over het verftikte, vernietigde van hunne deugd! over de onverdelgbaare, met elken morgen vernieuwende, bij elke tegenkanting zich zelve slechts verbergende, dieper inwortelende drift tot het kwaad, welke zij in zich zelve omdroegen! Hoe drukte het dikwijls allen hunnen

nen moed ter neder , wanneer zij na lang strijden eene zonde meenden overwonnen te hebben , en dezelve nu op eens weder in reuzen groote te voorschijn kwam! — hoe moesten zij klaagen over de laauwigheid , waar ijver ; over twijfeling , waar vast geloof ; over eigenliefde , waar zuivere , onbaatzuchtige liefde zijn moest ! — En dit was niet hunne buitengemeene , overgedrevene demoedigheid , dat zij zoo klaagden. De demoedigheid wil toch niet , dat men zich zelve voor boozter opgeve , dan men zich gevoelt. — Dit zou schijn , huichelaarij , maar géen deugd geweest zijn. Het was een diep , inwendig gevoel bij hun. Anderen mogten hun zeggen , hetgeen zij wilden ; zij wisten het beste , hoe zij waren ; hoe weinig het dikwijls zuivere liefde was , hetgeen zuivere liefde scheen ; hoe het dikwijls door strijd en kampen moest gedwongen worden , hetgeen uit een vrijwillig hart komen moest. Laat mij u , in plaats van op vreemde onbekende voorbeelden , op een bekend wijzen. Deze KASIMIRE , die nog in het hart van elken *Lipper* vereerd wordt ; wie was er onder ons , die zich met Haar , zijnen iever voor het goede,

de, met Haaren ijver, zijne waarheidsliefde, met Haare waarheidsliefde, zijne menschenliefde met de Haare dorst vergelijken? Wie kan en zal het ontkennen, dat zij meer, in zoo veele opzichten meer dan hij, eene naavolgtster van Hem was „ die het „ land rondging, om goed te doen? ” En toch gevoelde zij haare zwakheid! hoe gevoelde zij het lichaam dezès doods! hoe dikwijls zeide, en schreef zij „ dat zij zich „ zoo bedorven gevoelde, dat geene rech- „ te liefde en dankbaarheid voor God in „ haar was, dat zij haare traagheid en ei- „ gen zelfs liefde de overhand moest la- „ ten, dat ook haare beste daaden, niet „ waren, hetgeen zij zijn moesten! ” — Hoe vloeide uit haar waarheidminnend, zich zelf kennend hart: „ Het zal steeds mij- „ ne belijdenis blijven, hetgeen het lied „ zegt. ”

- „ Beneemt men mij den troost, dat ja gewis,
- „ Mijn JESUS aan het kruis mijn schuld niet heeft
- „ gedragen;
- „ Dat Hij geen God, noch mijn verlosfer is —
- „ Dan zal ik vol van angst en kommer eindloos
- „ klaagen ” (*).

— O!

(*) Het leven en laatste uren der Vorstin KASIMIRE

— O! mijne waardsten, klaagde zij over haare bedorvenheid, wie zou dan niet klaagen? — Gevoelde zij, die waarheidminnende, die het zeker voor zonde zou gehouden hebben, deze nedrigheid te veinzen, indien zij niet zoo geweest was; — gevoelde zij het lichaam des doods in zich zelve, wie is er onder ons, die het niet gevoelde, ten minsten niet gevoelen kon? behoefde die liefderijke, gemoedelijke, godzalige, van welke men zoo veel goed en

ZOO

van der Lippe, door mijnen waardigen ambtgenoot, den Heer CHAPON uitgegeven bl. 77—87. — Ook in de berichten van het leven der voortreffelijke Vorstin *Sofia van Isenburg* komen overal spoozen van dit gevoelen voor.

Aan LAVATER's dagboek moet ik ten minsten herinneren, en aan ROUSSEAU's *Confessions*, om een zeker soort van zekere lieden, die den mensch voor geheel goed houden; omdat hij zeide: *L'homme est bon*. Men kan dit woord niet naauwkeuriger bepaalen, dan hij het zelf in zijne *Confessions* bepaald. Ik wenschte, dat de Schrijvers van de *Christl. Magazins* zulke belijdenissen van de vroomste lieden van alle kerkgenoodschappen verzamelden, opdat men zou kunnen zien, hoe misnoegd zelfs die lieden over hunne bedorvenheid waren, die men als voorbeelden van reinheid opgeeft.

zoo weinig kwaat weet , eenen verlosfer , eenen vergever der zonde , — wie zijt gij , die hem niet zou van noden hebben ? Ja , er zijn menschen genoeg , die juist *daar aan* niet denken , juist *daar over* niet klaagen ; die in alle geval mede zeggen : dat zij ook zondaars zijn — maar het welk hun weinig bekommring , weinig zorg veroorzaakt. O gij — zijt daarom niet rein ; gij voelt slechts uwe bedorvenheid niet. U ligt er niet aan gelegen , om de wet te onderhouden ; daarom klaagt gij er niet over , dat gij dezelve niet houden kunt. Uwe gedachten en pogingen loopen alleen op het aardfche — op vermedering van uwe goederen , van uw aanzien , van uwe zinlijke vergenoegens ; en daartoe behoeft gij zeker geen verlosfer : Maar wordt het u eens ernst , om zoo te leven , gelijk een leerling van Jesus leven moet ; neemt gij zijne wetten zoo woordlijk op , gelijk men rijkswetten van eenen koning nemen moet ; en gij wildet dezelve ernstig onderhouden , en wendet daartoe alle uwe krachten aan ; niet alleen om er *éene* te onderhouden , maar *alle* ; niet alleen zoo , gelijk ze van *anderen* onder-

derhouden worden, maar zoo, gelijk JESUS ze wil onderhouden hebben — en nu zinkt gij elk oogenblik neder, gij kunt ook met den besten wil, niet verder komen; niet inwendig reiner, gelooviger, liefderijker worden — — dan verlangt gij zeker naar hulp; dan vloeit gewis ook uit uw hart deze klacht voort: „Ik ellendig, mensch! wie zal mij verlossen van het, lichaam dezès doods!”

En wie ook nog zoo ver niet is, wie ook nog naar geenen verlosfer van zonden verlangt, die verlangt ten minsten naar eenen verlosfer van de dood, de ongelukkigste vrucht, welke de zonde gedragen heeft. Ook hier vertoont zich de behoefte niet, indien men gezond en wel is, met de be-
minde van zijn hart, — dan denkt men gemeenlijk zelden aan de dood; of indien men aan hem denkt; dan is dit eene zoo verwijderde, thans nog onwaarschijnlijke zaak, dat zij al het verschriklijke verliest. Wil een boek, of een lijk, of de ziekte van eenen geliefden ons daar aan herinneren; dan wenden wij alles aan, om deze gedachten te verbannen. — Juist om haare ver-
schrik-

schriklijkheid ontvlieden wij dezelve zoo gaarn. Maar wanneer hij eindlijk komt, — gij man, over uwe geliefde vrouw, gij Vrouw, over uwen man, gij Ouders, over uwe kinderen — over hetgeen, waaraan uw hart kleefde, uw alles, uw eenigste op aarde — gij moest zien, hoe dit van langzaamerhand verwelkt, elke levenskracht afneemt, en sterft! In de aarde moest gij zien nederleggen, hetgeen de eenige vreugde van uw leven was — stof tot stof — en gij zoudt niet hoopen, hetzelfde weder te zien; gij weet, gij wist ten minsten niets daarvan; voor eeuwig waren deze oogen gesloten, waarin gij zoo veel liefde last, — voor eeuwig, van u dit hart gescheurd, hetgeen voor u bijzonder schein geschapen te zijn — voor eeuwig! — Nimmer, nimmer weder zien? Welk menschlijk hart kan deze gedachten verdragen! — Nooit zult gij, ouders, uw bemind, hoopgevend, kind weder zien? — Alle de geschiktheden tot menschen grootheid, tot elke menschen schoonheid zouden met hem sterven voor altijd? De worm des doods zou de bloesfem afknagen, waaruit eene zoo heerlijke bloem, zou voort-

M

ge-

gekomen zijn , Hemel ! Hemel ! hoe onverdraaglijk hard voor een hart , gelijk een menschen hart is ! Ach ! in zulke omstandigheden — wie eens daar in was , die weet het — of wanneer wij eens zelven zullen wegsterven van die genen , die wij beminnen ; dan verlangt elke zenuw van ons wezen naar verlossing van den dood . Alles , hetgeen in ons roepen kan , dat roept : „ Wie zal mij verlossen van het lichaam dezes „ doods ? ”

2. Verscheen nu op zulk eenen tijd , dat wij de dood van eenen geliefden beweenen , of over onze zonnen benaauwd zijn . — Verscheen er dan een man , die ons vergeving , verlossing van zonden , die ons verlossing van de dood verkondigde , die ons door de onloochenbaarste daaden bewees , dat hij ons van de zonden en dood bevrijden konde . — Ach ! hoe zou ons geheele wezen zich naar hem tuitrekken ! hoe zouden wij ons bij hem vervoegen , en hem ook voor ons om hulp , en verlossing smeeken , die ons geen ander mensch geven kon ! — En mijne waardsten , zulk een man heeft

heeft zich voorgedaan. Het is Jesus Christus! „ Zoo lief heeft God de wereld gegeven, hadt, dat hij zijnen eeniggeboren zoon gaf, opdat allen, die in hem geloven, niet zouden verloren gaan, maar het eeuwige leven hebben. Er is geen ander heil, ook geen andere naam, waar door de menschen kunnen zalig worden, dan alleen de naam van Jesus.” Dit, en hoe hij ons van zonden en dood verlost, daar over zullen wij heden niets zeggen. Ik moet dit tot eene ander gelegenheid bespaaren. Dan alleen aan eenige waarheden wil ik u herinneren, opdat deze voor eerst recht vast staan, en op dezelve gebouwd kan worden.

Gezeld, Jesus hadt geheel niets gedaan, waarvan wij wisten, dat het ons van zonde en dood zou kunnen verlossen: Hij was niet gestorven, gelijk hij gestorven, niet opgestaan, gelijk hij opgestaan, niet ten Hemel gevaren, gelijk hij ten Hemel gevaren is; zoo is dit toch onloochenbaar waar; de Profeeten hebben de verlossing der zonden door hem beloofd, hij wordt als een verlosser der zonden aangekondigd, —

voor een' verlosfer der zonden en dood heeft hij zich zelve uitgegeven. „Hij is om „ onze overtredingen verwondet, om onze „ ongerechtigheden is hij verbrijzeld: de „ straffe, die ons de vrede aanbrengt, was „ op hem, en door zijne striemen is ons ge- „ nezinge geworden” (*). Naa den be- „ paalden tijd, zouden de overtredingen „ gefloten, en de zonden verzegeld, en de „ ongerechtigheid verzoend, en de heilig- „ heid der heiligheden gezalfd worden” (**). „ Voor het huis Davids zal een fontein geo- „ pend zijn, tegen de zonden en tegen de „ onreinheid (***)” De geboorte van Je- „ fus werdt aangekondigd door den Engel, „ als van iemand „ die zijn volk zalig zou „ maaken, van alle hunne zonden (†). „ En Jesus zelf zegt zoo dikwijls „ dat hij „ gekomen is, om te zoeken en zalig te ma- „ ken, dat verlooren was (††). „ Want „ „alzo

(*) *Jesaja* LIII: 5.

(**) *Dan.* IX: 24.

(***) *Zach.* XIII: 1.

(†) *Matth.* I: 21.

(††) *Matth.* XVIII: 11. *Luc.* XIX: 10.

„alzo lief heeft God de wereld gehad, dat
 „hij zijnen eeniggeboren zoon gegeven
 „heeft, opdat een iegelijk, die in hem ge-
 „looft, niet en verderve, maar het eeu-
 „wig leven hebbe (†††)” — „dat hij de
 „opstanding en het leven is; die in hem
 „geloofd, zal leven, al was hij ook gestor-
 „ven (†)” — Nog voor zijn weggaan van
 de aarde geboodt hij zijnen leerlingen,
 dat zij zouden leeren en doopen. —
 „Wie geloofd zal hebben en gedoopt
 „zal zijn, die zal zalig worden; wie
 „niet geloofd zal hebben, zal ver-
 „doemd worden.—Zijne magtspreuk:” U
 „zijn uwe zonden vergeven!” Gij of gij
 sta op uit de dooden! Dit alles toont duid-
 lijk, dat een verlosser van zonden en dood
 in hem verwacht werdt, en dat hij zich
 daarvoor uitgaf. Hij zou het menschdom
 bedrogen hebben, indien hij dit alles gezegd
 hadt, en alleen een voorbeeld en zeden-
 leeraar zou geweest zijn; want waarlijk!
 dit kon niet zalig maaken, hetgeen verloo-
 ren

(*) Joh. III: 16.

(†) Joh. XI: 25.

ren was; want waarlijk! de menschen hadden meer dan dit alleen nodig; — niet alleen eene wet en voorbeeld, maar ook moedkracht, om hem te volgen; want waarlijk, goede voorbeelden, goede zedenleeraars waren er wel meer geweest, dit was JOHANNES *den dooper* ook geweest, die zich toch voor onwaardig hieldt; om Jesus de geringste diensten te bewijzen, die zich alleen voor de roepende stem uitgaf, en verklaarde, dat men „ voor den Heere den weg bereiden moest.” Die op Jesus wees, en zeide; „ deze is het lam Gods, hetwelk de zonden „ der wereld draagt.” Laat ons dit toch van Jesus eens voor al vertrouwen, dat hij eerlijk zijn woord zal houden; dat hij nog op eene andere wijze dan door zijne leer en voorbeeld, ons van zonde en dood bevrijden zal.

Maar daarmee zij niet gezegd, dat zijn voorbeeld en zijn leeren niets uitgewerkt, niets ter verlossing van zonden toegebragt zouden hebben. O! mijne waardsten, laat ons Jesus den gezalfden niet verdeelen. Hij zij ons tot *Wijsheid*, zoo wel als tot *gerechtigheid*, tot *Heiligmaking* zoo wel als tot
Ver-

Verlossing. Niet alleen bijzondere daaden van liefde, van vergeving, van een vrijmoedig waarheid belijden; niet alleen deze ijver, om goed te doen, om ellende te verzagten, zivre Gods kennis te verbreiden, op de stem van het geweten opmerkzaam te maaken — niet alleen geduld en onderwerping aan des Vaders wil, zelfs in het zwaarste lijden; maar zijn geheele wandel van de aarde ten Hemel — van zijne diepste vernedering aan het kruis, toen hij ten spot van woeste booswichten hong, tot aan de hoogste heerlijkheid aan de rechtehand des vaders, daar „ hem gegeven is alle magt „ over Hemel en Aarde.” — Alles is er toe geschikt, om nieuwen moed en geloof in ons te verwekken, om elke kracht ter verloochening, ter onderwerping aan Gods wil in ons aan te spooren. Hij was mensch, Hij verbond zich met het menschdom. Hij toonde, hoe de mensch geloven en gehoorzaamen, en zijn eigen wil verzaaken, en wat hij door geloof en gehoorzaamheid worden kon. Hij ging eerst de geloofsbaan geheel ten einde, en wij oogden hem naar, waarheen hij ons leidde. Nooit was de mensch-

heid zoo mishandeld, in en uitwendig zoo gemarteld, — maar nooit ook zoo verhoogd, boven alle gedachten en geloof zoo verhoogd geworden, als zij het in Jefus Christus werdt. — O! Gij, die den weg der verloochening bewandelen, de ingevingen van uwe hartstogten wederstaan, en de stem van uw geweten volgen wilt, Gij, die moed hebt, om den wil van den onzichtbaaren, iet zichtbaars, om den wil van het toekomende iet tegenwoordigs op te offeren, „ziet op Jefus, den beginner en „volcinder van het geloof!” — Ziet zoo ver brengt men het door lijden, verzaaken en gelooven! „Lijdt met Hem, zoo zult „gij met hem heerschen;” Lijdt gij in het geloof, waarin hij leedt, „gij zult dan „met hem tot heerlijkheid verheven worden.” Dit zoudt gij nooit geloofd hebben, dat thans nog de menschheid zoo hoog verheven kon worden; maar gij ziet het in Jefus. Hij, die van de dooden opstondt, en ten Hemel opvoer, en aan de rechthand Gods zit. — O! verblijdt u menschdom, over de verhooging van uw geslacht! — hij is uw broeder,

der, vleesch van uw vleesch, en been van uw been!

Doch niet alleen als des menschen beeld, maar ook als Gods beeld heeft hij nieuwen moed, nieuw geloof, nieuwe liefde in den mensch verwekt. Zonde hadt ons van God verwijderd, gelijk het elk thans aan zich zelve gevoelen kan. Wij hadden ons voor God moeten verbergen, gelijk Adam en Eva zich voor hem verborgen. Het menschdom ondervondt alleen nog, dat God heilig en rechtvaardig; niet meer, dat hij genadigen barmhartig is. En nu tradt Jefus te voorschijn, het uitgedrukte evenbeeld der Godheid. Hij zeide niet alleen: „Wie mij ziet, die ziet „den Vader;” maar Gods wijsheid was ook hoorbaar in zijne woorden, Gods kracht zichtbaar in zijne daaden. — — En dit Gods beeld was zoo liefderijk, zoo hulpvaardig, zoo vol toegevendheid aan den grootsten zondaar, die slechts vertrouwen in hem stelde. Dit Godsbeeld kon de traanen van eene weduwe niet zien, weende bij het Graf van *Lazarus*, weende over *Jerusalem*. Dit Godsbeeld ging bij tollenaars en zondaars, om hen te bekeeren;

vergaf dikwijls, hetgeen een mensch vol gebreken nimmer zou vergeven hebben. Welk een beminenswaardig beeld der Godheid! hoe kon toen de zondaar weder vertrouwen in God stellen, wanneer hij wist, dat God gelijk Jefus Christus was! — Hoe kwam ook nu den door menschen veroordeelden, die slechts beter wilde worden — nieuwe moedaan, om zich naar God te wenden, die *thans* toch zijn hart kende! — en nieuwe liefde voor Hem, die hem met zoo veel liefde te gemoet kwam! Hoe moesten veelen zich zelve gevoelen als de verloren zoon, die alleen kon hoopen, dat hij een daglooner bij zijnen vader zou kunnen worden, en die met zoo veel liefde ontvangen, als een kind weder aangenomen wordt! en hoe moest zijn hart van liefde en schaamte overweldigd worden voor eenen Vader, gelijk Jefus hem in zijn woord en daaden voorfelt! — Ja; dit alleen was onze dankzegging waardig; de dangzegging van het geheele menschdom. Hoe menigmaal treft het hem, die zijne geschiedenis leest, en zijne woorden hoort, en dezelve met de woorden en daaden van andere Wijzen verge-

gelijkt, zoodat hij met Jesus zeggen moet :
 „ Tot wien zou ik anders heen gaan? Gij
 „ Heere hebt de woorden des eeuwigen le-
 „ vens ! ”

Ach of gij o Jesus, ons ook versterktet, opdat wij wandelen konden, gelijk gij gewandeld hebt; Ach of gij ons geweten gerust steldet, hetwelk ons aanklaagt en veroordeelt; ach of gij ons verlostet van het lichaam dezes doods, waar onder wij zuchten; ach of gij ons uit het graf opwektet, ons en onze Geliefden; ach of gij maaktet, dat wij onzen vader, onze moeder, onze kinderen, dat wij hen wederzagen, die voor ons sterven moesten. Waar waren woorden, waar gevoel genoeg, om u te danken, dat gij ons verlostet, waar ons geen mensch verlossen kon; dat gij ons wedergaf, hetgeen anders onherroeplijk verloren was; — De gemeenschap met God, en het eeuwige leven.

Verblijdt u, o Menschdom — Jesus Christus heeft het gedaan! moeilijk viel het hem; maar Hij heeft ons van zonden en
 dood

188 LEERR.OVER *Rom. VII: 24, 25.*

dood verlost. Wie zonden en dood in
zich gevoelt, die zegge met Paulus:
„Ik danke God door Jesus Christus.”
Amen.

N E.

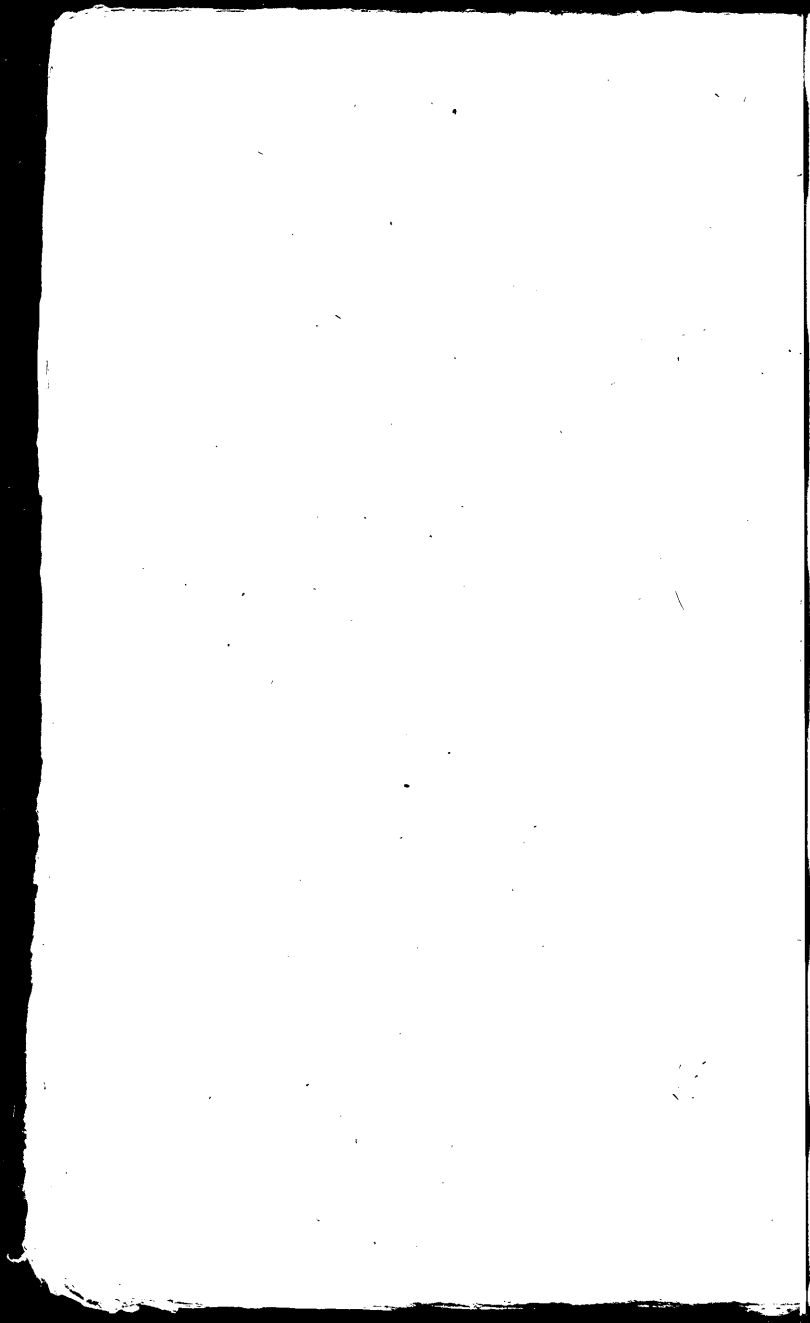
NEG ENDE

LEERREDEN

JESUS CHRISTUS ONTZONDIGT DE
MENSCHEN VOORNAAMLIIK
DOOR ZIJNEN DOOD.

OVER

Kolosfensen I: 19, 20.

NEG ENDE

LEERREDE N

JESUS CHRISTUS ONTZONDIGT DE
MENSCHEN VOORNAAMLJK
DOOR ZIJNEN DOOD.

O V E R

Kolosensen I: 19, 20.

Dus kom ik dan heden tot het gewigtigste leerstuk van den geheelen Bijbel, — tot het middenpunt, waarvan alles begint, waar op alles uitloopt, — tot de leer van de verzoevende, ontzondigende dood van Jesus Christus. — Zwijgen mag vooral een Euan gelisch leeraar niet van het geen, waarvan de Apostelen zoo dikwijls spreken; hij mag niet in het verschiet stellen, niet in het voorbiigaan daarvan spreken, hetgeen de Apostelen voor de hoofdfom van het geheele Euangelie namen. Ook hij moet niets anders bij zijne gemeente willen weten, dan alleen, „Jesus Christus, den gekruide, figden.” Maar vrijmoedig wil ik beken nen; dat ik met bekommering aan deze leerreden gegaan ben. Gevoelde ik dat

dat ik licht , kracht , en wijsheid van God van noden heb ; dan gevoelde ik het bij de overweging van deze zaak , en ook thans nog , nu ik er van spreken zal . Ach ! deze allèrgewigtigste , en van veele kanten zoo misbruikte leer niet te misvormen , dezelfde voor te dràgen , zonder menschen vrees , zonder verdraajing , in haare oorspronkelijke zuiverheid , en kracht ; geen lichtverlangenden zonder licht , geen rustzoekenden zonder rust , te laten door mijne schuld ; den eenvoudig gelovenden en den diep nadenkenden te voldoen ; een leidraad in de hand te geven aan hem , die veel daarover gelezen heeft , en hem , die weinig meer daarvan weet , dan de spreuk : „ Het bloed van Jesus reinigt ons van alle „ onze zonden . ” — O God ! Hoe sterk gevoel ik , dat ik dit niet vermag ! Hoe drijft mij , dit gevoel mijner onmagt tot u , gij die wijsheid geeft den genen , dien ontbreekt , en die u daar om bidt ! — Wij bidden u daar om ; schenk ons , recht te kunnen geloven , indien wij nog niet geloven . „ Wij geloven , Heere , komt „ onze ongelovigheid te hulp ! ” Laat ons , als kinderen , uw woord hooren , uw woord aan-

aannemen; opdat wij daar uit u den eenigen waarachtigen God, en Jesus Christus, dien gij gezonden hebt, kennen, en door deze kennis het eeuwige leven hebben: Amen.

T E X T.

Kolosensen I: 19, 20.

Want het is [des Vaders] welbehagen geweest, dat in hem (Jesus) alle de volheid woonen zoude; en dat hij door hem vrede gemaakt hebbende door het bloed zijns kruis, door hem alle dingen verzoenen zoude, tot hem zelve (den Vader) het zij de dingen, die op de aarde, het zij de dingen, die in de Hemelen zijn.

Men ziet terstond uit de voorgaande verfen; dat van den geliefden zoon van God, van Jesus, gesproken wordt. Van hem was het hart van Paulus vol, en waar het hart vol van is, daar spreekt de mond van. Hij verheugt zich, dat zijne Kolosfers in het geloof aan dezen Jesus toenamen. Hij dankte God daarvoor, en hadt voor hun, — om vermeerdering in kennis, in goede wer-

N

ken,

ken, in dankbaarheid jegens God. Ja; (zegt hij) gij hebt wel reden, om den Vader te danken. Hij heeft u immers uit de duisternis gered, tot onderdaanen van zijnen geliefden zoon gemaakt! Gij hebt toch de verlossing, de vergeving door zijn bloed! gij zijt het eigendom van hem, die „ het „ evenbeeld van den onzichtbaaren God, „ de eerstling van alle schepselen is! door „ wien alle dingen geschapen zijn, die in den „ Hemel en die op de aarde zijn, die zicht- „ baar en die onzichtbaar zijn, Hij is voor „ alle dingen, en alle dingen bestaan te „ zamen in hem. Hij is het hoofd zijner „ gemeente; hij die het begin is, de certs- „ geboren uit de dooden:” Want dit wilde de Vader, dat door hem alle de belofte vervuld, door hem alles geopenbaard zou worden, hetgeen hij openbaaren, alles door hem gegeven, in orde gebracht, weder hersteld zou worden, hetgeen de Vader geven, in orde brengen, weder herstellen wilde. Dit wilde de Vader, dat alles door hem verzoend, tot gemeenschap met Hem (met God) weder geschikt gemaakt zou worden — alles, zoowel op aarde, als in den Hemel: En dit langs dien weg, dat hij vrede

de en eenigheid herstelde door de kruisdood van zijnen zoon.

Duidlijk draagt Paulus in deze woorden die leere voor :

Dat, naar de verordening des Vaders, Jhesus, door zijnen dood aan het kruis, het van God gescheiden mensdom, weder met God vereenigen, de gevolgen der zonden wegnemen, alles weder in orde en eenstemmigheid brengen zoude.

Wij willen, om te bewijzen, dat dit de heerschende schriftuurleer zij.

1) *De hoofdplaatsen, die van de verzoenende kracht des doods van Jhesus spreken, aanhaalen; de menigvuldige uitdrukkingen, die in den Bijbel daarvan gebruikt worden, noemen.*

2) *Eenige ontegenspreeklijke gevolgen daaruit afleiden, en*

3) *Eenige ophelderingen daarover geven, hoe de dood van Jhesus de gevolgen der zonden wegnemen kon.*

I. Dit is vooreerst zeer onloochenbaar, dat deze leere eenvoudig haaren zetel in den Bijbel heeft, en dus alleen uit denzelven gekend, uit denzelven gehaald moet worden. Aan het zuchtende, onder zonde en dood, zuchtende mensdom moest een

middel aan de hand gegeven worden, waardoor het van zonde en dood kon verlost worden. De schrijvers van den Bijbel geven dit aan de hand; hen moet men eerst en voor alle dingen hooren. Of dit middel toereikend, Gode waardig, overkomstig de behoeften des menschdoms zij, of niet; dit is geenzins de eerste vraag, dit kan ze niet zijn, voor dat men het middel kent. Welk middel geven de schrijvers van den Bijbel op? Wat zeggen zij daarvan? — Het geheele onderzoek moet zeer zeker daarmede beginnen. Indien men dit onderzocht heeft, indien men die lieden gehoord en begrepen heeft; en iemand gelooft dan, dat het middel niet goed is, niet toereikend, niet overeenkomstig de behoeftens des menschdoms; meent hij, een beter te weten: dan staat het aan hem, om het te denken en te zeggen. Die menschen hebben ongelijk; dit is geen goed middel, om van de zonde en dood te verlossen. Ik kan hen niet geloven, in het geen zij zeggen. Maar hetgeen hij, ook naar zijne vaste overtuiging, vooreenbeter, Gode waardiger middel houdt, dat mag hij niet in den Bijbel inbrengen, niet aan Paulus, Petrus, en Johannes toeschrij-

schrijven; want dit hebben toch *zij* niet, maar dit heeft *hij* gezegd; dit is *zijn* middel, hetgeen *hij* voor goed houdt, niet *hun* middel, dat *zij* voor goed houden. Is hij redelijk, en zijn waarheids gevoel onbedorven; dan moet hij zeggen of denken: De Bijbel heeft dit middel wel aan de hand gegeven, maar het kan het rechte niet zijn; het schijnt mij tegen de reden, tegen de eigenschappen van God te strijden. Altijd moeten wij alleen uit den Bijbel leeren, welk middel ter ontzondiging hier opgegeven wordt.

Gij herinnert u nog wel uit de laatste leerreden, dat de Mesfias verkondigd werdt, als iemand, die ons van zonde en dood verlossen zou, — dat Jesus opgegeven werdt, als Mesfias, als verlosser van zonde en dood, en dat hij zich zelven daarvoor uitgaf. Hij zelf zegt, dat hij bijzonder *door zijnen dood* deze verlossing bewerken wil, en moet „ dat hij gekomen is om te „ dienen en zijne ziel te geven tot een rant- „ zoen voor veelen (*)” dat hij een goed herder is, die zijn leven voor de schapen geeft

(*) *Matth.* XX: 28.

geeft (*). „ Dat hij het levendige brood ,
 „ is, dat uit den Hemel is nedergedaald ;
 „ zoo iemand van dit brood eet , die zal in
 „ der eeuwigheid leven ; en dat het brood
 „ dat hij geven zal , zijn vleesch is , hetwelk
 „ hij geven zal voor het leven der we-
 „ reld.” (**) Hij zeide bij zijn laatste maal-
 tijd met zijne leerlingen , toen hij hun het
 brood en den wijn toereikte : „ Dit is mijn
 „ lichaam — deze drinkbeker is het Nieu-
 „ we Testament in mijn bloed , hetwelk
 „ voor u en voor veelen vergoten wordt ,
 „ ter vergeving der zonde.” Zeer verschild-
 lend drukken de Apostelen zich over de
 kracht van dezen dood uit. Dan is hij : „ het
 „ offer voor de zonde (***) ” , met eene
 duidelijk toespeeling op de offerhande onder
 het Oude Testament. „ De offerhanden
 „ van het Ouden Testament ” zegt Pau-
 lus (†). „ konden nooit de zonden wegne-
 „ men ; maar Jesus Christus heeft een offer
 „ aangebracht , hetwelk eeuwig duuren zal.”
 dan is het ; dat hij „ voor ons gestorven
 „ is , de rechtvaardige voor de onrechtvaar-
 „ di-

(*) *Johann. X: 12.*(**) *Johann. VI: 51.*(***) *1 Petr. II. 24.*(†) *Hebr. IX: 10.*

„digen”; wij zijn „gerechtvaardigd, rein, gekocht, verlost door zijn bloed”, hetwelk op verscheiden plaatsen door de vergeving der zonde verklaard wordt; — „dat hij zonde voor ons gemaakt is; op dat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem (*).” En eindlijk in mijn text, en op meer plaatsen: dat hij door zijnen dood, „ons met God verzoend, vrede geeft, maakt heeft”; eene wijze van voorstellen, die Paulus bijzonder zoo wel behaagt, dat hij zich en zijne ambtgenoten voor „gezanten van Christus wege” verklaard, die alleen „bidden en vermaanen moeten: laat u met God verzoenen (**)”.

2. Elk van deze uitdrukkingen mag de zaak zoo eigenlijk, of oneigenlijk zeggen, als zij maar wil. — Dit voelt toch zeker ieder; dat de Apostelen vol daarvan waren, dat zij geen woorden genoeg hadden, wanneer zij daarvan spraken. Zij wisten niet, hoe zij zich sterk en nadrukkelijk genoeg zouden uitdrukken over de genezende, ontzondigende, menschen wederstellende kracht

des

(*) 2 *Corinth. V: 21.*

(**) 2 *Corinth. V. 20.*

des doods van Jefus. Indien er slechts maar een eenig gevolg der zonden ware, die door den geheelen wandel, en bijzonder door de dood van Jefus niet weggenomen was geworden; dan hadden de Apostelen reeds te veel gezegd: „Voor ons opgeofferd, verkocht, verlost, gerechtvaardigd, rein gemaakt, met God verzoend, vrede geficht, het leven gegeven, zalig gemaakt”. — Hoe zouden zij, hoe kan men anders fpreken, om de geheele wegneming der zonde met alle haare zichtbare en onzichtbare, tijdljke, en eeuwige gevolgen aan te duiden, dan dus? — Dit ziet ieder, die zien wil: zij ftellen deze ontzondigende kracht niet hoofdzaaklijk in zijne leere, in zijn voorbeeld, maar in zijn dood, die toch het meest oorzaak was, waarom hij en zijne leere miskend werdt. Zij zeggen niet alleen; dat Jefus ons vergeving van zonden *verkondigd*, *toegezegd* heeft — dit kon ook wel gefchieden, zonder dat een onfchuldige zoo gefolterd werdt, en zoo fterven moest — maar dat hij ons dezelve *verzorgd*, *bewerkt* heeft; zonder dezen dood zouden wij ze niet gehad hebben. Door alle uitdrukkingen blijkt

blijkt het: dat het *hem* iet gekost heeft, om dezelve te bewerken; dat Jesus iet *verliezen* moest, om ze ons te geven, dat hij iet *weggeven*, *opofferen* moest, om ons te ontzondigen. Hoe ook het voor het overige daarmede zij, hoe het zich toegedragen hebbe, mij dunkt, elk onbevooroordeeld mensch moet dit uit de uitdrukkingen der Apostelen zien.

Ook dit is, dunkt mij, klaar, dat de Apostelen dit gewigtig leerstuk niet aan de eene of andere uitdrukking binden wilden. Zij gebruikten toch zooveel uitdrukkingen, en beelden, als hun slechts in de gedachten kwamen. Al hadden zij het vooruitgezien en misprezen, dat men op ééne spreekwijze, op één beeld de geheele waarheid gronden zou; zij hadden niet anders kunnen spreken, dan zij gesproken hebben. Geen bekommering straalt er bij hen door, om steeds weder het zelfde woord te gebruiken, steeds *verzoening*, of *offer* te zeggen. Alles, hetgeen verlossing, ontzondiging, wederherstelling, der menschheid uitdrukt; alles hetgeen recht voor de oogen stelt, hoe veel het Jesus gekost heeft, — dat is bij hun recht, dat gebruiken zij; het eer-

ste, nadruklijkste, het beste. Jesus heeft het menschdom geholpen, waar het gebrek hadt; Hem en voornaamlijk zijn dood heeft het alles te danken; deze dood was noodzaaklijk, om de menschen geheel gelukkig te maken; en was de grootste weldaad, die hun ooit wedervaaren kon. — Van deze waarheden waren zij vol; en daarvan wilden zij spreken. Op deze of geene uitdrukking zagen zij niet. — O! mogten wij ook hier in hunne navolgers zijn!

Men ziet verder, dat de geheele schikking van den Vader zelf is gemaakt, dat het hem zelf om de ontzondiging van het menschdom te doen is geweest; dat Hij zelf dit, offchoon voor zijn hart een duur middel gekozen, en zijnen eeniggeboren zoon niet gespaard heeft, uit liefde voor ons. „Het is het welbehagen geweest” of: het heeft God behaagt, staat er in onzen text; en nog duidlijk zegt Paulus (*): „Want „God was, in Christus de wereld met hem „verzoenende, haare zonde haar niet toe- „rekenende; en heeft het woord der ver- „zoe-

(*) 2 Cor. V: 19.

„zoening in ons gelegd.” Meer, dan door iet anders, verscheen daardoor de zonde als iet verschriklijks en als een door natuurlijke middelen ongeneeslijk kwaad, als eene eeuwige hinderpaal voor de gemeenschap met God, voor het genot van God, en de zaligheid. — En zij moest dus schijnen; en gelukkig de mensch, wien zij dus voorkomt! — Maar ook duidlijker, dan door iet anders, werdt dit daardoor, dat „God „geen lust heeft in de dood van een ster- „vend zondaar, maar wil, dat hij zich „bekeere en leve”. Wat moet men niet van dien God verwachten, die *dit* voor ons doet! of gelijk Paulus zegt: „die zijnen „eeniggeboren zoon voor ons gegeven „heeft; hoe zou hij ons met Hem niet al- „le dingen schenken?”

Eindelijk zien wij, dat Jesus op generlei wijze van den Vader tot dit lijden is gedwongen geworden; maar dat hij het vrijwillig, uit liefde tot ons, op zich genomen heeft. Elk lijden wist en zeide hij van te voren; maar geen zoekt hij te ontwijken. Ja, als Petrus hem eens uit zwak menschelijk medelijden zeide: „Heere dit zal u „geenzins gebeuren!” Zoo antwoorde hij „hem.

„ hem. Gaat weg achter mij , Satan —
 „ want gij en verzint niet de dingen , die
 „ Gods zijn , maar die der menschen zijn (*)’’.
 Als ook deze Petrus bij zijne gevangen ne-
 ming , het zwaard trok ; zeide Jesus , steek
 uw zwaard in de schede (**). Niet alleen
 gezegd , maar door de daad heeft hij het
 bewezen , dat „ niemand zijn leven van
 „ hem nemen , maar dat hij het van zelve
 „ aflegge , dat hij magt heeft hetzelfde af-
 „ teleggen , en magt om hetzelfde weder-
 „ om aan te nemen (†)”. En hoe dier-
 baar zijn deze woorden van Jesus ons niet ,
 die van zijn vrij besluit , om voor ons te
 sterven , getuigen. Was hij , — ook al-
 leen om het hoogste cogmerk , om den wil
 van menschlijke zaligheid , daar toe gedwon-
 gen geworden ; welk menschlijk hart , —
 welk , ook half stomp gevoel van recht en
 onrecht , zou het kunnen verdragen ! wie zou,
 die wreede geschiedenis van eenen onschul-
 digen , die voor schuldigen zoo een mar-
 teldood gedwongen wordt te sterven , lezen
 kunnen ! — Medelijden met hem , het offer ,
 zou

(*) *Matth.* XVI: 22, 23. (**) *Matth.* XXVI: 52.
 (†) *Joh.* X.

zou wel in ons ontstaan, ons pijnigen, maar geen liefde. — Want hij hadt ons niet bemind! Elke vonk van liefde tegen zulk een' God moest verdooven, die zulk eene schreeuwende ongerechtigheid beging, om barmhartig te kunnen zijn. Zou er geen natuurlijk gevoel van grootmoedigheid bijkomen: ik wil liever zelfs mijne verdiende straf lijden; voor dat een ander onverdiend zoo gefolterd werdt? — Ik mag voor dezen prijs niet zalig zijn? — — Neen, menschen, hetgeen Christus deedt, heeft hij uit liefde gedaan; hetgeen hij leedt, heeft hij uit liefde geleden. Hadt hij baatzuchtig alleen aan zich zelven gedacht; dan hadt hij ongestoorde vreugde kunnen hebben; maar liefde voor ons bewoog hem, om dat lijden op zich te nemen, de verachtlijkste, smartlijkste dood te ondergaan — Zelfs voor hun, die Hem doodden! Nooit was hij meer het uitgedrukte beeld van God, die liefde is, dan toen hij, als een moordenaar, tusfchen moordenaars hong.

3. Maar nu de zoo dikwijls gedaane, en zoo verschillend beantwoorde vraag: „Hoe
„ heeft dan de dood van Jesus ons van
„ zon-

„ zonden en dood verlost ? *hoe kon* de dood
 „ van een ander ons van zonden reinigen ?
 „ en met God verzoenen ? *hoe kon* Jefus
 „ voor ons tot zonde *gemaakt* ? en *wij in*
 „ *hem gerechtvaardigd* worden ? Welke in-
 „ vloed heeft in het geheel zijn dood op
 „ ons ?”

Hoe geern wenschte ik , mjne waardften , dat deze vragen nooit , of alleen van de zulken waren gedaan , die de verlossing door Jefus reeds geloofden , zich over dezelve reeds verblijden , daarop dachten te leven en te fterven ! werdt dit verlossingsmiddel ons daarom van God geopenbaard , hetgeen het ellendige menschdom van noden hadt , opdat wij daarover twisten , zijne werkingswijze bepaalen , en voor dat het ons begrijpelijk genoeg bepaald schijnt , het verdraajen of verwerpen zouden ? wilt gij geen brood eten , voordat gij nauwkeurig weet , *hoe* het uw lichaam verfterkt ? geen wijn drinken , voordat gij nauwkeurig weet , *hoe* dezelve uw hart verheugt ? en indien niemand dit bepaalen kon , is het daarom minder waar ? behoeft gij daarom geen brood tot voedzel ? geen drank , om uwen dorst te lesfen ? — Wanneer

ééns

ééns in eene stad honderd zieken waren , aan eene besmettende ziekte ; eenig kerm-den op hun bed , anderen waren verdoofd , en gevoelloos , weder anderen wisten zich van benaauwdheid niet te redden ; — men hadt reeds alle middelen beproefd , en niets hadt geholpen ; maar er kwam nu een be-kend , bekwaam , menschlievend genees-heer , die zeide : dat hij ze allen wilde ge-nezen ! hier hadt hij een geneesmiddel , zij moesten alleen vertrouwen in hem stellen , en hetzelfde aannemen ; dat hij hen wilde bevrijden van hunne ziekte , hen gezond maaken , hunne smarten verdrijven : — — Zou het dan tijd zijn , om zich vooraf te laten verklaren , *hoe* het geneesmiddel werken , *hoe* hetzelfde kracht geven , de smart verzachten , *hoe* het dit *alles te gelijk* zou doen kunnen ? Zou het dan tijd zijn , daarover te twisten , tegenwerpingen daar-tegen te maaken , niets er van willen hoo-ren , voordat men de werkingskracht *be-greep* ? Zou hij wel zoo handelen , die den last zijner ziekte gevoelde , op de bekwaam-heid , en eerlijkheid van den geneesheer vertrouwde ? Zou die eerst niet met dank-zegging en hoop het geneesmiddel aanne-men ,

men, de voorschriften van dien geneesheer volgen, en na de gevolgde herstelling in allen gevalle vragen, *hoe* het geneesmiddel gewerkt hadt? — O! gelukkig gij dan, eenvoudig, uwe behoeften gevoelende, op Jesus vertrouwend mensch, die u zelve zonder vitzucht aan het gezegde houdt: „ Het bloed van Jesus Christus reinigt ons „ van alle zonden ”, en daarop de rust van uw geweten, en de hoop van beter te kunnen worden, gtondt. Voor u, voor die duizenden, die op zoo veele manieren de ellende der zonden gevoelen, en niet voor bedillers, en waanwijzen, werdt het woord der verzoening gepredikt. Het moest troosten, geruststellen; maar niet den eigenwijzen werk verschaffen. Voelt gij u zoo bedorven, en wildet gij geern rein worden — voor u staat er: „ Het bloed van Jesus „ Christus reinigt ons van alle zonden ”? Voelt gij u gevangen, gebonden, slaaven der zonden, en wildet gij geern vrij en los zijn; — „ Weet, dat gij niet met ver „ ganglijk goud of zilver, maar met het „ dierbaar bloed van Jesus gekocht zijt. ” Voelt gij u ver van God, vijandschap tegen hem, en wildet gij geern nader bij Hem zijn—
voor

voortu staat : „ God was in Christus, de we-
 „ reld met hem zelve verzoenende.” De-
 wijl men de ellende der zonde op veelcrhande
 wijze voelt ; daarom heeft God de genade
 der verlossing op verschillende wijze geo-
 penbaard. Hij, die in de natuur voor zoo
 veele vreugde zoekende harten zorgde, dat
 elk vreugde zou hebben naar zijn gevoel, —
 Hij zorgt ook in zijn woord voor zoo vee-
 le duizend ontzondiging zoekende harten,
 dat elk rust naar *zijn* gevoel zou hebben.

Maar geenszins, alsof dit nu verders niets
 moest, dan gerust stellen, het geweten in
 slaap wiegen, den moedeloozen moed ge-
 ven, zonder dat daarom in hem de minste
 verandering plaats hadt. Neen, mijne waard-
 sten, zoo zeker zonde wezenlijke ziekte is,
 zoo zeker moet de verlossing ook eene we-
 zenlijke genezing zijn. Een vergif, het-
 welk de dood veroorzaakt, kan waarlijk
 niet door eene enkele moedgeving tegenge-
 gaan worden. De een voelt alleen sterker
deze gevolgen der zonde, een ander weder
die ; de een voornaamlijk onmagt, de an-
 der weder verwijdering van God, de derde
 onreinheid. Geen van deze gevolgen is
 inbeelding, alle zijn zij er in waarheid. De

zondaar is *wezenlijk* onrein , wezenlijk van God verwijderd , wezenlijk onmagtig tot het goede. Maar elk treft dat woord het meest , hetwelk eene wegneming van een' gevolg belooft , dat hij het zwaarst gevoelt. — Laat mij beproeven , of ik u de zaak door een voorbeeld nog duidlijker kan maaken. Gesteld dat er op zekere plaats — gelijk thans hier in deze stad — veele lieden lagen , welke de rotkoorts hadden ; de een klaagde bijzonder over pijn in het hoofd ; en hadt ze wezenlijk , de ander over gebrek van gehoor , en hij hoorde werkelijk niet ; de derde over verzwakking , en hij ware wezenlijk verzwakt. Nu verschijnt er een geneesheer met zijne leerlingen , die zegt , hier : ik wil de hoofdpijn verdrijven ; — daar — ik wil u uw gehoor weder geven ; — daar ik wil u weder krachten geven — zal niet de beloften , om de hoofdpijn te verdrijven , hem het meest treffen , die de hoofdpijn heeft ? enz. en kan men niet denken , dat de menschlievende geneesheer zich daarom op zulk eene verschillende manier uitgedrukt heeft , opdat veelen vertrouwen in hem zouden krijgen ? Maar wilde hij alleen daardoor gerust stellen , en niet genezen ?

Wil-

Wilde hij waarlijk daarmede iet anders zeggen; dan: ik wil deeze rotkoorts met alle zijne gevolgen verdrijven? — En ziet! dus ziet de onder de ellende der zonden zuchtende, en aan de woorden Gods kinderlijk gelovende mensch, — zoo ziet hij daarin verlossing van zijne ellende, *die hij gevoelt*; dus moeten de menschen alle zonder tegenspraak, of waanwijze vragen de verlossing van elke ellende der zonden in de verschillende uitdrukkingen des Bijbels vinden.

Doch, er zijn rechtschappen vereerers van Jesus, die voor zich ontzondiging door zijne dood, alleen op den Bijbel af, geloven, maar die evenwel ook geern meer inzicht in de wijze van deze ontzondiging wilden hebben. — Nu, tot u, mijne waardsten, nog twee woorden! Er zijn gevolgen der zonden, die wij kennen; er zijn anderen, die wij niet kennen; merkbare hinderpaalen tusschen Gods-gemeenschap, Gods-genot, en ook onmerkbaare, die het ten minsten thans nog voor ons zijn. Jesus heeft door zijn gantsche menschwording, en hoofdzakelijk door zijne dood, alle gevolgen der zonden vernietigd; alles weg

genomen, hetgeen ons in Gods gemeenschap, Gods genot, en zaligheid hinderlijk kon zijn. Indien die gevolgen ons allen bekend waren; indien wij geheel wisten, welk gevoel zij in ons verdooft, welke kracht zij verlamt, of tot een slecht gebruik aanwendt; indien wij wisten, op hoe veelerhande wijzen zij „ons van onzen God afscheid” dan zouden wij ook zeker beter, dan thans, inzien, — *hoe* de dood van Jesus deze gevolgen kon wegnemen. Dat het leven opgeofferd wierdt, om nieuwe levenskracht te geven, daarvan hebben wij voorbeelden genoeg in de natuur. Het leven der planten wordt opgeofferd voor de dieren, het leven der dieren wordt opgeofferd, om de menschen levenskracht te geven. Is het nu zoo ongerijmd, dat het uiterlijk leven van Jesus opgeofferd werdt, om ons inwendige levenskrachten mede te deelen? Van zoo veele gevolgen der zonden begripen wij, hoe zij door de dood van Jesus vernietigd wierden, omdat wij deze gevolgen kennen. De vrees voor verdienste straf werdt weggenomen, want wij weten: „dat de straf op Christus lag, opdat „wij vrede zoude hebben.” Ligtvaardigheid

heid werdt weggenomen bij elk, die de oorzaak des doods van Jesus in zijne zonden zoekt. — — Hoe kon ons levendiger afgemaald worden, welk schriklijk kwaad de zonde is, dan daardoor, dat de eeniggeboren zoon van God daarom sterven moest? Van veele gevolgen zien wij het niet in, ook hier „ gelijk in de meeste din- „ gen,” is, onze kennis gebrekkig. Wie intusfchen de zonde dieper kent, verstaat de verlossing beter, „ wie ook bij gerin- „ ge kennis getrouw is,” dezelve tot zijn oogmerk gebruikt, waartoe God ze hem gaf, „ dien zal meer gegeven worden.”

En nu, gij allen, mijne hoorders, van welken verschillende staat; denkwijze, en beschaaving gij ook zijn moogt, gij wereldkundigen zoo wel als gij eenvoudigen; Gij geletterden, zoowel als gij ongeletterden. Laat mij u thans smeeken, *dat gij meermaalen met een oog op u zelven de geschiedenis van het lijden van Jesus leest.* Ook slechts als de geschiedenis van een' onschuldig mensch treft zijn dood — de dood van dien edelen, die nog in het sterven voor hoosdoeners badt: „ Vader vergeef het

„hun want zij weten niet, wat zij doen.” Welk onbedorven hart, wien Jefus reeds door zijn gedrag dierbaar was, hetwelk hem verftondt, toen hij de kinderen kuschte, over *Jerufalem* weende, zieken genas, en zondaars aannam — wanneer het zich eens in zijn geval ftelt, toen hij, die zich alleen aan God hieldt, zich ook van hem verlaaten gevoelde — welke hart kan hem hooren roepen: „mijn God, mijn God, waar, om hebt gij mij verlaaten?” zonder aangedaan, en mede bewogen te worden! — Maar hoe zijn wij gefield, als wij bij al zijn lijden bedenken: Hij onderging dit voor ons! zoo moest hij lijden, indien gij vreugde hebben; zoo moest Hij fterven, indien gij leven zoudt, — en Hij deedt dit geern! Nog van het kruis hadt hij kunnen af klimmen; maar hij wilde fterven, want hij bemindte u. — O Jefus Christus! Wie kan dit gevoelen, zonder verrukt te worden, zonder vertrouwen voor u op te vatten, gij die bemindet, zoo als nooit een broeder zijnen broeder, nooit een vader zijn kind bemind heeft? — Wie zou niet bereid zijn, om ook om uwentwil iet te doen, te verloochenen, op te offeren, gij die alles voor

ons

ons gedaan, opgeofferd hebt? — Ach! een woord uit den mond van hem, die voor ons stierf. — „Een nicuw gebod „geef ik u, dat gij elkanderen bemint, „gelijk ik u bemind heb. — Wie mij „bemint, die houdt mijne geboden, en ik „zal hem weder beminnen, en hem tot „mij nemen, opdat hij zijn moge, waar ik „ben”. Wien zou dit niet tot broederliefde, tot het houden zijner geboden bewegen? — Een mensch, die uit zijn mond spaarde, om ons te spijzen, die zijn kleed van zijn lichaam gaf, om ons te kleeden, — die uit zijn huis vertrok, op de straat bleef, om ons huisvesting te geven, — uit waare hartlijke liefde; — wie zou zoo ondankbaar zijn; dat hij hem niet zou bedanken! Wie zoo liefdeloos, dat hij hem niet zou beminnen? — En u — Jesus Christus! — die ons rust des gewetens en kracht ten goede, die ons rust in de dood en zekerheid van zaligheid verworven, — Ach! zoo duur, zoo duur, — met offering van uw eigen rust, eigen leven verworven hebt; u zouden wij niet beminnen? U niet danken? voor u niet leven, die voor ons gestorven zijt?

Ja, mijne broeders, en zusters — gij allen, die Jesus Christus vereert, en ten minsten op dit oogenblik een vonkjen liefde voor hem gevoelt. — Laat mij in uw aller en in mijnen naam Hem het besluit toebrengen

Ik wil mij zelf verzaaken
De band der lusten slaaken
Die u gekruifigd heeft!
Al wat uwe oogen haaten
Wil ik voor altijd laaten
Als flechs uw geest mij krachten geeft Amen.

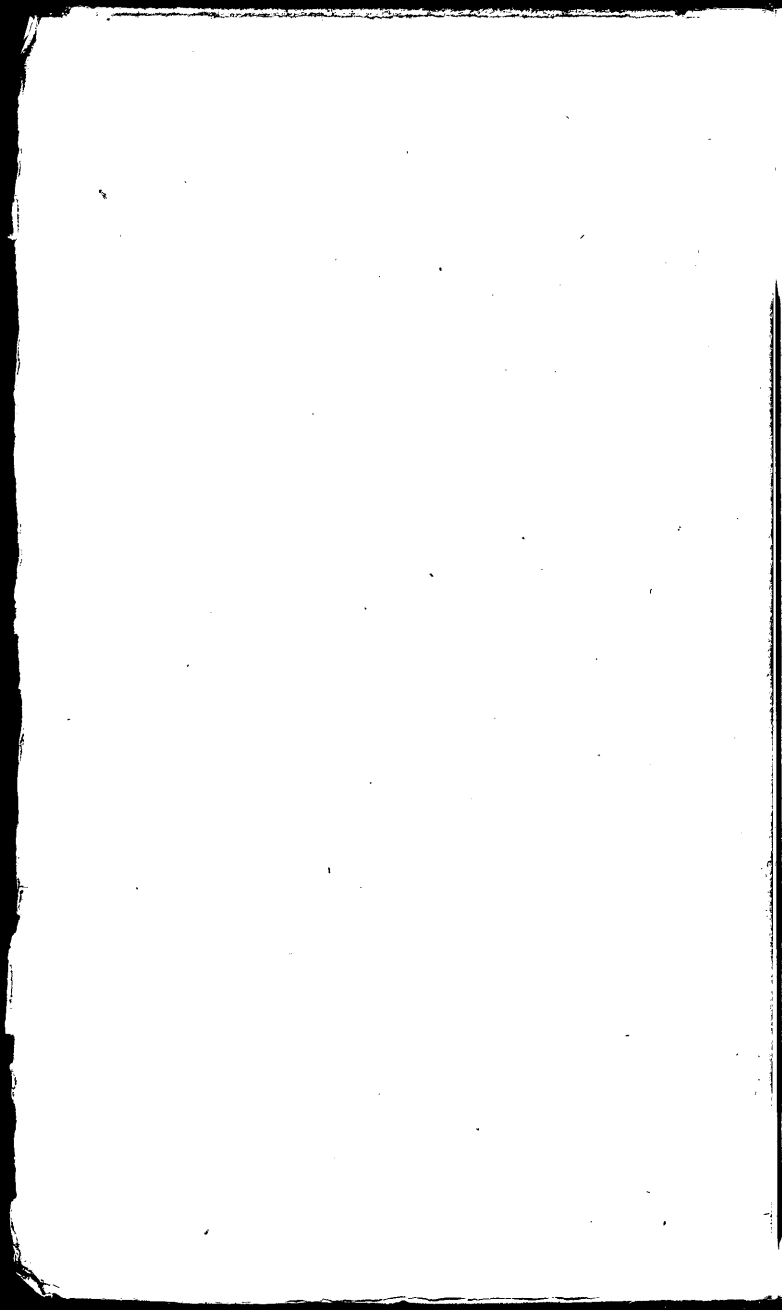
T I E N D E

L E E R R E D E N

DE ONTZONDIGENDE, MET GOD
VERZOENENDE, KRACHT DES
DOODS VAN JESUS VERTOON-
DE ZICH IN HUN, DIE DEN
HEIL. GEEST ONTVINGEN.

O V E R

Hand. der Apost. II: 33.

TIENDE

LEERREDEN

DE ONTZONDIGENDE, MET GOD
VERZOENENDE, KRACHT DES
DOODS VAN JESUS VERTOON-
DE ZICH IN HUN, DIE DEN
HEIL. GEEST ONTVINGEN.

O V E R

Hand. II: 33.

Ik heb u, mijne waardste toehoorders, voorleden Zondag over den dood van JESUS gesproken, hoe daardoor het menschedom genezen, ontzondigd, tot de gemeenschap met God bekwaam gemaakt is geworden. Deze heerlijke gevolgen waren niet terstond zichtbaar, veelmeer schein het, als of JESUS geheel hadt opgehouden te werken. Hij, die elken zieken zijne gezondheid, elken blinden zijn gezicht, elken kreupelen kracht, en vaardigheid weder gaf, zoodra het slechts ernstig van hem begeerd werdt, Hij lag in het graf.
Hij

Hij onderwees niet meer, die zoo veel goeds geleerd; Hij bekeerde niemand meer, die zoo veelen bekeerd; Hij trooste niemand meer, die zoo menig bedroefd hart getroost hadt. Geen dooden kon Hij meer opwekken, want hij was zelf dood. Waarlijk, „indien CHRISTUS niet opgestaan was, „dan was het Christen-geloof ijdel.” Maar hij stondt uit het graf op, en vertoonde zich aan zijne leerlingen. Hij beloofde hun bepaald, dat zij de uitwerkingen van zijnen dood, van zijne opstanding, ondervinden, schielijk ondervinden zouden. Zelf zou hij wel niet meer bij hun blijven; „Hij „zou heen gaan tot den Vader, om hun „eene plaats te bereiden.” Maar de geest Gods zou over hun komen, welken hij hun reeds voor zijnen dood beloofd hadt. Hij voer op tot den Vader, en de Geest kwam. Dat menschen weder door Jesus met den Vader vereenigd, met nieuw licht, nieuwe kracht, met Hemelsche en Godlijke rust en vreugde vervuld konden worden, dit zag nu ieder, wie zien wilde. De Godheid was weder op de aarde nedergedaald, de Godheid en menschheid waren zichtbaar vereenigd. Laat ons heden onder den bijstand

stand van God, volgens de geschiedenis des Bijbels, daarvan spreken. —

Ja, onder uwen bijstand, o Jesus! die, ons tot alle goed zoo onontbeerlijk is. Geef ons eenvoudigheid, om in uw woord te zien, daaruit te spreken, daaruit te hooren, daaruit, als uit de eenige bron te verstaan de dingen, die uwes Geestes zijn. Amen. *Onze Vader &c.*

T E X T.

Hand. II: 33.

Hij dan door de rechtehand Gods verhoogd zijnde, en de beloften des heiligen Geests ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort.

Met opzet, mijne Christlijke broeders, heb ik eenen plaats tot eene text gekozen, die midden uit eene geschiedenis genomen is. Geschiedenis is eene hoofdzaak in den Bijbel, en moet het bijzonder in deze leere van den heiligen Geest zijn. Daarom werdt de heilige Geest gezonden, opdat God, de verborgene, openbaar, Hij de onzicht-

zichtbaare zichtbaar — door magtige, menschenkracht ver te boven gaande daaden zichtbaar zou worden; opdat men in menschen zou zien, dat God nog werkt, wat God weet, en wat God kan. Deze daaden; Godsdaaden, geloven, zegt zoo veel als aan den heiligen Geest geloven; en nooit zouden wij eenige denkbeelden hebben, wat de geest Gods, de geest van JESUS, de heilige Geest was; indien wij niets van zijne werkingen gezien of gehoord hadden. Laat ons derhalven tot het begin van dit hoofdstuk te rug gaan, om ons te herinneren, *wat* die menschen gezien en gehoord hebben. — Gij weet, dat er omtrent honderd en twintig leerlingen van JESUS zoo mannen als vrouwen eendragtig in eene plaats van den tempel bij een waren, spraken over JESUS; en tot hem baden. Op ééns hoorden zij een geluid, als van eenen geweldig voortgedreven wind, — verdeelde tongen als van vuur werden van hun gezien. De beloofde Geest kwam, zij werden allen met den heiligen Geest vervuld. — Zij waren zoo wel te vrede; zij waren zoo vol van God en van zijne daaden, dat zij lofliederen zongen met *me-*
ni-

nigerhande taalen. Lieden uit allerlei volken, die te *Jerusalem* woonden, hoorden het geluid, volgden den klank, en kwamen dus op de plaats, waar de leerlingen van *Jesus* waren. — Onbegrijpelijk! Elk hoort hen *God* looven in hunne eigen taal. De *Periaan* in 't *Perfisch*, de *Arabier* in 't *Arabisch*, de *Romein* in 't *Latijn*. Het geen zij in zoo verscheiden taalen spraken, was even zoo merkwaardig wegens den inhoud, als wegens de taal. Alle de toehoorders waren verwonderd en verbaasd: Verschillende gewaarwordingen ontstonden er. „Wat wil toch dit zijn?” zeiden eenigen, die het *Godlijke* in het geheele geval duister voelden. Anderen zeiden spottende. . . . „Ach! die goede menschen zijn „vol zoeten wijns.” Maar nu stondt *Petrus* met de elve op, verhief, denklijk in de gewoone landstaal, zijne stem: *Lieve menschen*, dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt: Want bedenkt toch — het is eerst de derde (negende) uure van den dag, en het is een feestdag. Geen *Jood* mag immers iet gebruikt hebben. Maar thans is vervuld, hetgeen de profeet *Joël* voorlang

lang voorzegd heeft. — Hoort naa mij ,
gi *Israëliiten*; ik zal het u nog duidlijker ver-
klaren. Gij herinnert u nog wel dezen
Jesus van *Nazareth*, welke daaden hij on-
der u of liever God door hem deedt. —
Gelijk ook gij zelven weet! — — dezen
hebt gij genomen, en — — God wilde het
dus — — aan het kruis gehecht. Ziet, de-
zen heeft God opgewekt, de smerten des
doods ontbonden hebbende. Ook kon hij
niet in het graf blijven, want David zegt
van Hem, „ Gij zult mijne ziel in de hel
„ niet verlaten, noch zult uwen heiligen
„ niet overgeven om verderving te zien.”
Ik zeg: van *Hem*; want van zich zelven
kon hij het niet zeggen. Hij is immers ge-
ftorven en begraven, en zijn graf is onder
ons. Door Gods openbaaring heeft hij het
voorzegd van JESUS den MESSIAS, dat zij-
ne ziel niet is verlaten in de hel, noch
zijn vleesch verdervinge heeft gezien. En
dat deze JESUS wezenlijk van de dooden
opgewekt is, daar van zijn wij allen getui-
gen. Wij hebben hem levendig gezien! —
En hij, hij zelfs „ door de rechthand Gods
„ verhoogd zijnde, en de belofte des hei-
li-

„ligen Geests ontvangen hebbende, van den Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort.”

Dus vertoonde zich de met God vereenigde kracht van JESUS, den MESSIAS aan hun, die den heiligen Geest ontringen.

Wij zullen voor eerst eenige hoofd uitspraken, beloften, geschiedenissen van den heiligen Geest, en deszelfs werkingen ontvouwen ; en

dan eenige gevolgen daaruit afleiën, die daarmede eene zeer naauwe betrekking schijnen te hebben.

1) Andermaal eene leere, mijne waarden, die alleen op den Bijbel rust, en alleen uit denzelven gekend, en gehaald moet worden. Andermaal eene leere, die alleen daarom zoo miskend — van den éénen kant met zoo veele dweeperijen vermengd, en van den anderen kant zelfs geheel bespot, en belacht wordt, dewijl men het eigen gevoel, of inbeelding, en niet den Bijbel alleen geraadpleegd heeft, wat de werking van den Geest is. Dit zal nu toch niemand weglachen, of wegspotten, hetgeen *de Bijbel* van de werkingen

des Geests zegt; ook zal niemand mij met voorgewende werkingen des Geests bedriegen die alleen uit *den Bijbel* geleerd heeft, wat de werking van den Geest is. Wie daaden doet, die zoo openbaar de menschen krachten te boven gaan; woorden spreekt, gelijk hij ze openlijk nooit spreken; licht en kennis heeft, gelijk hij nimmer hebben kon, die noodzaakt mij, te gelooven; en te zeggen: „Hier is Gods kracht!” Ik zou dan mijn inwendig waarheids-gevoel, mijn verstand, ik zou dan mij zelven tegen spreken, tegen beter weten en geweten, spreken moeten, indien ik het zou willen ontkennen. En van dit foort is alles, hetgeen de Bijbel voor werking van den Geest opgeeft. Doch laat ons eerst denzelven daarover hooren.

Reeds in den tijd van het oude Testament, waren er niet alleen lieden, van wien gezegd werdt: „dat Gods geest met hun, „over hun gekomen, over hen vaardig „geworden was, en hen vervuld hadt,” enz. — JOSEF, om droomen te verklaren, SIMON, om leeuwen te bedwingen, GIDEON en JEFFAH, om met weinigen veelen verslaan. Niet alleen waren zij Profeten,

ten, die voorzeiden, het geen toekomend was, door de kracht des Geest — niet alleen werdt uitdruklijk, wie weet in hoe veele plaatzen, dat hooger licht, die hooger kracht, die men in zijne omstandigheid niet hebben ken, als Gods licht, Gods kracht, als de werking van den Geest Gods voorgesteld; maar God liet ook toen reeds beloven, dat die gaven van den geest algemener worden, dat zij zichtbaarer het groot oogmerk bevorderen zouden, om de menschen tot de gemeenschap met God te brengen. Ik wil alleen eenigen van de bekendste plaatzen aanhaalen, en niemand zal kunnen twifelen. — „Vreest niet,” zegt Godt door JESAJA (*), „o JACOB mijn knecht, en gij JESCHURUN, dien ik uitverkoren heb. Want ik zal water gieten op den dorstigen, en stroomen op het drooge: Ik zal mijn' geest op uw zaad gieten, en mijn' zegen op uwe nakomelingen.” Bij EZECHIEL (**), „Want ik zal u uit de heidenen haalen, en zal u uit alle landen vergaderen: en ik zal u
 „ in

(*) *Hoofstf. XL: 2, 3.*

(**) *Hoofdf. XXXVI: 25. enz.*

„ in uw land brengen. Dan zal ik rein wa-
 „ ter op u sprengen, en gij zult rein wor-
 „ den van uwe onreinigheden. En ik zal u
 „ een nieuw hart geven, en eenen nieuwen
 „ geest in het binnenste van u: en ik zal
 „ maaken, dat gij in mijne inzettingen zult
 „ wandelen, en mijne rechten zult bewa-
 „ ren en doen. En gij zult woonen in het
 „ land, hetwelk ik uwen vaderen gegeven
 „ heb: en gij zult mij tot een volk zijn,
 „ en ik zal u tot een God zijn.” — En
 „ in de plaats, die Petrus aanhaalt (*): „ En
 „ daarna zal het geschieden, dat ik mijn’
 „ geest zal uitgieten over alle vleesch.” —
 „ Hoort de werking! — „ uwe zoonen en
 „ dochteren zullen profeteeren, uwe ouden
 „ zullen droomen droomen, uwe jongelin-
 „ gen zullen gezichten zien. Ja ook over de
 „ dienstknechten, en dienstmaagden, zal ik
 „ in die dagen mijnen geest uitgieten.” Niet
 „ terstond werden deze beloften vervuld,
 „ en zijn het, blijkbaar, thans nog niet geheel:
 „ Maar JESUS verscheen toch thans, de Mes-
 „ sias, aangekondigd door JOHANNES als de
 „ gene, die, met den heiligen Geest en vuur
 „ doo-

(*) *Joël*. II. 28, 29.

doopen zoude. JESUS zelf belooft zijne leerlingen meer dan eens, hun den Heiligen Geest te zullen zenden, die „ van Hem „ getuigen, hen aan zijne woorden herinneren, hen troosten, hen in alle waarheid leiden zoude.” Nog kort voordat hij hen verliet, beval hij hun: „ dat zij „ van Jerufalem niet scheiden zouden, maar „ verwachten de beloften des vaders: want „ dat Johannes wel met water doopte, maar „ dat zij met den Heiligen Geest zouden „ gedoopt worden.” (*) — Hij kwam ook over hun op den dag des Pinksterfeests, in eene maate, zoo als zij hem nog nooit gehad hadden. Reeds te vooren verhief zich wel veel goeds in hun — en het beste was hunne verkleefdheid aan JESUS, en aan zijne woorden; hunne bereidvaardigheid, om zich van hem te laten leiden, waarfchuwen, en bestraffen. Ook te vooren reeds hadden zij in den naam van JESUS veele daaden kunnen doen. Ook na zijne opstanding hadt Hij op hen geblaazen, en gezegd: „ Ontvangt den Heiligen Geest!” — maar *uitgestort* was hij nog nooit over hun,
ge-

(*) *Hand.* I: 4, 5.

gelij thans; zij waren nog niet zoo vervuld van Gods licht, Gods kracht, Gods vreugde, gelijk zij thans waren. Hun vorige toestand was in het geheel niet te vergelijken met den tegenwoordigen. De gaven des Geests werden ook thans uitgebreider, algemeener; ook op heidenen kwam de geest; ook op leerlingen, die „nooit „gehoord hadden, dat er een heilige Geest „was.” Zij spraken, — doch niet *zij* maar de *geest* door hen; en zij zeiden het, dat de geest sprak. Lammen maakten zij gaande, zieken gezond, dooden wekten zij op. Het geen van hun met vertrouwen verwacht werdt, dat konden zij doen; alleen daar hadt hunne kracht — of liever God's kracht in hun — grenzen, waar het geloof grenzen hadt. — Zij hadt geen grenzen; alleen zij openbaarde zich niet, waar geen geloof was. Alle vrees voor de Jooden, alle menschenvrees, alle vrees voor de dood was voorbij. Dezelfde PETRUS, die het niet waagde voor eene maagd te belijden, dat hij JESUS kende, die zegt voor den vollen hoogen Raad: dat zij door de kracht van den gekruisten JESUS deden, hetgeen zij deden! die liet zich niet ver-
bie-

beden, om openlijk van dezen JESUS te spreken, dewijl „men God meer dan men-
 „schen gehoorzaamen moest,” en hij deedt dit niet, om dat hij een sterk, onbevreesd man was, maar omdat hij „met den heiligen Geest vervuld was.” (*) Zij zeiden het ook zelfs uitdrukkelijk, bij alle gelegenheid: dat deze kracht niet in hun zelve te zoeken was; dat zij „dezen schat „in aarden vaten droegen;” wanneer zij zwak waren, „zich recht zwak voelden, „alleen dan waren zij sterk;” dat de Geest „hunne zwakheid versterkte, dat zij niet „eens recht wisten, hetgeen zij bidden „zouden, maar dat de Geest hen met on- „uitspreeklijke zuchten vervong.” Dezen Geest roemen zij als de bron van alle licht en kracht, van alle rust, en vreugde, die zij hadden. „Dezen,” zegt Paulus (**) „wordt door den geest gegeven het woord „der wijsheid, en eenen ander het woord „der kennis, door den zelfden geest, en „eenen anderen het geloof, — gaven der „gezondmaking, der wonderen, en ande-
 „ren

(*) *Hand.* IV: 8,(**) *1 Kor.* XII: 8-11.

„ren profeteie enz. Doch deze dingen alle
 „werkt 'een en dezelfde Geest, deelende
 „een ieder in het bijzonder, gelijk hij wil.”
 „Wij roemen ook in de verdrukkingen,”
 zegt hij op eene andere plaats (*), „we-
 „tende, dat de verdrukking lijdzaamheid
 „werkt: en de lijdzaamheid bevinding, en
 „de bevinding hoop, en de hoop wordt
 „niet beschaamd,” maar van waar deze
 gelatenheid in verdrukkingen? — „Want
 „de liefde Gods is in onze harten uitge-
 „stort, door den heiligen geest, die ons
 „gegeven is — omdat wij nu den zelf-
 „den geest des geloofs hebben;” — Hij
 alleen is de oorzaak — „zoo geloven
 „wij ook, daarom spreken wij ook, we-
 „tende dat hij, die den Heere JESUS op-
 „gewekt heeft, ook ons door JESUS zal
 „opwekken, en met ulieden daar zal stel-
 „len (**),” uit elken brief, bijna uit elk
 hoofdstuk ziet men het: — dat die men-
 schen niet anders waren, dan andere men-
 schen; hetgeen zij waren, waren zij door
 den geest van God, die op het Pinkster-
 feest over hun uitgestort werd.

2)

(*) *Rom.* V: 3-5. (**) *2 Kor.* IV: 13, 14.

2) Even zoo openbaar is het ook, dat zij dezen geest aan den gekruisten, gestorven, wederopgestaanen, en in den Hemel verheerlijkten Heiland verschuldigd waren. Hij hadt hun dezen geest beloofd, hij hadt hen bevolen, te *Jerusalem* op denzelven te wachten, en hij hadt zijn woord gehouden. „Hij door de rechterhand” of kracht „Gods verhoogd zijnde”, zegt *Petrus* in mijnen text, „heeft dit uitgestort, dat gij „nu ziet en hoort.” Ook ziet elk, die oplettend het Nieuwe Testament leest, dat *Jesus* door zijn lijden, en dood, door zijne opstanding en heenen gaan tot den vader, deze magt ontvong. „Hij is gehoorzaam geworden tot de dood” zegt *Paulus* (*). „Ja, tot de dood des kruis; „daarom heeft hem ook God uitermate „verhoogd, en heeft hem een’ naam gegeven, welke boven allen naam is;” en *Jesus* zegt zelf(**): „Het is u nut, dat ik weg „gaa; want indien ik niet heengaa, zoo „en zal de trooster niet tot u komen; „maar indien ik heen gaa, zoo zal ik hem „tot u zenden.” Indien hij niet geleden hadt,

(*) *Philipp. II: 8, 9.*(**) *Joh. XVI: 7.*

hadt, dan zou hij niet verhoogd zijn geworden; indien hij niet verhoogd was, dan zou de geest niet gekomen zijn. Mij dunkt, dat deze gevolgtrekking uit de woorden van JESUS en PAULUS onloochenbaar is. Het was dus het eerste zichtbaare gevolg van de dood van JESUS; de eerste proef, hoe hij ontzondigen, eene nieuwe vereeniging met God bewerken, nieuwe kracht, nieuw leven aan de onmagtige menschheid geven; de eerste proef, hoe hij het menschdom weder tot zijne oorspronkelijke verhevenheid herstellen, de gemeenschap met God, God's genot weder mogelijk maaken zou; dat „Hij dit uitstortte, hetgeen alle zagen „en hoorden.”

Ik zeg: Gods genot, Gods gemeenschap werdt weder mogelijk gemaakt; daar werdt eene proef gegeven, dat de mensch in eene wezenlijke gemeenschap met God staan kon. — En daarom schrikke niemand, noch zuchte over deze uitspraak, omdat dit woord: „Gemeenschap met God”, van dweepers van allerlei foort zoo zeer is misbruikt geworden. Het misbruik van eene zaak, neemt daarom de zaak zelf niet weg. Er waren immers waare Profeeten, ofschoon

fchoon er tevens ook veele valsche waren. Er is immers een waare MESSIAS, offchoon veele zich daar voor valschlijk uitgaven. Er is toch, indien het God behaagt, waare vroomheid, offchoon zoo veele geveinsd wordt te zijn, waar geene is. En er is ook waare gemeenschap met God, offchoon veele, zeer veele — ook anders goede vroomen lieden zich dezelve slechts verbeeld hebben. Elke waare gemeenschap met God stelt alle ingebeelde ten toon.

• Men kan dweepers, die van de gemeenschap met God droomen, niet beter wederleggen, dan met de geschiedenis van die menschen, die in eene wezenlijke gemeenschap met God stonden. „ Aan de vruchten kent men den boom”, en aan de woorden en daaden der Apostelen merkte men, dat Gods geest in hun was. Niet alleen was in hun een geloof, eene liefde, een rust en vreugde onder het drukkendst lijden en in de dreigendste gevaren; niet alleen eene bereidwilligheid om alles af te staan, alles op te offeren, zonder dat hen enigzins bedroefde — *eene werkzaamheid voor het rijk van Christus*; eene overtuiging, dat zij *dit* of *dat* naar den wil van God

God thans doen of laten, op deze bepaalde wijze doen of laten moesten, welke men van hunne voorige denkwijze niet verwachtten kon, die geheel niet daar uit, en gedeeltlijk geheel niet uit de menschlijke natuur verklaard kon worden. Niet alleen dit; maar zij hadden openlijk deel aan Gods alwetendheid, aan Gods almagt. Zij wisten zaaken, die geen mensch weten; zij zeiden dingen vooruit, die geen mensch voorzeggen, zij deden daaden, die geen mensch met zijne krachten doen kon. Het was juist, als of JESUS CHRISTUS, als of God in eene menschlijke gedaante, op de aarde omwandelde. Dit zou men nooit geloofd hebben, dat menschen in dien graad de evenbeelden van God zouden kunnen zijn. — Met een woord zieken genezen, lammen herstellen, dooden levendmaaken, levenden doen sterven; door oplegging der handen, ook anderen deze gave mede te deelen; weten, hetgeen in het vervolg gebeuren zou, waar iemand reist, die naa verlichting dorst, gelijk PHILIPPUS (*), dat een schip vergaan, en evenwel geen mensch om-

(*) *Hand. der Apost. 8.*

omkomen zou, gelijk PAULUS (*); en op dit alles zich in het geheel niet verheffen; nooit het aan zichzelf, maar altijd den Heiligen geest toeschrijven; niets van deze krachten voor zichzelf gebruiken, tot redding uit eigen gevaar, ter bevrediging van eigen behoeften, zonder nitdruklijk bevel van God; — Wie kan dit, zonder in gemeenschap te staan met den Alwetenden, met den Almagtigen? zonder het ook op de inwendigste, ontwijfelbaarste manier te voelen, dat hij daar in staat? — — En offchoon wij dit ook nooit konden verklaren; nimmer begripen, hoe Gods geest in eene menschlijke ziel werken, haar licht van Gods licht, kracht van Gods kracht kon mededeelen, — zouden wij het daarom ontkennen? ontkennen de onloochenbaarste geschiedenis des Bijbels? zullen wij de werkingen van onze ziel op het lichaam ontkennen, omdat wij niet weten, hoe zij geschiedt? — — Wanneer eens het een of ander mensch in de wereld een geheim bezat, om ziekten te genezen, die voor heen nooit genezen waren geworden,
en

(*) *Hoofd. 27.*

en een gezelschap menschen genazen deze ziekten; en zeiden, dat zij het middel van dien man hadden. — Waarom zouden wij hun niet geloven? niet geloven, dat zij in betrekking, in gemeenschap met dien man stonden? — en evenwel konden zij zelf, of wel andere menschen ook dergelijk middel uitgevonden hebben. Maar waarom zouden wij de Apostelen niet geloven, wanneer zij daaden verrichten, die niemand anders dan God doen kan, en wanneer zij ons zeggen, dat zij in *gemeenschap* met God stonden? — Ja, mijne waardsten, wie aan den Bijbel geloofd, wie geenszins alle geschiedenissen van het Nieuwe Testament op de ondraaglijkste wijze verdraajen wil, die moet dit zien, *dat de eerste leerlingen van JESUS door JESUS tot de gemeenschap met God verhoogd waren.*

Maar was dan het oogmerk van JESUS, alleen die honderd twintig zoo hoog te verheffen, of slechts alleen in de eerste eeuw zijne gaven van den geest uit te deelen? Hebben wij er geen deel aan, alleen omdat wij het ongeluk hebben, om zeventien honderd jaaren laater te leven? Is thans alles geschied, het geen door Christus geschieden,

den,

den, alles tot stand gebracht, hetgeen door Hem in stand gebracht zou worden? Hebben wij dezen geest ook niet van noden, om zoo te worden, gelijk wij worden moeten? zullen alleen die menschen Hem als den levendigen, en weder opgewekten, verlichtenden, versterkenden ondervinden? En wij alleen zijne leer, zijn woord, zijne beloften hebben? — beloften, die aan ons niet vervuld worden, ons niet raaken zullen? Heeft hij alleen tot zijne eerste leerlingen gesproken, toen hij zoo troostrijk zeide: „Gelijk gij, die boos zijt, uwe kinderen goede gaven kunt geven, hoe veel meer zal de Vader in den Hemel den Heiligen geest geven, den genen, die Hem daar om bidden”? — O! wij ellendigen, indien dit zoo was! — Wij zouden zien, hoe anderen gespijsd werden, en wij zouden hongeren? zien, hoe anderen gelaafd worden, en wij zouden dorsten? — En dit zien, dit lezen van de heerlijke spijs zou onzen honger — de beschrijving van de nieuw leven gevende drank zou ons naa gerechtigheid dorstende, den dorst stillen? Hij die zich nog zoo *verbrijzeld*, verlamd, voelt door de gevolgen der zonden,

en

en zoo gern weder *vrij* en *sterk* zijn wilde, die moet te vreden zijn, wanneer hij leest, hoe PAULUS, PETRUS en JOHANNES zoo *sterk* werden door den Heiligen geest? — Hem, die naa de gemeenschap met God verlangt, Hem zou het genoeg moeten zijn, in den Bybel te lezen, hoe anderen in de gemeenschap met God zalig waren? — Neen, dit kan JESUS CHRISTUS niet willen, — dit heeft hij niet gewild. Niet alleen hun, die het Euangelie zouden verkondigen, maar ook aan vrouwen werdt toch de geest medegedeeld. Er werdt toch niet alleen beloofd, dat over eenigen, tot buitengewoone werktuigen bestemde menschen, maar dat „over alle *vleesch* de geest uitgestort „zou worden”. En JESUS CHRISTUS heeft ook.... ach! voor ons zoo onuitspreeklijk troostrijk, gebeden (*): „Ik bidde niet alleen voor deze”, voor deze twaalf — „maar ook voor de genen, die door hun „woord in mij geloven zullen: opdat zij „allen een zijn, gelijkerwijs gij Vader in „mij, en ik in u, dat ook zij in ons een „zijn: opdat de wereld gelove, dat gij mij „ge-

(*) Joh. XVII: 20-23.

„gezonden hebt: Ik in hun en gij in mij:
 „opdat zij volmaakt zijn in een, en opdat
 „de wereld bekenne, dat gij mij gezonden
 „hebt, en haar lief gehad hebt, gelijk gij
 „mij lief gehad hebt.” O! Laat ons hoo-
 pen, geloven, en wachten. — Zoo heeft
 hij gebeden, hij „die wist, dat de vader
 „hem altijd verhoorde.” De Apostelen
 waren wel de eerstelingen, de naasten aan
 JESUS: maar op hun volgen alle *Christenen*:
 tot gemeenschap met CHRISTUS, en door
 Hem met God, zal elk *Christen* verhoogd
 worden, elk naar zijn' maate. Zij zijn ons
 alleen voorbeelden, van hetgeen wij zijn en
 worden zullen. „*Daarom*” — zegt de
Heidelbergfche Katechismus met recht, —
 „daarom wordt iemand een Christen ge-
 „noemd, omdat hij met den heiligen Geest
 „gezalfd is.”

Geenszins, mijne waardsten, als of wij
 alle dezelfde gaven, als de eerste leerlin-
 gen, ontvangen moesten. O o zij hadden
 niet alle eenerlei gaven, zij kregen, het-
 geen zij naar hunne omstandigheid behoef-
 den; en wij zullen ontvangen, hetgeen wij
 in onze omstandigheden van noden hebben;
 elk licht, elke kracht, elke gave, die ons

Q

no-

nodig is, om te worden, hetgeen wij worden, om te werken, hetgeen wij werken moeten. Het zij natuurlijk of bovennatuurlijk; eene uit of inwendige kracht; — het zij eene gave om het lichaam, of eene gave om de ziel te genezen. Eens vooral, dit blijft zeker, zullen wij in de gemeenschap, in de ontwijfelbaare, erken- en bewijsbaare gemeenschap met God treden; eens zal ons de Geest van God vervullen; „ en alle deze gaven werkt een en dezelfde „ Geest, deelende een ieder, zoo als hij „ wil.

„ Maar ” — zeggen veelen, zeggen zeker de besten onder ons — „ Ik voel de „ zen geest; nog niet over mij uitgestort. „ Ik moet mij schaamen, als ik mij zelve „ met PAULUS, PETRUS, en JOHANNES, — „ mijn geloof met hun geloof, mijne liefde „ met hunne liefde, mijne verkleefdheid „ aan JESUS met de hunne vergelijk. *Ik* „ *wilde* ze geern hebben, en heb ze niet, „ en heb reeds zoo lang daar naa verlangd, „ doch Helaas! vergeefsch verlangd!” —

O mijn broeder, of zuster! ik begrijp uw klagten, zoo zeer als men ze maar begrijpen

pen kan. Hoe veele duizenden der Christenen konden dezelve voeren! Ik geloof u wel, dat gij geenszins den ijver van PAULUS, en de liefde van JOANNES hebt, en ook nog niet daar toe komen kunt; dat gij zoo lang reeds gehaakt hebt naar volheid van geest, om te kunnen gelooven en beminnen, gelijk zij deden. Ook ik stem met uw klagten, en heb reeds zoo dikwijls, zoo vuurig, naar deze volheid van geest verlangd, welke ik, zoo min als gij, nog heb. Maar ziet te rug op deze leerlingen, hoe dikwijls ook zij baden: „Heere, vermeer, der ons het geloof!” en hoe het dan weder zwak werdt; hoe ook bij hen uit lang aanhoudende zwakheid — kracht, uit diepe duisternis licht geboren werdt. Plaatst u in hunne omstandigheid, toen zij om JESUS wille alles verlaten, jaaren lang zijn woord gehoord hadden, Hem nagevolgd waren, en Hem elken dag verwachten, dat Hij zijn rijk oprichten zou — verbeeldt u, hoe zij gesteld moesten zijn, van Hem verlaten te worden, Hem hunnen eenigen steun. . . . aan het kruis te zien slepen. Hoe zij toen omdwaalden, als schaa-pen zonder herder, treurig, vreesachtig,

zonder moed, en zonder hoop! — Hoe zij hem vervolgens wel levend weder zagen, maar altijd slechts voor een oogenblik, voor een' korten tijd; op nieuw van hem verlaten worden, op nieuw moeten wachten, tot dat, eindelijk, eindelijk, de geest over hun uitgeftort wierd. Laat ons van deze leerlingen leeren wachten, en in de dikfte duisternis gelooven — elk licht, iedere kracht, die God ons op deze of gene wijze geeft, laat ons die getrouw aanwenden, ook deze komt van Hem, „den „gever alles goeds en van alle volmaakte „gaven.” Laat ons deze geschiedenis van JESUS en zijne gezanten steeds vlijtig en vlijtiger lezen, om olie voor onze lampen te hebben, indien hij lang mogt uitblijven, op wien wij wachten. — En „die in het „geringe getrouw is, die zal over meer gesteld worden.” Al blijft JESUS CHRISTUS en zijn geest dan ook nog zoo lang weg — ook voorheen bleef hij lang weg, en kwam toch eindelijk, Hij zal ook thans komen. Altijd heeft hij zijn woord gehouden. Hij zal het zeker ook thans houden. Wanneer de ongelovige spot, en de gelovige naauwlijks meer geloven kan; wanneer

neer voor 'smenschen oog alle hoop weg is; juist dan is hij nabij! — Ja de tijd komt, wanneer het niet alleen van den predikstoel gezegd en gewenscht, maar daadlijk vervuld wordt: De genade van onzen Heere JESUS CHRISTUS, de liefde Gods, des Vaders, en de gemeenschap des Geestes zij met ons allen. Amen.

1862

EWALD.
LEERREDENEN
II. Deel.

EWALD.
LEERREDENEN
I. Deel.

9 1/2 574

9

